

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

**INFORMACJA O SYTUACJI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ KRAJU
W LISTOPADZIE 2015 R.**

Warszawa, 22 grudnia 2015 r.

Spis treści

	strona
Wstęp.....	3
Rynek pracy	5
Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	13
Ceny.....	17
Rolnictwo.....	25
Przemysł	30
Budownictwo	35
Budownictwo mieszkaniowe	37
Rynek wewnętrzny	39
Transport.....	42
Bilans płatniczy	43
Handel zagraniczny	45
Pieniądz	52
Budżet państwa.....	55
	*
	* *
Wyniki finansowe ubezpieczycieli	59
Produkt krajowy brutto	62
Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej kraju.....	69
Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne.....	71

Wstęp

W okresie jedenastu miesięcy br. w większości podstawowych obszarów gospodarki obserwowano tendencje wzrostowe. W okresie październik-listopad br. w niektórych obszarach dynamika umocniła się w porównaniu z notowaną w okresie trzech kwartałów br. W listopadzie br. produkcja sprzedana przemysłu ukształtowała się na poziomie znacznie wyższym niż przed rokiem. Po dwóch miesiącach spadku zwiększyła się produkcja budowlano-montażowa, na co wpłynęły czynniki o charakterze sezonowym. Poprawiło się tempo wzrostu sprzedaży detalicznej. Zmniejszyła się skala spadku sprzedaży usług w transporcie.

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych obniżyły się w skali roku w mniejszym stopniu niż w dwóch poprzednich miesiącach. Pozytywnym tendencjom na rynku pracy towarzyszył stabilny wzrost wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw.

Produkcja sprzedana przemysłu w listopadzie br. była o 7,8% wyższa niż przed rokiem (po wyeliminowaniu czynników o charakterze sezonowym – o 5,2%). W największym stopniu wzrosła sprzedaż w przetwórstwie przemysłowym, przy spadku w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. Wyższa niż przed rokiem była produkcja w większości głównych grupowań przemysłowych, z wyjątkiem produkcji dóbr związanych z energią. W okresie styczeń-listopad br. produkcja sprzedana przemysłu zwiększyła się w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 4,7%, a wzrost notowano we wszystkich sekcjach, z wyjątkiem wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. Produkcja budowlano-montażowa w listopadzie br. była wyższa w skali roku o 1,2% (po wyeliminowaniu czynników sezonowych notowano spadek o 1,9%). W okresie styczeń-listopad br. produkcja zwiększyła się o 3,3%; największy wzrost obserwowano w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej. Sprzedaż detaliczna w listopadzie br. była wyższa niż przed rokiem o 5,7%, a w okresie jedenastu miesięcy br. wzrosła w skali roku o 3,4%.

W grudniu br. ogólny klimat koniunktury gospodarczej w przetwórstwie przemysłowym, po raz pierwszy od roku, jest oceniany niekorzystnie. Negatywne (wobec pozytywnych w listopadzie br.) są oceny bieżącej produkcji oraz portfela zamówień; pogarszają się pesymistyczne prognozy w tych obszarach. Bardziej negatywne niż w listopadzie br. są wskazania dotyczące bieżącej oraz przewidywanej sytuacji finansowej. Podmioty budowlane oceniają koniunkturę niekorzystnie, gorzej niż przed miesiącem. Pogorszyły się pesymistyczne oceny bieżące oraz prognozy tych podmiotów w zakresie portfela zamówień, produkcji i sytuacji finansowej. W handlu detalicznym, po raz pierwszy od lutego br., przedsiębiorcy oceniają koniunkturę nieznacznie niekorzystnie. Nieco pesymistyczne są prognozy w zakresie popytu na towary, jak również oceny bieżące oraz przewidywania dotyczące sprzedaży. Diagnozy i prognozy sytuacji finansowej są negatywne, gorsze od formułowanych przed miesiącem. Po znaczącej poprawie przed miesiącem, w grudniu br. pogorszyły się nastroje konsumentów – zarówno wskaźnik bieżący, jak i opisujący przyszłe tendencje konsumpcji indywidualnej są bardziej niekorzystne niż w listopadzie, przy czym kształtują się na poziomie nie odbiegającym znacząco od notowanego we wcześniejszych miesiącach.

W listopadzie br. obserwowano dalsze nieznaczne ograniczenie skali spadku cen towarów i usług konsumpcyjnych (do 0,6%). W rezultacie, w okresie jedenastu miesięcy br. ceny konsumpcyjne były o 1,0% niższe niż przed rokiem, w tym obniżyły się ceny w zakresie transportu, żywności i napojów bezalkoholowych oraz odzieży i obuwia. Utrzymał się obserwowany od końca 2012 r. spadek cen producentów w przemyśle i budownictwie.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w listopadzie br. było o 1,2% wyższe niż przed rokiem (w okresie jedenastu miesięcy wzrosło w skali roku o 1,1%). Stopa bezrobocia rejestrowanego nie zmieniła się w porównaniu z poprzednim miesiącem i w końcu listopada br. wyniosła 9,6% (tj. o 1,8 p.proc. mniej niż rok wcześniej). Według wyników badania popytu na pracę, w okresie trzech kwartałów br., w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, utworzono więcej nowych miejsc pracy, a mniej miejsc zlikwidowano.

Przeciętne miesięczne nominalne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw oraz ich siła nabywcza w listopadzie br. wzrosły w większym stopniu niż przed miesiącem. Nieznacznie poprawił się wzrost nominalnych oraz realnych emerytur i rent w systemie pracowniczym, a nieco zwolnił – rolników indywidualnych. W okresie jedenastu miesięcy br. przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto zwiększyły się w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 3,3%. Spadek cen konsumpcyjnych korzystnie wpłynął na tempo wzrostu siły nabywczej płac (4,4% w skali roku).

Na rynku rolnym w listopadzie br. ceny skupu większości podstawowych produktów pochodzenia roślinnego były wyższe niż przed rokiem, a ceny surowców zwierzęcych – niższe (z wyjątkiem cen żywca wołowego). W okresie jedenastu miesięcy br. powyżej poziomu sprzed roku kształtowały się jedynie ceny skupu bydła rzeźnego. Wynikowy szacunek przeprowadzony w listopadzie br. potwierdza, że tegoroczne zbiory zbóż ogółem były niższe od ubiegłorocznych, ale wyższe od średnich z lat 2006–2010. Produkcja rzepaku i rzepiku oraz owoców z drzew również była mniejsza niż przed rokiem i większa od średniej z wielolecia. Zbiory ziemniaków, buraków cukrowych oraz warzyw gruntowych zmniejszyły się zarówno w skali roku, jak i w porównaniu ze średnią z lat 2006–2010. Zbiory owoców jagodowych obniżyły się w stosunku do ubiegłorocznych i były zbliżone do średniej z lat 2006–2010.

W wymianie towarowej handlu zagranicznego (wyrażonej w złotych) w okresie styczeń–październik br. wzrost obrotów w skali roku był nieco wolniejszy niż w I półroczu br. Eksport rósł szybciej niż import, a wymiana zamknęła się dodatnim saldem, wobec ujemnego przed rokiem. Wyższe w skali roku były obroty z krajami rozwiniętymi (w tym z UE) oraz z krajami rozwijającymi się, natomiast znacznie niższe – z krajami Europy Środkowo-Wschodniej. W okresie styczeń–wrzesień br. eksport i import ogółem w cenach stałych były wyższe niż rok wcześniej; mniej korzystnie kształtował się wskaźnik terms of trade (100,3 wobec 104,2 przed rokiem).

Dochody budżetu państwa w okresie styczeń–listopad br. wyniosły 263,8 mld zł (tj. 88,8% kwoty założonej w ustawie budżetowej na 2015 r.), a wydatki – 299,9 mld zł (odpowiednio 87,4%). Deficyt ukształtował się na poziomie 36,1 mld zł, co stanowiło 78,4% planu.

Rynek pracy

W listopadzie br. wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w skali roku był nieco szybszy niż w poprzednich miesiącach, a w okresie styczeń-listopad br. był większy niż w analogicznym okresie ub. roku. Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu listopada br. utrzymała się poziomie notowanym w październiku, ale znacznie niższym niż przed rokiem. Mniej niż w listopadzie ub. roku było nowo zarejestrowanych bezrobotnych, zmniejszyła się też liczba osób wykreślonych z rejestrów.

Według wyników badania popytu na pracę, w okresie trzech kwartałów br. utworzono więcej miejsc pracy niż w analogicznym okresie ub. roku, jednocześnie mniej miejsc pracy uległo likwidacji.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw¹ w okresie styczeń-listopad br. wyniosło 5587,9 tys. osób i było o 1,1% wyższe w skali roku (przed rokiem obserwowano wzrost o 0,6%).

W listopadzie br. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie 5616,7 tys. osób i było o 1,2% większe niż przed rokiem (wobec wzrostu o 1,1% w październiku br. i o 0,9% w listopadzie ub. roku). Zwiększyło się przeciętne zatrudnienie m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej (o 6,2%), informacji i komunikacji (o 3,9%), przetwórstwie przemysłowym oraz transporcie i gospodarce magazynowej (po 2,3%). Spadek utrzymał się w górnictwie i wydobywaniu (o 8,4%), budownictwie oraz zakwaterowaniu i gastronomii (po 5,6%), wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 4,2%), obsłudze rynku nieruchomości (o 1,9%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 1,0%).

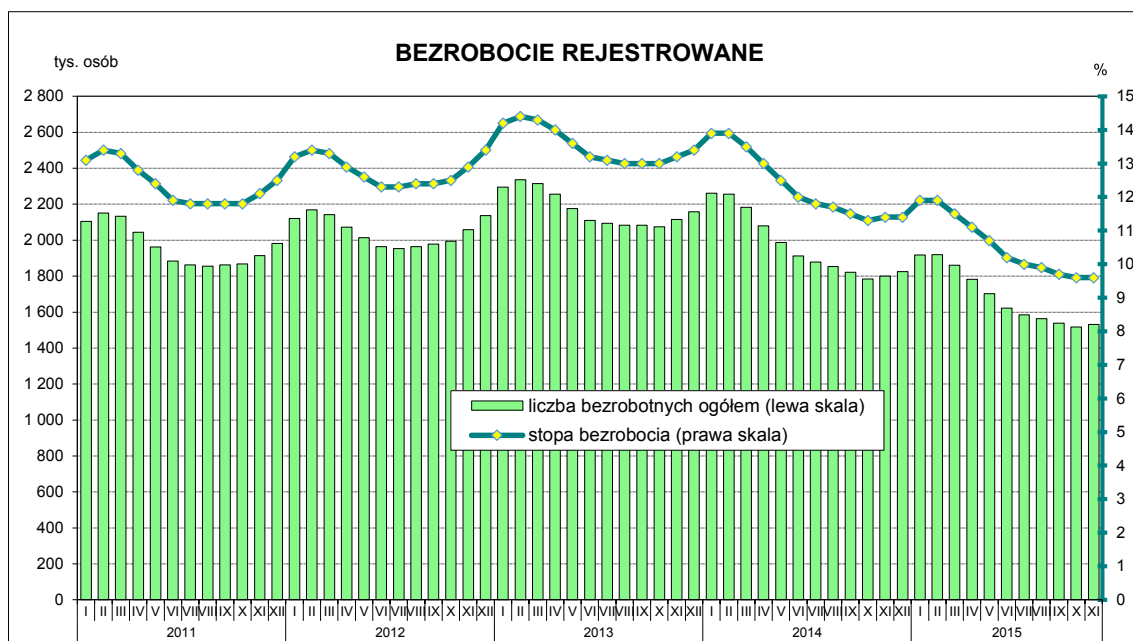
Przeciętne zatrudnienie kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	2015		2014		2015	
	XI		I-XI			
	w tys.	analogiczny okres roku poprzedniego=100			w tys.	
Sektor przedsiębiorstw	5616,7	101,2	100,9	100,6	101,1	5587,9
w tym:						
Przemysł	2517,5	101,3	101,3	101,0	101,5	2509,1
górnictwo i wydobywanie	140,1	91,6	92,6	93,6	93,0	146,6
przetwórstwo przemysłowe	2138,8	102,3	102,5	102,0	102,6	2122,2
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	120,4	95,8	94,0	94,4	95,6	122,6
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	118,2	100,9	102,2	102,5	101,3	117,7
Budownictwo	382,3	94,4	93,0	92,2	94,0	384,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	1158,5	102,2	101,5	101,3	102,1	1152,6
Transport i gospodarka magazynowa	496,5	102,3	100,8	100,0	102,1	494,3
Zakwaterowanie i gastronomia	101,9	94,4	101,3	98,7	95,1	102,8
Informacja i komunikacja	190,4	103,9	103,8	103,1	104,1	187,5
Obsługa rynku nieruchomości	93,2	98,1	101,7	101,9	98,0	93,7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	183,5	99,0	106,4	107,2	100,0	183,3
Administrowanie i działalność wspierająca	355,2	106,2	101,5	102,6	103,9	342,2

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

¹ W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Pośród działów o największym udziale w zatrudnieniu w listopadzie br. wzrost przeciętnego zatrudnienia w skali roku notowano w przedsiębiorstwach zajmujących się m.in. produkcją mebli (o 5,3%), produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 5,2%), magazynowaniem i działalnością usługową wspomagającą transport (o 4,4%), transportem lądowym i rurociągowym (o 3,8%) oraz produkcją maszyn i urządzeń (o 3,7%). Pogłębił się spadek zatrudnienia w wydobywaniu węgla kamiennego i węgla brunatnego (wyniósł 14,8% wobec 10,9% przed rokiem). Zmniejszyło się również zatrudnienie w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 6,0%), budowie budynków (o 5,6%), robotach budowlanych specjalistycznych (o 5,2%) oraz produkcji odzieży (o 3,0%).

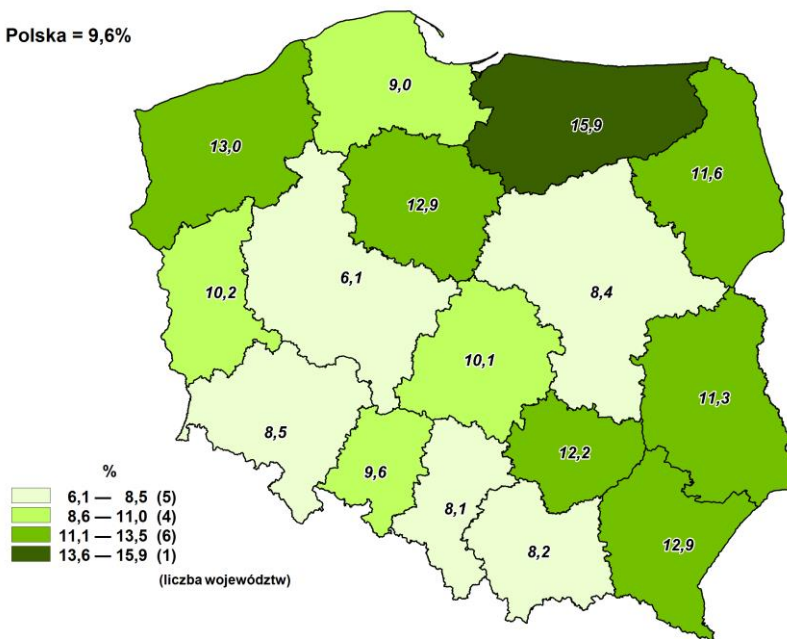

W końcu listopada br. liczba **bezrobotnych zarejestrowanych** w urzędach pracy ukształtowała się na poziomie 1530,6 tys. i zwiększyła się w porównaniu z poprzednim miesiącem o 0,9% (tj. o 13,7 tys. osób), ale była znacznie niższa niż przed rokiem – o 14,9% (tj. o 269,2 tys.). **Stopa bezrobocia** rejestrowanego wyniosła 9,6%, tj. podobnie jak przed miesiącem i mniej niż w końcu listopada ub. roku o 1,8 p.proc.

Stopa bezrobocia w województwach kształtowała się w granicach od 6,1% w wielkopolskim do 15,9% w warmińsko-mazurskim. W ujęciu miesięcznym zwiększyła się w województwach: lubelskim (o 0,3 p.proc.), podkarpackim, świętokrzyskim i zachodniopomorskim (po 0,2 p.proc.) oraz kujawsko-pomorskim, podlaskim, pomorskim i warmińsko-mazurskim (po 0,1 p.proc.). W pozostałych województwach stopa bezrobocia pozostała na niezmiennym poziomie. W porównaniu z listopadem ub. roku stopa bezrobocia obniżyła się we wszystkich województwach, najbardziej w kujawsko-pomorskim (o 2,5 p.proc.), lubuskim i warmińsko-mazurskim (po 2,4 p.proc.), a najmniej – w lubelskim (o 1,2 p.proc.) i podlaskim (o 1,3 p.proc.).

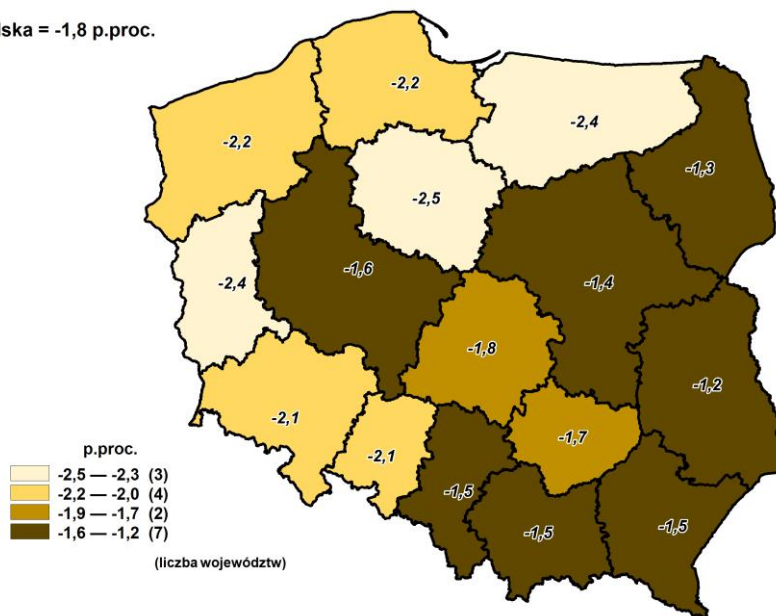
STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO
 Stan w końcu listopada 2015 r.

Polska = 9,6%

ZMIANY STOPY BEZROBOCIA REJESTROWANEGO
 Listopad 2015 r. do listopada 2014 r.

Polska = -1,8 p.proc.

W końcu listopada br. w **strukturze bezrobotnych zarejestrowanych** udział kobiet wyniósł 52,7% i był o 0,7 p.proc. większy niż przed rokiem. Zwiększył się również udział osób wcześniej pracujących (o 1,4 p.proc. do 83,7%) oraz udział osób bez kwalifikacji zawodowych (o 0,4 p.proc. do 30,7%). Obniżył się natomiast odsetek osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku (o 0,8 p.proc. do 86,4%) oraz absolwentów (o 0,1 p.proc. do 4,6%).

Spśród osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, osoby długotrwale bezrobotne² w końcu listopada br. stanowiły 56,6% ogółu zarejestrowanych. Liczba osób bezrobotnych w wieku poniżej 30 roku życia wyniosła 451,4 tys., co stanowiło 29,5% ogółu bezrobotnych (w tym osoby w wieku poniżej 25 roku życia stanowiły 15,3%). Wśród bezrobotnych ogółem 27,4% stanowiły osoby w wieku powyżej 50 roku życia. Liczba osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wyniosła 30,6 tys., tj. 2,0% ogółu bezrobotnych. Osób bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 roku życia było 236,9 tys. (tj. 15,5% ogółu bezrobotnych), a posiadających dziecko niepełnosprawne w wieku do 18 roku życia – 2,1 tys. (odpowiednio 0,1%). Odsetek osób bezrobotnych niepełnosprawnych wyniósł 6,1% (tj. 93,5 tys.).

W listopadzie br. liczba **nowo zarejestrowanych bezrobotnych** wyniosła 204,7 tys., tj. była niższa niż przed miesiącem – o 3,2% i przed rokiem – o 4,0%. Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich udział w nowo zarejestrowanych ogółem zmniejszył się w porównaniu z notowanym przed rokiem o 0,3 p.proc. do 84,3%. Zmniejszył się również udział osób dotychczas niepracujących (o 2,1 p.proc. do 16,4%) i osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładów pracy (o 0,4 p.proc. do 4,2%). Zwiększył się natomiast udział osób zamieszkałych na wsi (o 0,6 p.proc. do 44,0%) oraz absolwentów (o 0,2 p.proc. do 8,5%).

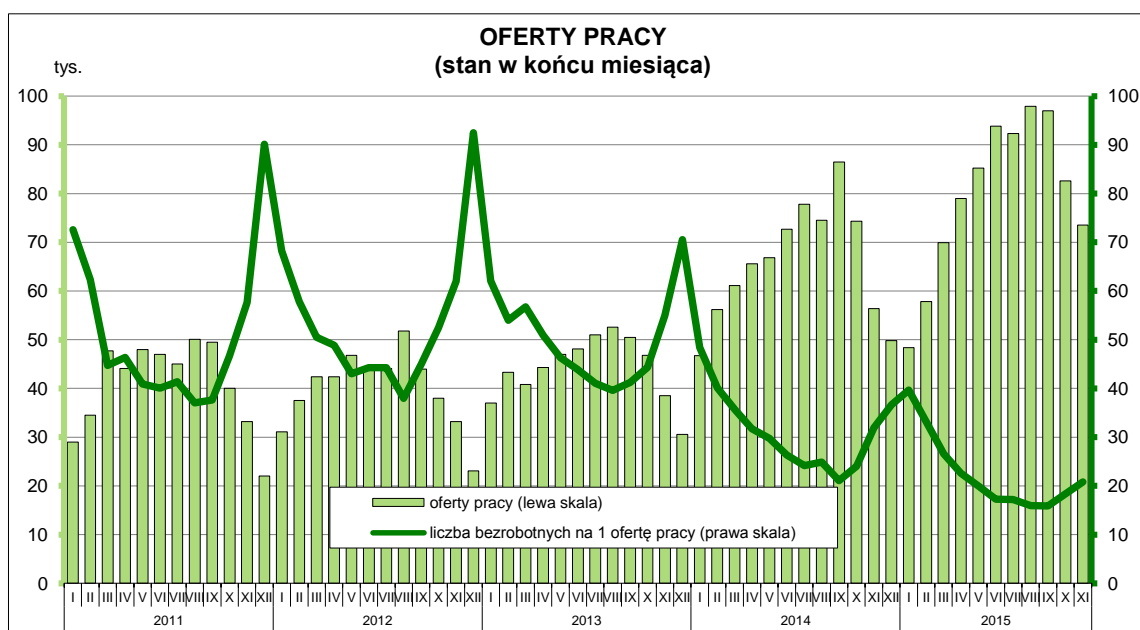
Z ewidencji bezrobotnych w listopadzie br. **skreślono** 191,0 tys. osób, tj. o 18,3% mniej niż przed miesiącem i o 3,6% mniej niż przed rokiem. Główną przyczynę wyrejestrowania z ewidencji nadal stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 101,0 tys. osób (tj. o 4,3% więcej niż przed rokiem). Udział tej kategorii w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zwiększył się wobec obserwowanego przed rokiem o 4,0 p.proc. do 52,8%. Więcej osób niż w listopadzie ub. roku podjęło pracę niesubsydiowaną (84,3 tys. wobec 82,5 tys.) i subsydiowaną (16,7 tys. wobec 14,3 tys.). Zwiększył się również odsetek osób wyrejestrowanych w związku z rozpoczęciem stażu lub szkolenia u pracodawców (o 1,5 p.proc. do 9,6%) oraz osób, które nabyły uprawnienia do świadczeń przedemerytalnych (o 0,2 p.proc. do 1,5%). Zmniejszył się natomiast odsetek osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy (o 8,0 p.proc. do 20,0%) oraz osób, które nabyły prawa emerytalne lub rentowe (o 0,2 p.proc. do 0,9%).

---

² Do długotrwale bezrobotnych zalicza się osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

W listopadzie br. do urzędów pracy zgłoszono 88,4 tys. **ofert zatrudnienia**³, tj. o 20,0% mniej niż przed miesiącem, ale o 27,9% więcej niż przed rokiem. Oferty z sektora publicznego stanowiły 9,1% ogółu ofert (wobec 9,4% w październiku br. i 10,1% przed rokiem). W końcu listopada br. oferty zatrudnienia niewykorzystane dłużej niż jeden miesiąc stanowiły 31,9% ogółu ofert (wobec 27,8% przed miesiącem i 33,7% w listopadzie ub. roku).

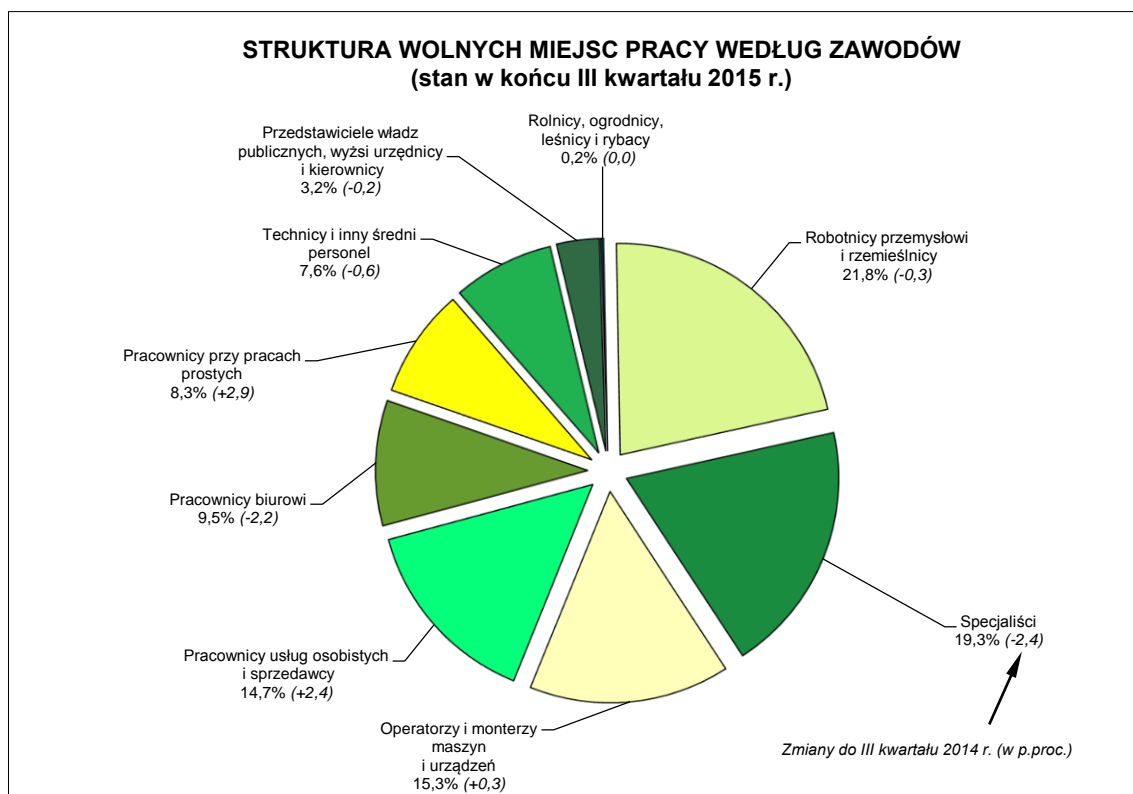
W listopadzie br. w ramach zwolnień grupowych pracodawcy zadeklarowali zwolnienie większej niż przed miesiącem, ale mniejszej niż przed rokiem liczby pracowników – 57 zakładów **zadeklarowało zwolnienie** 3,0 tys. pracowników, w tym 0,9 tys. osób z sektora publicznego (przed miesiącem odpowiednio 50 zakładów, 1,3 tys. pracowników, w tym 0,1 tys. osób z sektora publicznego, a przed rokiem 61 zakładów, 3,5 tys. pracowników, w tym 0,9 tys. osób z sektora publicznego).

Według wyników kwartalnego badania **popytu na pracę**, w końcu III kwartału br. liczba **wolnych miejsc pracy** wyniosła 73,2 tys. i była wyższa niż przed rokiem o 21,7%. Wolnymi miejscami pracy dysponowało 26,5 tys. podmiotów (tj. 3,7% badanych jednostek) wobec 24,0 tys. podmiotów (tj. 3,8% badanych jednostek) przed rokiem. Wzrost liczby wolnych miejsc pracy odnotowano we wszystkich klasach wielkości podmiotów: w jednostkach o liczbie pracujących poniżej 10 osób – o 42,1%, w jednostkach powyżej 49 osób – o 16,5% oraz w jednostkach o liczbie pracujących 10–49 osób – o 10,0%. W porównaniu z sytuacją sprzed roku, w strukturze wolnych miejsc pracy według sekcji najbardziej zwiększył się udział handlu; naprawy pojazdów samochodowych (o 1,7 p.proc. do 19,9%), transportu i gospodarki magazynowej (o 1,2 p.proc. do 9,3%), administrowania

³ Dotyczy wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej.

i działalności wspierającej (o 0,8 p.proc. do 3,6%) oraz budownictwa (o 0,7 p.proc. do 9,8%). Obniżył się natomiast odsetek wolnych miejsc pracy m.in. w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 1,4 p.proc. do 5,5%), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (o 1,1 p.proc. do 2,3%), przetwórstwie przemysłowym (o 0,7 p.proc. do 23,7%), edukacji oraz pozostałej działalności usługowej (po 0,5 p.proc. do odpowiednio 2,1% i 0,7%).

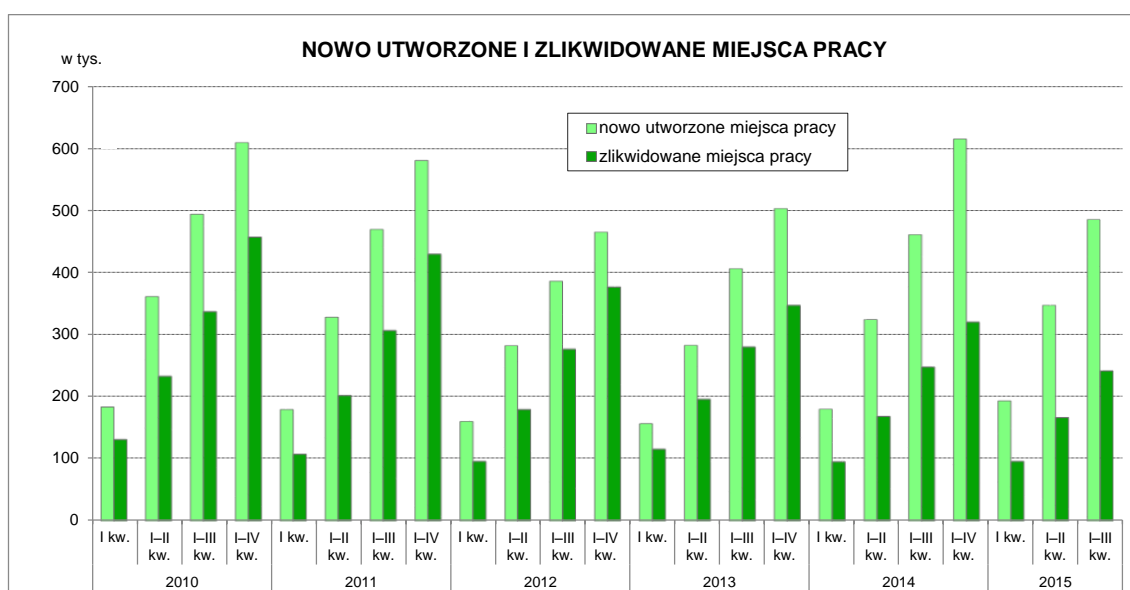
W strukturze wolnych miejsc pracy według zawodów, w porównaniu z końcem III kwartału ub. roku, wzrósł udział wolnych miejsc pracy przeznaczonych dla pracowników przy pracach prostych (o 2,9 p.proc. do 8,3%), pracowników usług osobistych i sprzedawców (o 2,4 p.proc. do 14,7%) oraz operatorów i monterów maszyn i urządzeń (o 0,3 p.proc. do 15,3%). Zmniejszył się natomiast odsetek wolnych miejsc pracy m.in. dla specjalistów (o 2,4 p.proc. do 19,3%), pracowników biurowych (o 2,2 p.proc. do 9,5%), techników i innego personelu średniego (o 0,6 p.proc. do 7,6%).

W okresie dziewięciu miesięcy br. **utworzono 484,8 tys. nowych miejsc pracy**, tj. o 5,2% więcej niż przed rokiem. Wzrost nowoutworzonych miejsc pracy notowano w jednostkach o liczbie pracujących poniżej 10 osób – o 25,4%, a spadek (o 14,7%) – w jednostkach o liczbie pracujących 10-49 osób. Liczba utworzonych nowych miejsc pracy w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 49 osób nie uległa istotnej zmianie w skali roku. W ogólnej liczbie nowych miejsc pracy zwiększył się udział stanowisk utworzonych m.in. w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 0,8 p.proc. do 25,8%), pozostałej działalności usługowej (o 0,4 p.proc. do 1,5%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 0,3 p.proc. do 6,3%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 0,4 p.proc.

do 5,5%), informacji i komunikacji (o 0,4 p.proc. do 3,9%) oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej (o 0,4 p.proc. do 2,2%), a zmniejszył się – m.in. w przetwórstwie przemysłowym (o 1,6 p.proc. do 18,6%), budownictwie (o 1,2 p.proc. do 12,5%) oraz zakwaterowaniu i gastronomii (o 0,4 p.proc. do 4,0%).

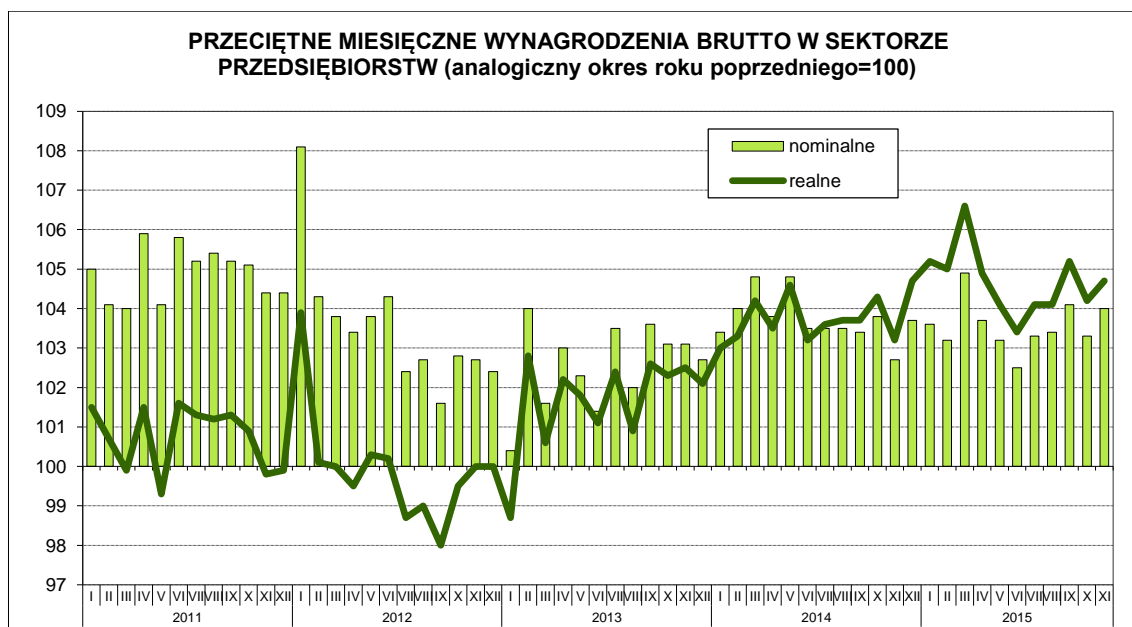
Spośród nowo utworzonych miejsc pracy w końcu III kwartału br. wolnych było 17,5 tys. miejsc – najwięcej w przetwórstwie przemysłowym (22,1%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (20,3%), informacji i komunikacji (12,3%) oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (9,9%).

W okresie styczeń–wrzesień br. **zlikwidowano** 242,0 tys. miejsc pracy, tj. mniej w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 2,4%. Zmniejszyła się skala likwidacji miejsc pracy w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 49 osób – o 13,1% oraz w jednostkach o liczbie pracujących 10–49 osób – o 12,9%. Wzrost obserwowano natomiast w jednostkach o liczbie pracujących poniżej 10 osób – o 16,9%. W strukturze zlikwidowanych miejsc pracy ogółem według sekcji zmniejszył się odsetek miejsc zlikwidowanych m.in. w przetwórstwie przemysłowym (o 2,2 p.proc. do 16,3%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 1,0 p.proc. do 5,4%), górnictwie i wydobywaniu (o 0,5 p.proc. do 0,5%) oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 0,4 p.proc. do 25,2%). Zwiększył się natomiast udział miejsc zlikwidowanych m.in. w transporcie i gospodarce magazynowej (o 1,2 p.proc. do 7,0%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 0,9 p.proc. do 4,3%) oraz edukacji (o 0,6 p.proc. do 5,8%).

Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

W listopadzie br. wzrost przeciętnych miesięcznych nominalnych i realnych wynagrodzeń brutto w sektorze przedsiębiorstw w skali roku był szybszy niż przed miesiącem. Nieznacznie wzmocniła się dynamika nominalnych emerytur i rent w systemie pracowniczym i ich siły nabywczej. Nominalne i realne świadczenia emerytalno-rentowe rolników indywidualnych wzrosły w nieco mniejszym stopniu niż w poprzednich miesiącach. W okresie styczeń–listopad br. przeciętne miesięczne nominalne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw wzrosły wolniej niż rok wcześniej, jednak, na skutek spadku cen konsumpcyjnych, wzrost ich siły nabywczej umocnił się. Emerytury i renty w obydwu systemach w okresie jedenastu miesięcy br. rosły w skali roku wolniej niż wynagrodzenia, zwłaszcza w ujęciu realnym.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw⁴ w listopadzie br. wyniosło 4164,01 zł i było o 4,0% wyższe niż w listopadzie ub. roku (przed rokiem zwiększyło się o 2,7%, a w październiku br. o 3,3%). Wzrost płac obserwowano we wszystkich sekcjach, w tym w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 10,0%, po spadku przed rokiem), w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 7,2%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 5,7%), informacji i komunikacji oraz górnictwie i wydobywaniu (po 5,6%), a także w zakwaterowaniu i gastronomii (o 5,4%). Przeciętne płace wzrosły w większości działów o znaczącym udziale w zatrudnieniu, w tym najbardziej w robotach budowlanych specjalistycznych (o 6,9%), wydobywaniu węgla kamiennego i węgla brunatnego (o 6,7%, po niewielkim spadku przed rokiem), produkcji wyrobów

⁴ W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

z gumy i tworzyw sztucznych oraz produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (po 5,2%), produkcji mebli (o 5,0%), produkcji wyrobów z metali (4,6%) oraz w produkcji odzieży (o 4,4%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń–listopad br. ukształtowało się na poziomie 4082,54 zł i było o 3,3% wyższe niż w analogicznym okresie ub. roku (wobec wzrostu o 4,0% przed rokiem). Przeciętne płace zwiększyły się we wszystkich sekcjach, najbardziej w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 5,7%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 5,1%), budownictwie (o 4,7%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 4,1%) oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 4,0%). Wśród działów o znaczącym udziale w zatrudnieniu największy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w skali roku odnotowano w budowie budynków (o 6,3%), robotach budowlanych specjalistycznych (o 5,5%) oraz handlu hurtowym (o 4,3%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2015		2014		2015	
	XI		I-XI			
	w zł	analogiczny okres roku poprzedniego=100	w zł		w zł	
Sektor przedsiębiorstw	4164,01	104,0	102,7	104,0	103,3	4082,54
w tym:						
Przemysł	4320,12	104,1	101,1	103,3	102,7	4144,82
górnictwo i wydobywanie	8284,20	105,6	98,7	102,2	101,3	6477,23
przetwórstwo przemysłowe	3917,27	104,4	103,0	104,3	103,6	3865,63
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.....	7173,26	110,0	98,2	103,2	102,4	6397,26
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja.....	4004,84	104,2	102,2	103,0	103,3	3927,82
Budownictwo	4112,46	104,4	104,0	104,4	104,7	4052,64
Handel; naprawa pojazdów samochodowych.....	3669,99	103,2	104,3	103,9	104,0	3688,09
Transport i gospodarka magazynowa.....	3875,29	101,2	103,4	103,9	101,8	3799,80
Zakwaterowanie i gastronomia.....	2861,20	105,4	102,5	104,0	104,1	2875,94
Informacja i komunikacja	7230,75	105,6	103,3	106,5	102,1	7270,87
Obsługa rynku nieruchomości	4318,85	103,6	103,9	103,7	103,9	4279,95
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	6036,65	107,2	102,8	103,9	105,7	6055,42
Administrowanie i działalność wspierająca	2884,87	105,7	105,4	105,4	105,1	2884,27

^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

Kwota wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń–listopad br. była wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku o 4,5% (przed rokiem obserwowano wzrost o 4,6%).

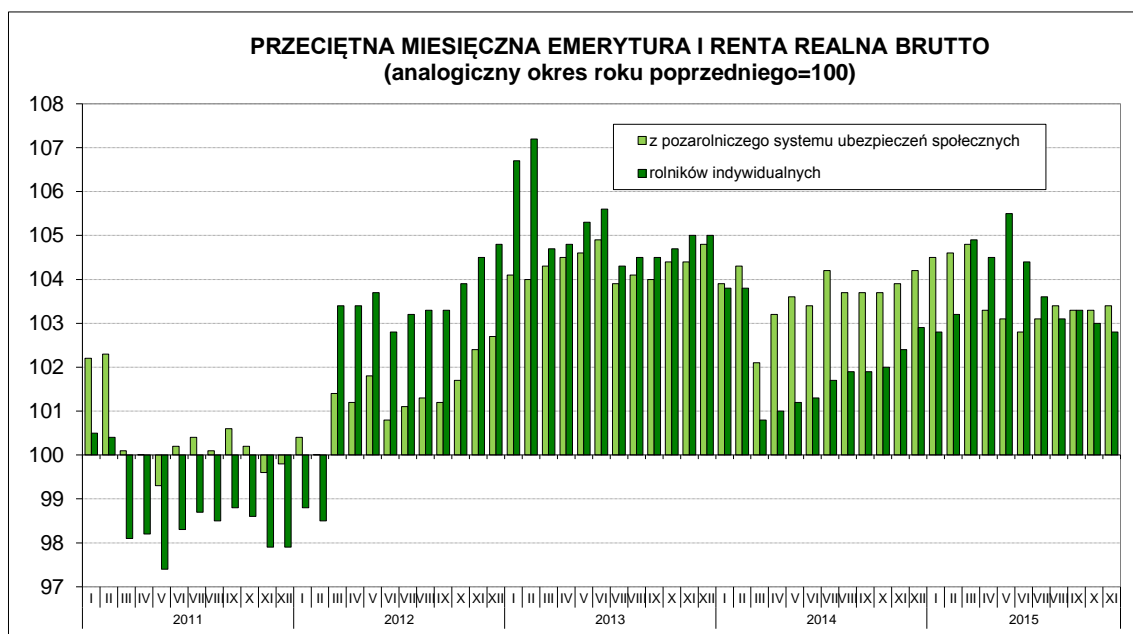
W listopadzie br. **siła nabywcza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw** zwiększyła się w skali roku o 4,7% (przed rokiem wzrost wyniósł 3,2%). W okresie jedenastu miesięcy br. przeciętna miesięczna płaca realna

brutto była wyższa niż przed rokiem o 4,4% (wobec wzrostu o 3,9% w analogicznym okresie ub. roku).

Liczba emerytów i rencistów oraz przeciętne miesięczne świadczenia brutto kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Liczba emerytów i rencistów		Przeciętne miesięczne świadczenie brutto			
	XI 2015		I-XI 2015		I-XI 2015	
	w tys.	XI 2014=100	w zł	XI 2014=100	w zł	I-XI 2014=100
Emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych.	7684,7	100,3	2066,24	103,3	2047,51	102,9
emerytury	5341,6	101,6	2186,21	103,0	2168,91	102,5
renty z tytułu niezdolności do pracy	997,5	94,9	1645,18	103,7	1635,11	103,5
renty rodzinne.....	1345,6	99,5	1902,12	103,2	1881,46	103,1
Emerytury i renty rolników indywidualnych.....	1205,6	100,5	1172,76	102,7	1180,12	103,1

Przeciętna miesięczna nominalna **emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych** w listopadzie br. była o 3,3% większa niż przed rokiem i wyniosła 2066,24 zł. W okresie styczeń–listopad br. ukształtowała się ona na poziomie 2047,51 zł, tj. wzrosła w skali roku o 2,9%. Przeciętna miesięczna realna emerytura i renta brutto w systemie pracowniczym w listopadzie br. była wyższa niż przed rokiem o 3,4%, natomiast w okresie jedenastu miesięcy br. – zwiększyła się odpowiednio o 3,5%.

Przeciętna miesięczna nominalna **emerytura i renta brutto rolników indywidualnych** w listopadzie br. ukształtowała się na poziomie 1172,76 zł i wzrosła w skali roku o 2,7%. W okresie styczeń–listopad br. wyniosła 1180,12 zł, tj. o 3,1% więcej

niż przed rokiem. Siła nabywcza przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto rolników indywidualnych w listopadzie br. wzrosła w skali roku o 2,8%, natomiast w okresie jedenastu miesięcy br. – zwiększyła się odpowiednio o 3,7%.

Kwota brutto **zasiłków dla bezrobotnych** (bez składki na ubezpieczenie społeczne) w okresie styczeń–listopad br. wyniosła 1915,5 mln zł, tj. o 11,1% mniej niż rok wcześniej. W listopadzie br. wypłacono bezrobotnym 150,5 mln zł, tj. o 1,0% mniej niż w październiku br. oraz o 10,3% mniej niż przed rokiem.

Wartość wypłat z tytułu **zasiłków i świadczeń przedemerytalnych** wyniosła w listopadzie br. 192,2 mln zł, tj. zmniejszyła się w skali roku (o 1,2%) i w skali miesiąca (o 0,4%). W okresie styczeń–listopad br. wypłacono ogółem świadczenia na kwotę 2101,6 mln zł, tj. o 3,6% mniejszą niż przed rokiem.

W listopadzie br. zrealizowano 15,0 tys. **wypłat z Funduszu Emerytur Pomostowych** (wobec 11,6 tys. przed rokiem). Łączna kwota wypłat wyniosła 36,4 mln zł i była o 34,0% wyższa niż listopadzie ub. roku. W okresie styczeń–listopad br. suma wypłaconych świadczeń ukształtowała się na poziomie 361,7 mln zł (wzrost o 32,5% w stosunku do analogicznego okresu ub. roku). Przeciętna liczba osób pobierających świadczenia z tego źródła w okresie jedenastu miesięcy br. wyniosła 13,6 tys. (wobec 10,6 tys. przed rokiem).

Ceny

W listopadzie br. spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych w skali roku był nieznacznie słabszy niż przed miesiącem. W mniejszym stopniu niż w październiku br. obniżyły się ceny towarów i usług związanych z transportem. Ponownie obserwowano wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych. Utrzymał się spadek cen produkcji budowlano-montażowej oraz produkcji sprzedanej przemysłu w skali roku.

Według wstępnych danych, **ceny produkcji sprzedanej przemysłu** w listopadzie br. kształtowały się na poziomie zbliżonym do notowanego przed miesiącem. Wzrost cen obserwowano w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (po 0,1%). Ceny w sekcji dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja nie uległy istotnej zmianie. Obniżyły się natomiast ceny w sekcji górnictwo i wydobywanie (o 1,5%). Spośród działów przetwórstwa przemysłowego wyższe niż przed miesiącem były ceny produkcji m.in. koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 1,4%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 0,5%), a także chemikaliów i wyrobów chemicznych, urządzeń elektrycznych oraz napojów (po 0,3%). Nieznacznie wzrosły również ceny produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych oraz wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (po 0,1%). Na poziomie sprzed miesiąca pozostały ceny produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych. Niższe były natomiast ceny m.in. produkcji wyrobów z metali, maszyn i urządzeń oraz papieru i wyrobów z papieru (po 0,1%). Spadek cen notowano również w produkcji mebli (o 0,2%), artykułów spożywczych (o 0,3%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 0,6%), a także metali (o 1,5%).

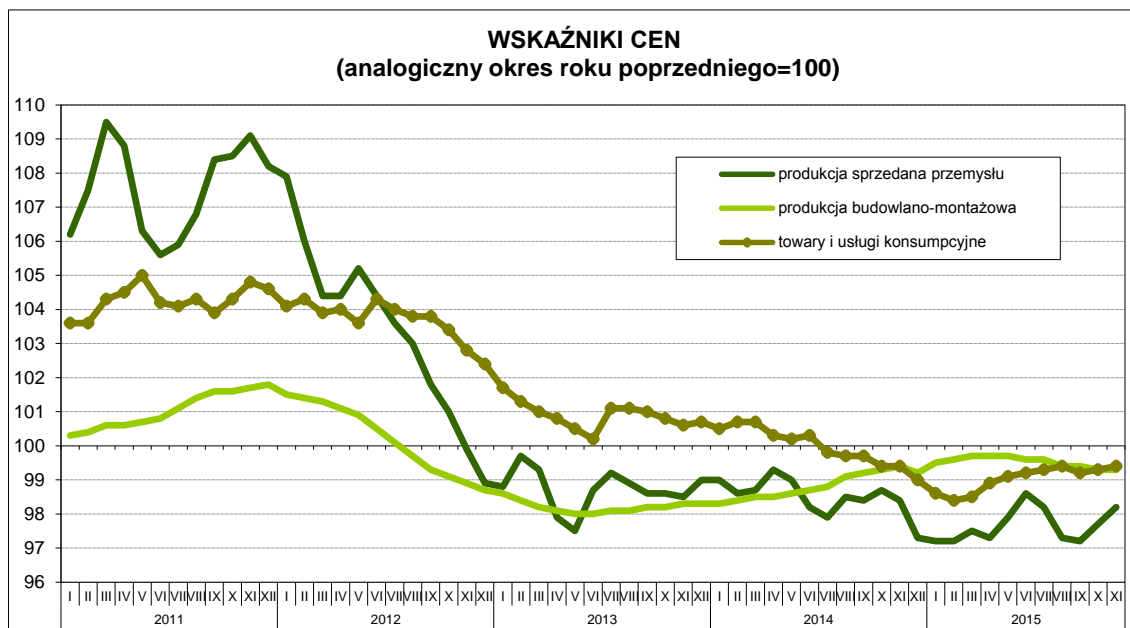
W listopadzie br. obserwowano spadek cen produkcji sprzedanej przemysłu **w skali roku** o 1,8% (wobec spadku o 2,3% w październiku br.). Obniżyły się ceny w sekcjach: górnictwo i wydobywanie (o 6,9%), przetwórstwo przemysłowe (o 1,8%) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 0,2%). Wyższe niż przed rokiem były natomiast ceny w sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 0,6%). W przetwórstwie przemysłowym niższe były ceny produkcji m.in. koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 20,7%), chemikaliów i wyrobów chemicznych oraz metali (po 2,0%), napojów (o 1,8%), wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 1,6%), wyrobów z metali (o 1,3%), a także wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych oraz wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (po 0,6%). Spadły również ceny produkcji artykułów spożywczych (o 0,3%) oraz mebli (o 0,2%). Wyższe były natomiast ceny produkcji m.in. urządzeń elektrycznych (o 0,2%), komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 1,2%), maszyn i urządzeń (o 1,4%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 1,5%), a także papieru i wyrobów z papieru (o 3,4%).

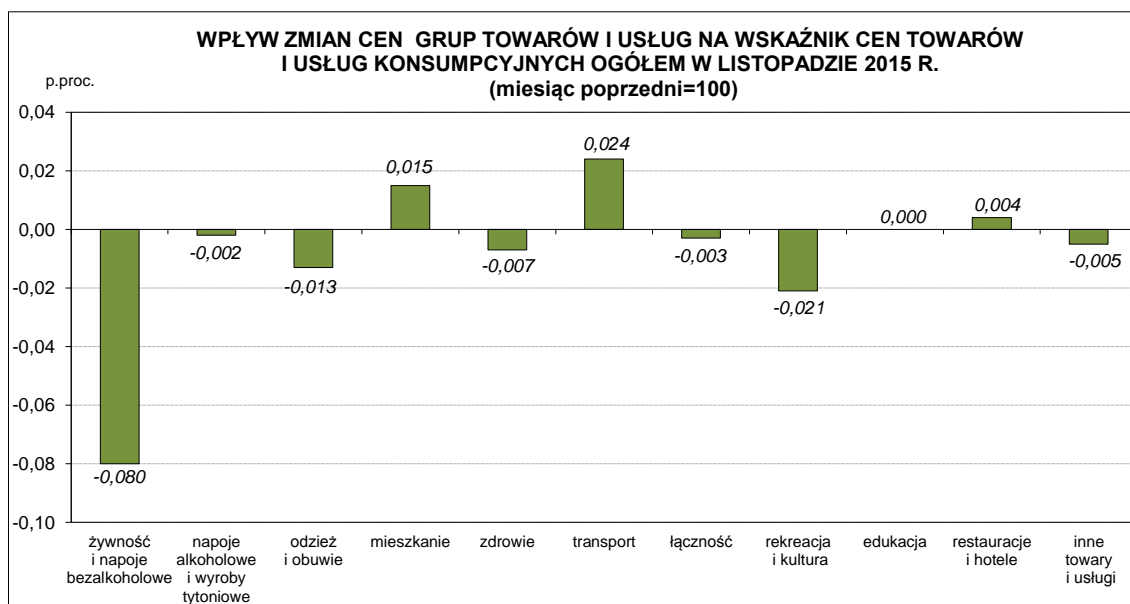
Szacuje się, że w listopadzie br. **ceny produkcji budowlano-montażowej** były nieznacznie niższe niż przed miesiącem – o 0,1%, natomiast w skali roku obniżyły się o 0,7%.

Dynamika cen w przemyśle i budownictwie kształtowała się następująco:

Okresy	Ceny produkcji sprzedanej przemysłu					Ceny produkcji budowlano-montażowej
	ogółem	górnictwo i wydobywanie	przetwórstwo przemysłowe	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	
2014	Grudzień roku poprzedniego=100					
XI	98,5	99,7	98,1	101,3	101,5	99,3
2015	Miesiąc poprzedni=100					
XI	99,4	94,0	99,6	100,0	100,6	99,2
2014	Miesiąc poprzedni=100					
XI	99,5	99,6	99,4	100,1	99,9	99,9
XII	98,8	99,0	98,6	99,9	100,0	99,9
2015	Analogiczny okres roku poprzedniego=100					
I	99,9	97,4	99,9	100,5	100,5	99,9
II	99,9	100,8	99,8	100,1	99,9	99,9
III	100,1	102,2	100,0	100,1	100,1	100,0
IV	99,6	99,5	99,6	100,1	100,2	100,0
V	100,4	97,9	100,5	100,0	100,6	99,9
VI	100,6	99,2	100,7	100,1	100,0	100,0
VII	99,6	97,7	99,6	100,1	99,9	99,9
VIII	99,3	98,2	99,3	99,7	100,1	99,9
IX	99,9	100,6	100,0	99,4	99,6	99,9
X	100,1	101,8	100,1	99,8	99,7	99,9
XI	100,0	98,5	100,1	100,1	100,0	99,9
2014	Analogiczny okres roku poprzedniego=100					
XI	98,4	98,8	98,0	101,3	101,5	99,4
I-XI	98,6	95,0	98,5	101,0	101,1	98,8
XII	97,3	98,7	96,7	101,2	101,5	99,2
2015	Analogiczny okres roku poprzedniego=100					
I	97,2	95,5	96,7	101,2	101,3	99,5
II	97,2	97,1	96,6	101,2	101,3	99,6
III	97,5	101,6	96,8	101,2	101,1	99,7
IV	97,3	101,8	96,6	101,1	101,5	99,7
V	97,9	99,0	97,3	101,1	101,8	99,7
VI	98,6	98,6	98,1	101,1	101,9	99,6
VII	98,2	94,2	98,0	101,1	101,5	99,6
VIII	97,3	92,7	96,9	100,8	101,5	99,4
IX	97,2	92,8	96,9	100,1	100,6	99,4
X	97,7	94,1	97,5	99,9	100,4	99,3
XI	98,2	93,1	98,2	99,8	100,6	99,3
I-XI	97,7	96,4	97,2	100,8	101,2	99,5

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w listopadzie br. były niższe niż przed miesiącem o 0,1%. Spadki cen żywności i napojów bezalkoholowych oraz towarów i usług w zakresie rekreacji i kultury wpłynęły na obniżenie wskaźnika ogółem odpowiednio o 0,08 p.proc. i 0,02 p.proc. Wzrosty cen towarów i usług w zakresie transportu oraz towarów i usług związanych z mieszkaniem podniosły wskaźnik cen ogółem po 0,02 p.proc.

Ceny żywności i napojów bezalkoholowych w listopadzie br. były niższe niż przed miesiącem o 0,3%, przy czym żywność potaniała o 0,4%, a napoje bezalkoholowe – o 0,1%. Mniej konsumenci płacili za owoce (o 2,7%), mąkę pszenną (o 0,9%) oraz mięso (przeciętnie o 0,6%, w tym ceny mięsa drobiowego obniżyły się o 1,3%, wieprzowego –

o 0,9%, wędlin – o 0,4%, przy wzroście cen mięsa wołowego – o 0,3%). Niższe były również ceny pieczywa (o 0,4%), a także artykułów w grupie „mleko, sery i jaja” (przeciętnie o 0,2%, w tym mleko potaniało o 1,0%, a jogurty – o 0,6%, przy wzroście cen śmietany – o 0,4%, serów i twarogów – o 0,3% oraz jaj – o 0,1%). Obniżyły się ceny olejów i tłuszczów oraz cukru (po 0,1%). Na poziomie sprzed miesiąca kształtowały się ceny makaronów i produktów makaronowych. Wzrosły natomiast ceny warzyw (o 0,7%), ryżu (o 0,5%), kasz i ziaren zbóż (o 0,4%), a także ryb i owoców morza (o 0,1%).

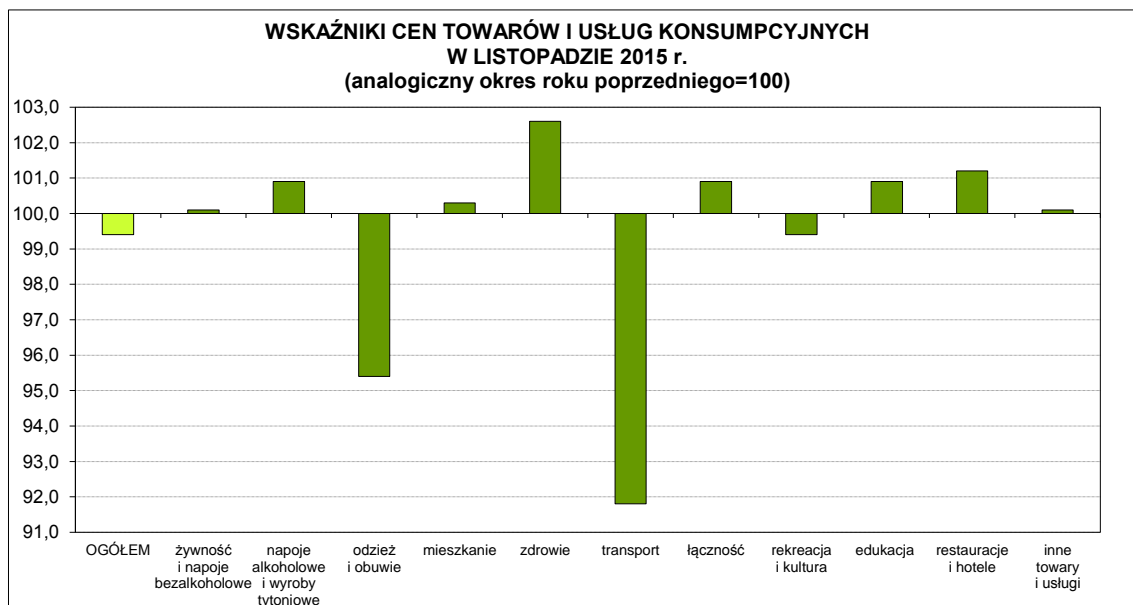
Spadły ceny odzieży oraz obuwia – odpowiednio o 0,3% i o 0,2%.

Ceny towarów i usług związanych z mieszkaniem w listopadzie br. były nieznacznie wyższe niż przed miesiącem (o 0,1%). Wzrosły opłaty za zaopatrywanie w wodę oraz usługi kanalizacyjne (po 0,2%), a także za wywóz śmieci (o 0,1%). Ceny nośników energii (w tym energii elektrycznej oraz opału) nie uległy zmianie. Nieznacznie wzrosły ceny gazu oraz energii cieplnej (po 0,1%). Na poziomie sprzed miesiąca utrzymały się ceny towarów i usług w zakresie wyposażenia mieszkania i prowadzenia gospodarstwa domowego.

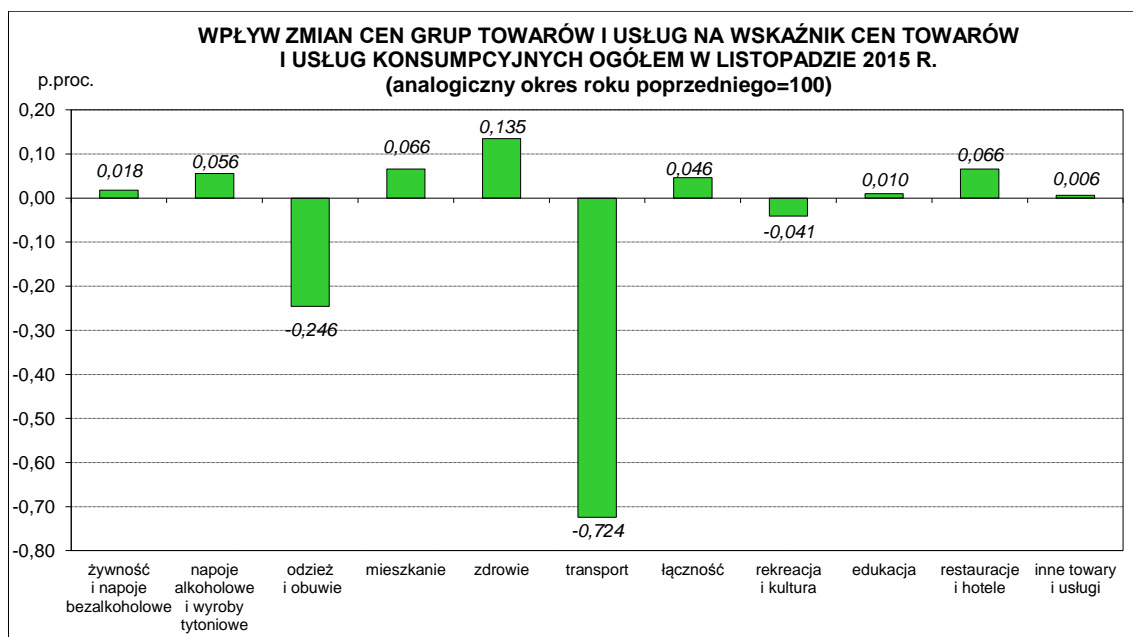
Opłaty związane ze zdrowiem obniżyły się w listopadzie br. o 0,1%. Niższe były ceny wyrobów farmaceutycznych (o 0,3%). Na poziomie sprzed miesiąca pozostały ceny usług szpitalnych i sanatoryjnych. Wzrosły natomiast opłaty za usługi stomatologiczne (o 0,2%) oraz lekarskie (o 0,1%).

Ceny w zakresie transportu były wyższe niż przed miesiącem o 0,3%. Więcej niż w październiku br. konsumenci płacili za paliwa i smary do prywatnych środków transportu (przeciętnie o 1,0%, w tym za gaz ciekły – o 9,7% oraz za olej napędowy – o 0,9% więcej, przy spadku cen benzyny – o 0,3%). Niższe były ceny usług transportowych (o 1,7%) oraz samochodów osobowych (o 0,7%).

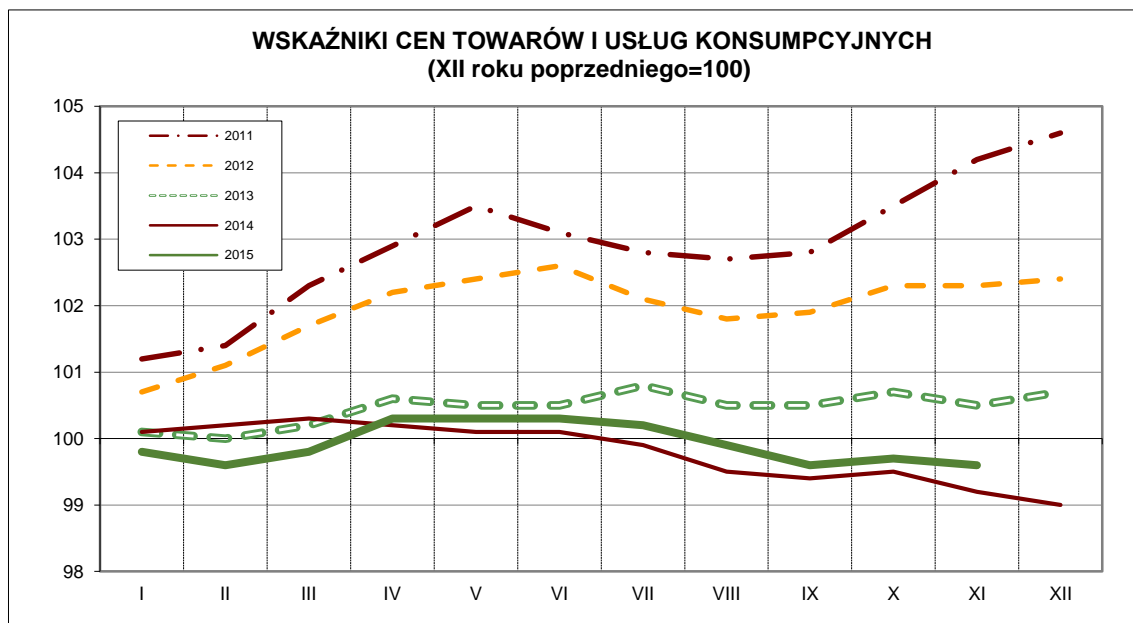
Ceny związane z rekreacją i kulturą obniżyły się o 0,3%. Spadły ceny gazet i czasopism (o 2,6%), opłaty za turystykę zorganizowaną (o 0,4%), a także ceny sprzętu audiowizualnego, fotograficznego i informatycznego (o 0,2%). Więcej niż w październiku br. płacono natomiast za bilety do kin, teatrów i na koncerty oraz książki (po 0,2%).

W skali roku w listopadzie br. ceny towarów i usług konsumpcyjnych były niższe o 0,6%. Ceny towarów konsumpcyjnych obniżyły się o 1,3%, natomiast ceny usług konsumpcyjnych wzrosły o 1,2%. Największy wpływ na poziom wskaźnika cen konsumpcyjnych ogółem miały spadki cen towarów i usług w zakresie transportu oraz odzieży i obuwia, które obniżyły wskaźnik ogółem odpowiednio o 0,72 p.proc. i 0,25 p.proc. Wzrost cen towarów i usług w zakresie zdrowia wpłynął na podwyższenie tego wskaźnika o 0,14 p.proc.

Wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych w skali roku w listopadzie br. wyniósł 0,1%, przy czym żywność podrożała o 0,2%, natomiast napoje bezalkoholowe potaniały o 0,7%. Więcej niż w analogicznym miesiącu ub. roku płacono m.in. za cukier (o 15,2%), owoce (o 9,1%), warzywa (o 9,0%), ryby i owoce morza oraz kasze i ziarna zbóż (po 0,5%), makarony i produkty makaronowe (o 0,4%), a także ryż (o 0,3%). Niższe były natomiast ceny m.in. olejów i tłuszczów (o 6,3%) oraz artykułów w grupie „mleko, sery i jaja” (przeciętnie o 3,1%, w tym spadły ceny serów i twarogów – o 4,4%, mleka – o 4,1%, śmietany – o 2,0%, jogurtów – o 1,7% oraz jaj – o 1,3%). Potaniało również mięso (przeciętnie o 2,1%, w tym mięso wieprzowe – o 4,1%, wędliny – o 1,7%, mięso drobiowe – o 0,8% oraz mięso wołowe – o 0,7%). Mniej niż w listopadzie ub. roku konsumenci płacili za pieczywo (o 0,8%) oraz mąkę pszenną (o 0,6%).

Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe były droższe niż przed rokiem o 0,9%, w tym ceny wyrobów tytoniowych wzrosły o 2,9%.

Obniżyły się ceny odzieży oraz obuwia (odpowiednio o 5,2% i 4,0%).

Ceny w zakresie mieszkania wzrosły w skali roku o 0,3%. Podniesiono opłaty za usługi kanalizacyjne – o 3,4%, wywóz śmieci – o 3,3% oraz zaopatrywanie w wodę – o 2,8%. Ceny nośników energii były niższe niż w analogicznym miesiącu ub. roku o 0,7%, w tym gazu o 5,3% oraz opału o 2,0%. Wzrosły natomiast ceny energii elektrycznej – o 1,6% i energii ciepłej – o 1,4%. Ceny towarów i usług związanych z wyposażeniem mieszkania i prowadzeniem gospodarstwa domowego były niższe niż przed rokiem o 0,3%.

Artykuły i usługi związane ze zdrowiem podrożały o 2,6%. Wzrosły ceny wyrobów farmaceutycznych (o 3,2%), opłaty za usługi stomatologiczne (o 2,1%), lekarskie (o 2,0%), szpitalne (o 0,8%), a także sanatoryjne (o 0,7%).

Ceny towarów i usług w zakresie transportu w listopadzie br. były niższe niż przed rokiem o 8,2%. Ceny paliw i smarów do prywatnych środków transportu spadły przeciętnie o 12,7% (w tym ceny gazu ciekłego – o 19,6%, oleju napędowego – 12,9% oraz benzyny – o 11,6%). Niższe były również ceny samochodów osobowych (o 3,6%) oraz usług transportowych (o 1,4%).

Opłaty związane z rekreacją i kulturą obniżyły się o 0,6%. Znacznie mniej niż przed rokiem płacono za książki (o 9,8%), a także za sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny (o 3,4%). Wzrosły natomiast ceny gazet i czasopism (o 6,4%), biletów do kin, teatrów i na koncerty (o 2,9%) oraz opłaty za usługi w zakresie turystyki zorganizowanej (o 0,9%).

Spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczony metodą średniej ruchomej w okresie grudzień 2014 r. – listopad 2015 r. w stosunku do poprzednich dwunastu miesięcy wyniósł 0,9%. Ceny konsumpcyjne **według zharmonizowanego wskaźnika cen konsumpcyjnych (HICP)⁵** spadły w tym okresie o 0,7%.

---

⁵ Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych (HICP) obliczany jest według ujednoliconej metodologii Unii Europejskiej. Podstawę do opracowania HICP dla Polski stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług konsumpcyjnych oraz system wag oparty na strukturze spożycia indywidualnego w sektorze gospodarstw domowych (w 2015 r. – struktura spożycia z 2013 r. w cenach grudnia 2014 r.). Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP).

Rolnictwo

Średnia temperatura powietrza w listopadzie br. wyniosła 5,7°C i była wyższa od średniej z lat 1971–2000 o 2,7°C. Średnia suma opadów w tym miesiącu kształtowała się na poziomie ok. 57 mm i była wyższa od średniej wieloletniej o ok. 39%.

Na **rynku rolnym** w listopadzie br. odnotowano sezonowy wzrost cen skupu większości podstawowych produktów rolnych, oprócz cen żywca wieprzowego i drobiowego. W skali roku przeciętne ceny skupu surowców roślinnych były wyższe, a produktów pochodzenia zwierzęcego – niższe (z wyjątkiem cen żywca wołowego).

Przebieg pogody w listopadzie br. był na ogół korzystny dla rolnictwa. Utrzymująca się wysoka, jak na tę porę roku, temperatura powietrza i gleby podtrzymywała wegetację i stwarzała dobre warunki dla wschodów, wzrostu i rozwoju późno zasianych ozimin. Umożliwiała także wykonywanie jesiennych prac polowych oraz zbiory roślin okopowych i pastewnych.

Na początku miesiąca dobiegał końca zbiór buraków cukrowych i kukurydzy uprawianej na ziarno. Kończono także zbiór poplonów ścierniskowych oraz wykonywanie orok przedzimowych. Sprzyjające warunki termiczne w wielu rejonach kraju wpłynęły na przedłużenie sezonu pastwiskowego do końca listopada.

Według wynikowego szacunku przeprowadzonego w listopadzie br., tegoroczne **plony i zbiory głównych ziemiopłodów^a** kształtują się następująco:

Wyszczególnienie	Zbiory			Plony		
	w mln ton	2014=100	2006-2010 ^b = =100	z 1 ha w dt	2014=100	2006-2010 ^b = =100
Zboża ogółem.....	28,0	87,7	104,8	37,3	87,4	115,8
w tym zboża podstawowe						
z mieszkami zbożowymi.....	24,7	90,5	99,3	36,7	90,0	116,9
pszenica.....	11,0	94,2	124,9	45,7	92,0	115,1
żyto.....	2,0	72,1	63,9	27,8	88,3	114,4
jęczmień.....	3,0	90,4	81,5	35,3	87,2	112,4
owies.....	1,2	83,6	91,1	26,5	86,9	110,0
pszenżyto.....	5,3	101,8	123,5	35,2	87,6	107,3
mieszanki zbożowe.....	2,2	77,0	60,7	27,7	83,4	103,7
Rzepak i rzepik.....	2,7	81,4	125,7	28,2	82,0	104,8
Ziemniaki.....	6,3	82,1	63,9	210	75,5	111,7
Buraki cukrowe.....	9,0	66,4	83,4	501	73,4	102,9
Warzywa gruntowe.....	3,7	79,8	81,1	.	x	x
Owoce z drzew.....	3,6	98,2	141,4	.	x	x
Owoce jagodowe.....	0,5	90,1	100,0	.	x	x

^a Dane nieostateczne. ^b Przeciętne roczne.

Szacuje się, że tegoroczne zbiory większości głównych ziemiopłodów rolnych były znacznie niższe od bardzo wysokich zbiorów sprzed roku. Największy spadek produkcji odnotowano w przypadku upraw okopowych i warzyw. Na zmniejszenie plonowania

wpłynęły przede wszystkim duże niedobory opadów oraz bardzo wysokie temperatury występujące w wielu rejonach kraju. Brak opadów najbardziej niekorzystnie wpłynął na plonowanie zbóż jarych, ziemniaków, buraków cukrowych oraz warzyw. Mimo niesprzyjających warunków wegetacji, plonowanie zbóż, rzepaku i rzepiku oraz buraków cukrowych było wyższe w stosunku do średnich plonów z lat 2006–2010. W porównaniu z przeciętnymi zbiorami z wielolecia, zbiory zbóż ogółem były wyższe o 4,8%, a rzepaku i rzepiku – wyższe o 25,7%. W porównaniu ze średnią z lat 2006–2010 zdecydowanie zwiększyła się produkcja owoców z drzew (o 41,4%).

Skup zbóż^a kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	VII 2015–XI 2015		XI 2015		
	w tys. t	VII 2014– XI 2014=100	w tys. t	XI 2014=100	X 2015=100
Ziarno zbóż^b	4533,9	90,5	665,3	118,2	103,3
w tym:					
pszenica.....	2957,8	89,7	499,9	118,8	113,3
żyto	388,9	87,5	55,7	129,3	94,4

a Bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. *b* Podstawowych z mieszankami zbożowymi bez ziarna siewnego.

Skup **zbóż podstawowych** (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) z tegorocznych zbiorów w okresie lipiec–listopad br. wyniósł 4533,9 tys. ton i był mniejszy niż w analogicznym okresie ub. roku o 9,5%. Dostawy pszenicy i żyta były niższe odpowiednio o 10,3% i o 12,5%. W listopadzie br. skup zbóż podstawowych kształtował się na poziomie wyższym niż przed miesiącem i przed rokiem (wzrost odpowiednio o 3,3% i o 18,2%).

Skup podstawowych produktów zwierzęcych^a kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	I–XI 2015		XI 2015		
	w tys. t	I–XI 2014=100	w tys. t	XI 2014=100	X 2015=100
Żywiec rzeźny^b	3239,9	109,1	251,4	110,7	93,0
w tym:					
bydło (z cielętami)	296,2	121,7	17,5	120,2	93,7
trzoda chlewna	1339,6	106,4	100,6	115,0	98,3
drób.....	1597,7	109,3	133,1	106,6	89,2
Mleko ^c	9690,3	102,4	819,8	105,3	94,0

a W okresie VII–XI bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. *b* Obejmuje bydło, cielęta, trzodę chlewną, owce, konie i drób; w przeliczeniu na mięso łącznie z tłuszczami w wadze poubojowej ciepłej. *c* W milionach litrów.

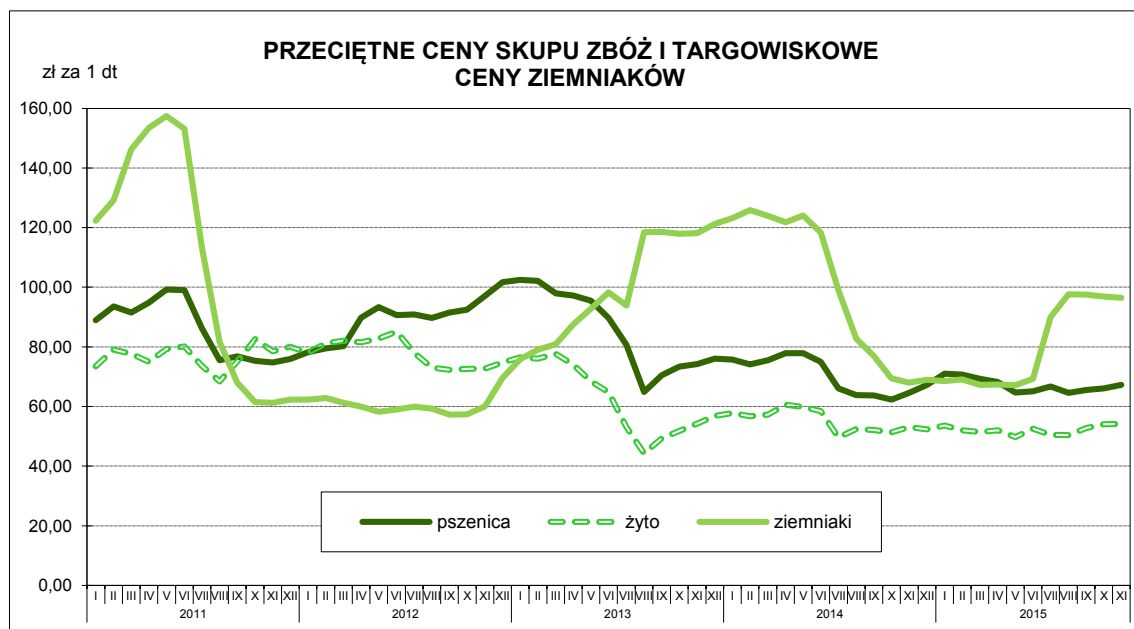
W okresie styczeń–listopad br. producenci dostarczyli do skupu 3239,9 tys. ton **żywca rzeźnego** ogółem (w wadze poubojowej ciepłej), tj. o 9,1% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. Wzrost ten wynikał ze zwiększonej podaży żywca wołowego (o 21,7%), drobiowego (o 9,3%) i wieprzowego (o 6,4%). W listopadzie br. dostawy wszystkich podstawowych gatunków żywca były mniejsze niż w październiku br., ale wyraźnie większe niż przed rokiem.

Ceny podstawowych produktów rolnych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ceny w skupie					Ceny na targowiskach				
	XI 2015			I-XI 2015		XI 2015			I-XI 2015	
	zł	XI 2014= =100	X 2015= =100	zł	I-XI 2014= =100	zł	XI 2014= =100	X 2015= =100	zł	I-XI 2014= =100
Pszonica za 1 dt ^a	67,23	104,2	101,7	66,87	97,1	76,07	100,1	100,2	75,50	88,0
Żyto za 1 dt ^a	54,18	102,0	100,2	51,45	94,3	59,36	101,1	98,4	58,49	90,6
Ziemniaki ^b za 1 dt	31,01	115,7	100,6	39,15	98,4	96,48	141,9	99,6	80,65	78,3
Żywiec rzeźny za 1 kg wagi żywej										
w tym:										
bydło ^c (bez cieląt)	6,11	108,1	103,4	6,10	101,6	6,46	103,2	99,2	6,52	100,5
trzoda chlewna	3,87	87,7	88,3	4,34	88,1	4,48	95,3	95,7	4,54	91,5
drób	3,86	95,9	96,9	3,96	96,2	.	x	x	.	x
Prosię na chów za 1 szt.....	.	x	x	.	x	145,88	91,8	96,8	154,98	93,7
Mleko za 1 hl.....	113,20	90,9	101,0	113,11	82,1	.	x	x	.	x

a W skupie bez ziarna siewnego. b Na targowiskach – jadalne późne. c Na targowiskach średnia ważona cena bydła rzeźnego obliczona przy przyjęciu struktury ilości skupu młodego bydła i krów rzeźnych.

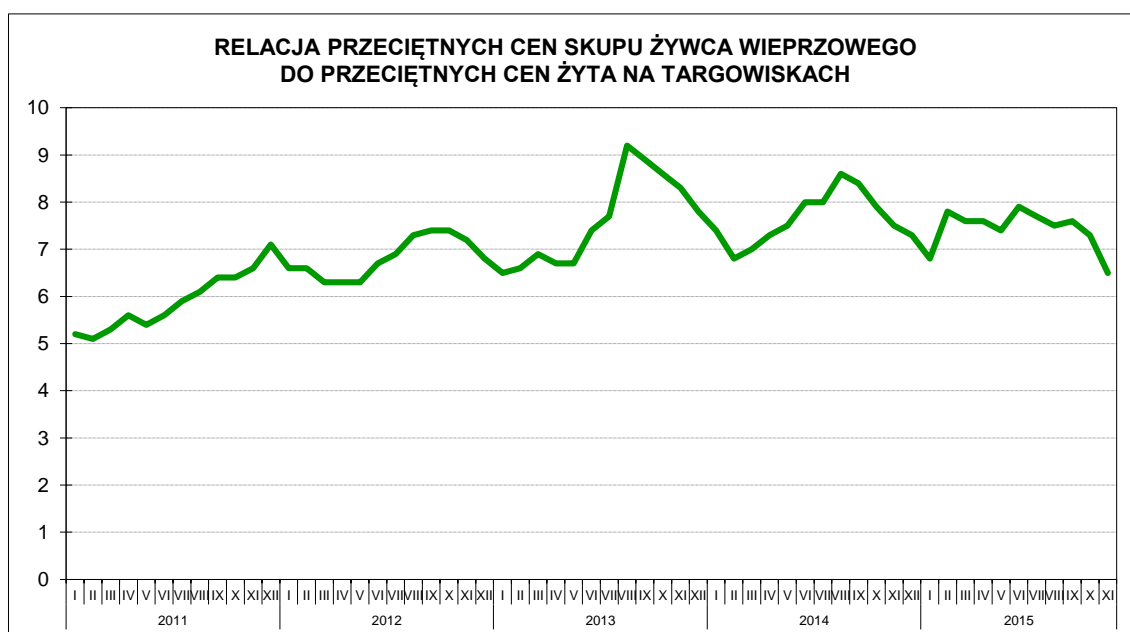
W listopadzie br. utrzymał się niewielki sezonowy wzrost cen skupu wszystkich podstawowych gatunków zbóż. Ceny pszenicy i żyta zwiększyły się w skali miesiąca odpowiednio o 1,7% i o 0,2%. W obrocie targowiskowym ceny zbóż wykazywały również niewielki wzrost (z wyjątkiem cen żyta). Na obu rynkach ceny zbóż były wyższe niż przed rokiem.

W listopadzie br., przy skupie mniejszym (o 8,6%) niż przed rokiem, za **ziemniaki** płacono więcej w skali miesiąca (o 0,6%) i roku (o 15,7%). Na targowiskach, przy dalszym

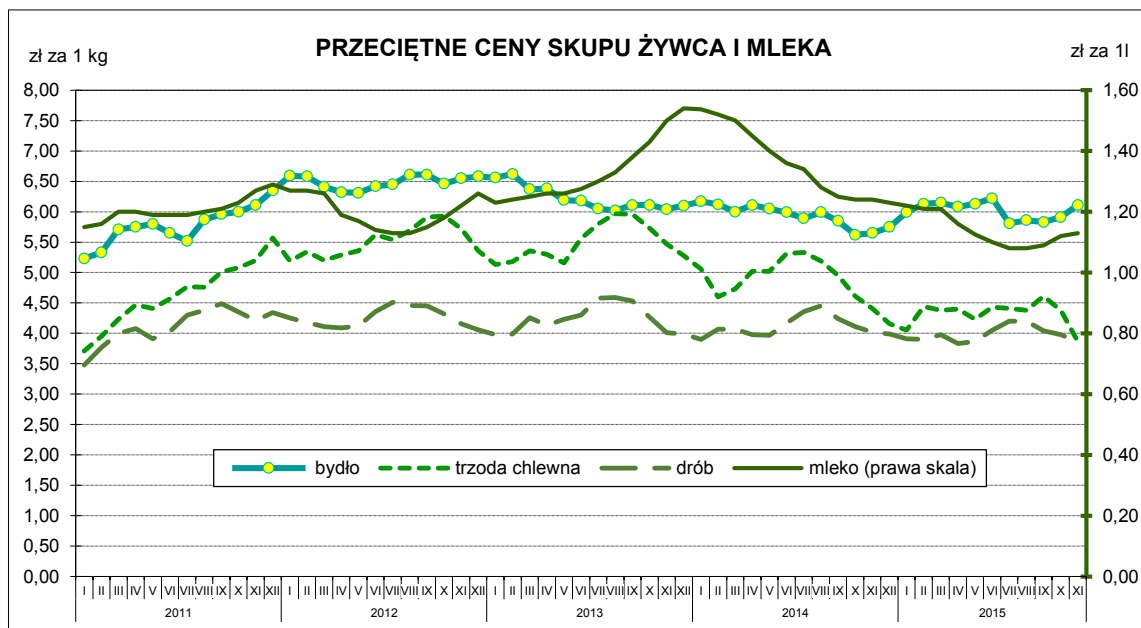
niewielkim sezonowym spadku (o 0,4%), przeciętna cena ziemniaków była znacznie wyższa niż przed rokiem (o 41,9%).

W listopadzie br. na obu rynkach notowano znaczący spadek cen **żywca wieprzowego**. Przeciętne ceny żywca wieprzowego w skupie i na targowiskach były niższe niż przed miesiącem (odpowiednio o 11,7% i o 4,3%) i przed rokiem (stosownie o 12,3% i o 4,7%). Po głębokim spadku cen trzody, relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen żyta na targowiskach wynosiła 6,5, tj. najmniej w bieżącym roku (wobec 7,3 przed miesiącem i 7,5 przed rokiem). W listopadzie br. ceny prosiąt do dalszego chowu obniżyły się zarówno w skali miesiąca, jak i roku (odpowiednio o 3,2% i o 8,2%).

Przy wysokiej krajowej podaży **żywca drobiowego**, utrzymał się spadek jego cen. W listopadzie br. przeciętna cena żywca drobiowego była niższa niż przed miesiącem (o 3,1%) i przed rokiem (o 4,1%).

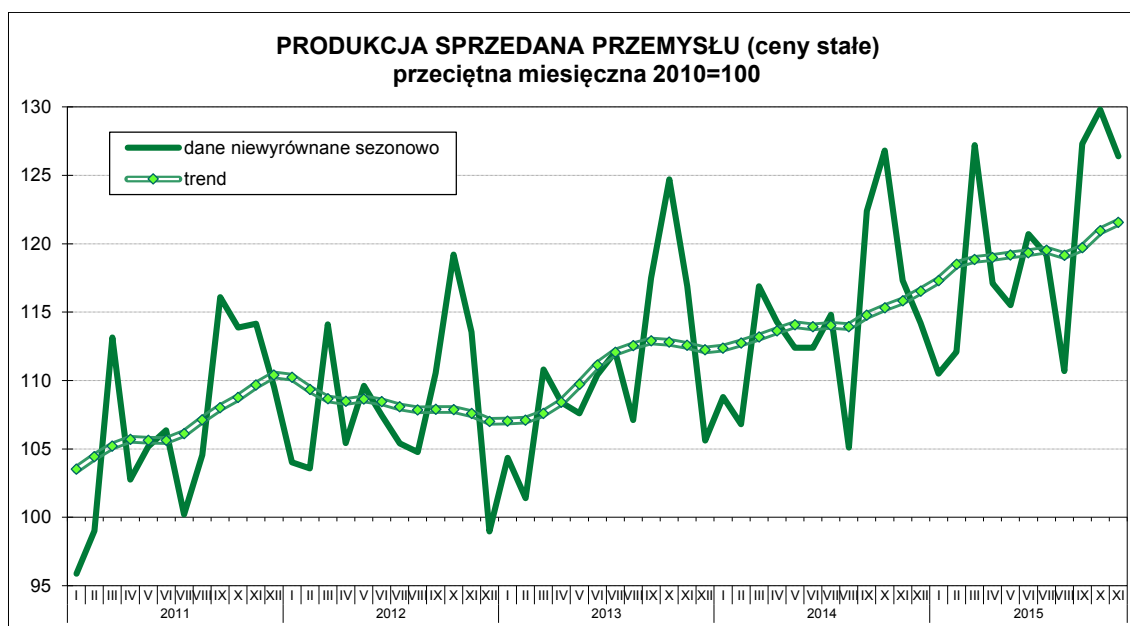
Na rynku wołowiny, zarówno w skupie, jak i na targowiskach, utrzymał się niewielki wzrost cen w skali roku. Ceny skupu żywca wołowego (6,11 zł/kg) i młodego bydła rzeźnego (6,45 zł/kg) były wyższe niż przed miesiącem (odpowiednio o 3,4% i o 3,5%) i większe niż przed rokiem (stosownie o 8,1% i o 7,3%). W obrocie targowiskowym odnotowano niewielki sezonowy spadek cen żywca wołowego (o 0,8% do 6,46 zł/kg) i młodego bydła rzeźnego (o 1,1% do 6,88 zł/kg). W porównaniu z cenami sprzed roku za żywca wołowego płacono więcej o 3,2%, a za młode bydło rzeźne – więcej o 2,4%.

W okresie styczeń–listopad br. krajowa podaż **mleka** (9690,3 mln l) była większa niż przed rokiem o 2,4%. W listopadzie br., przy ograniczonym skupie w skali miesiąca (o 6,0%), za 1 hl mleka płacono ok. 113 zł, tj. więcej niż przed miesiącem (o 1,0%), ale mniej niż przed rokiem (o 9,1%).

Przemysł

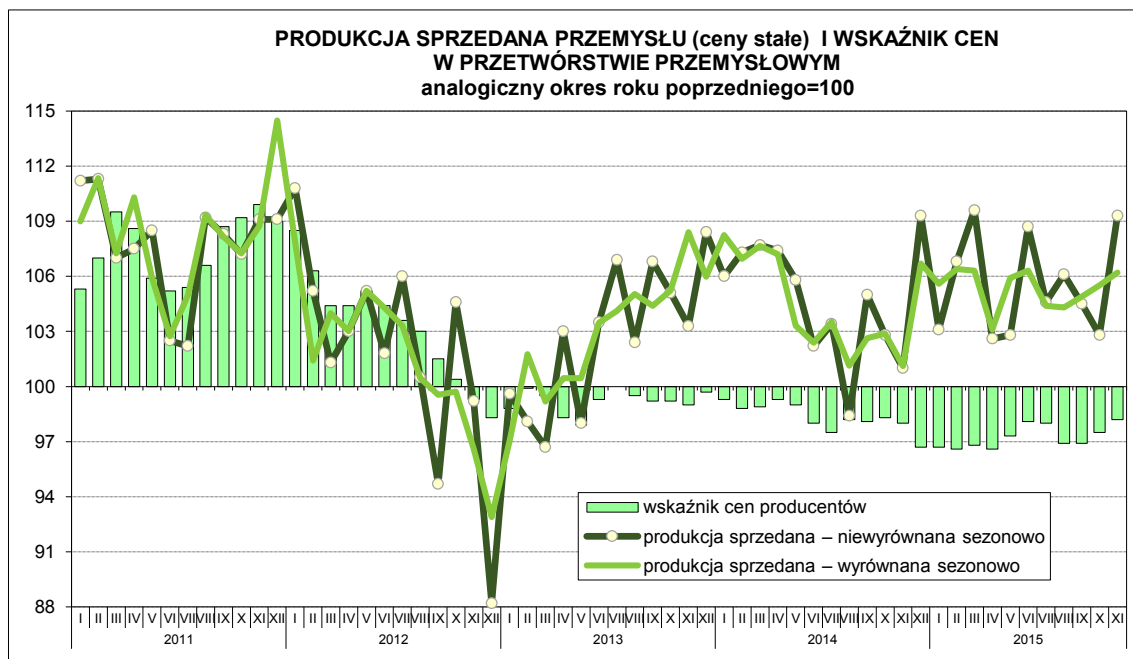
W listopadzie br. wzrost **produkcji sprzedanej przemysłu**⁶ w skali roku wyniósł 7,8% (wobec wzrostu o 2,4% w październiku br. oraz o 0,3% w listopadzie ub. roku). Po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym produkcja była wyższa niż przed rokiem o 5,2%, a w odniesieniu do poprzedniego miesiąca wzrosła o 0,7%. W okresie styczeń–listopad br. zwiększyła się w skali roku o 4,7%, podczas gdy w analogicznym okresie ub. roku notowano wzrost o 3,0%.

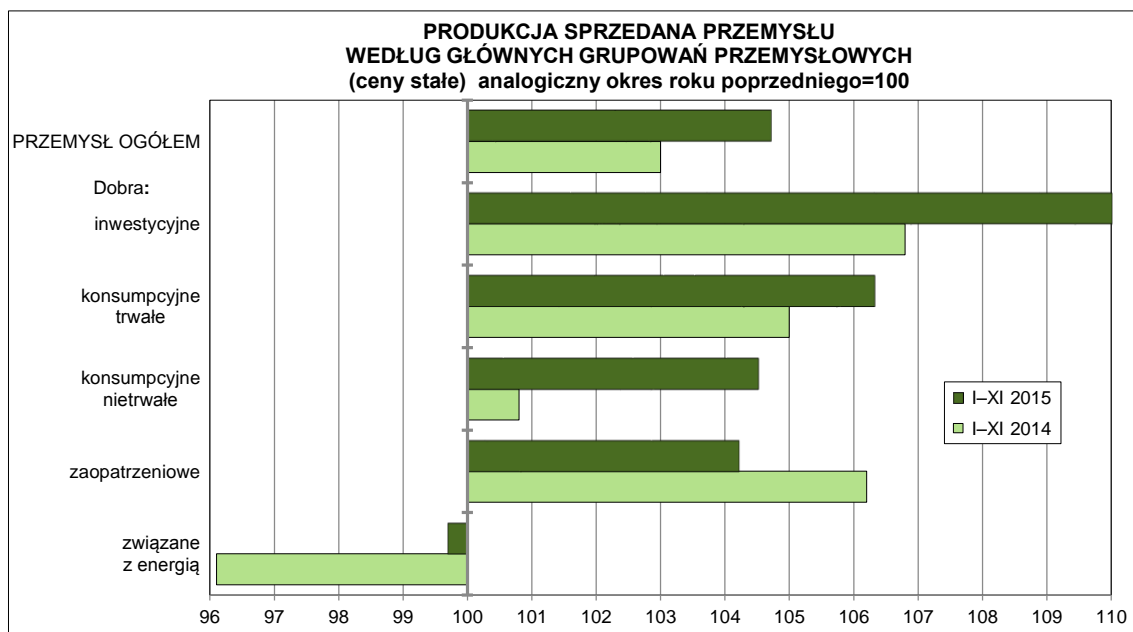
W listopadzie br. produkcja sprzedana wzrosła w skali roku w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe – o 9,3%, dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja – o 2,9% oraz górnictwo i wydobywanie – o 1,2%. Spadek produkcji notowano natomiast w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 1,9%.

W okresie styczeń–listopad br. wyższa niż przed rokiem była produkcja sprzedana w przetwórstwie przemysłowym – o 5,6%, dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – o 3,5% oraz górnictwie i wydobywaniu – o 1,2%. Spadek produkcji notowano natomiast w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 2,8%.

⁶ W cenach stałych; w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

W większości **głównych grupowań przemysłowych** w okresie styczeń–listopad br. obserwowano zwiększenie produkcji sprzedanej w skali roku. Produkcja dóbr inwestycyjnych wzrosła o 10,0%, konsumpcyjnych trwałych – o 6,3%, konsumpcyjnych nietrwałych – o 4,5% oraz zaopatrzeniowych – o 4,2%. Spadła natomiast produkcja dóbr związanych z energią – o 0,3%.

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona produkcją sprzedaną na jednego zatrudnionego, w okresie jedenastu miesięcy br. była o 3,2% wyższa niż przed rokiem,

przy większym o 1,5% przeciętnym zatrudnieniu i wzroście przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto o 2,7%.

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji sprzedanej przemysłu kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014		2015		I-XI 2014	
	XI	I-XI	XI	I-XI		
	analogiczny okres roku poprzedniego=100				struktura w %	
Przemysł	100,3	103,0	107,8	104,7	100,0	100,0
górnictwo i wydobywanie	93,4	94,5	101,2	101,2	3,8	4,0
przetwórstwo przemysłowe	101,0	104,3	109,3	105,6	86,1	85,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ..	97,6	95,4	98,1	97,2	7,8	8,1
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	101,6	103,1	102,9	103,5	2,3	2,3
Z przemysłu ogółem – działy:						
wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego	92,1	89,2	100,8	103,5	1,8	1,9
produkcja artykułów spożywczych	96,3	99,9	107,1	103,4	15,7	16,1
produkcja napojów	87,9	99,6	106,4	101,7	1,7	1,7
produkcja odzieży	90,1	98,8	120,9	102,9	0,6	0,6
produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	103,4	107,2	109,9	104,9	2,7	2,6
produkcja papieru i wyrobów z papieru	103,7	104,7	106,2	105,4	3,0	2,9
produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	95,8	99,5	93,2	101,5	5,4	7,0
produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	101,0	98,7	109,2	105,0	4,8	4,7
produkcja wyrobów farmaceutycznych	104,5	107,6	114,2	102,8	1,1	1,1
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	103,0	106,2	113,7	106,2	6,3	6,1
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	103,3	108,3	105,7	103,0	3,8	3,9
produkcja metali	99,6	105,8	100,9	100,6	3,8	3,8
produkcja wyrobów z metali	101,5	106,8	105,8	105,7	6,5	6,3
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	112,1	110,3	101,1	102,3	2,9	2,9
produkcja urządzeń elektrycznych	105,1	106,2	111,4	108,9	4,3	4,0
produkcja maszyn i urządzeń	105,4	107,9	102,0	104,3	3,2	3,1
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	101,6	104,4	114,7	110,2	10,5	9,8
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	84,4	95,5	179,7	113,6	1,5	1,3
produkcja mebli	110,7	115,3	112,9	108,3	2,9	2,8

W listopadzie br. wzrost produkcji sprzedanej w skali roku notowano w 30 (spośród 34) działach przemysłu, w tym m.in. w produkcji:

- pozostałego sprzętu transportowego – o 79,7% (w tym lokomotyw kolejowych oraz taboru szynowego – ponad 3-krotny wzrost),
- pojazdów samochodowych, przyczep i naczep – o 14,7% (m.in. pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli – o 16,9%),
- wyrobów farmaceutycznych – o 14,2%,

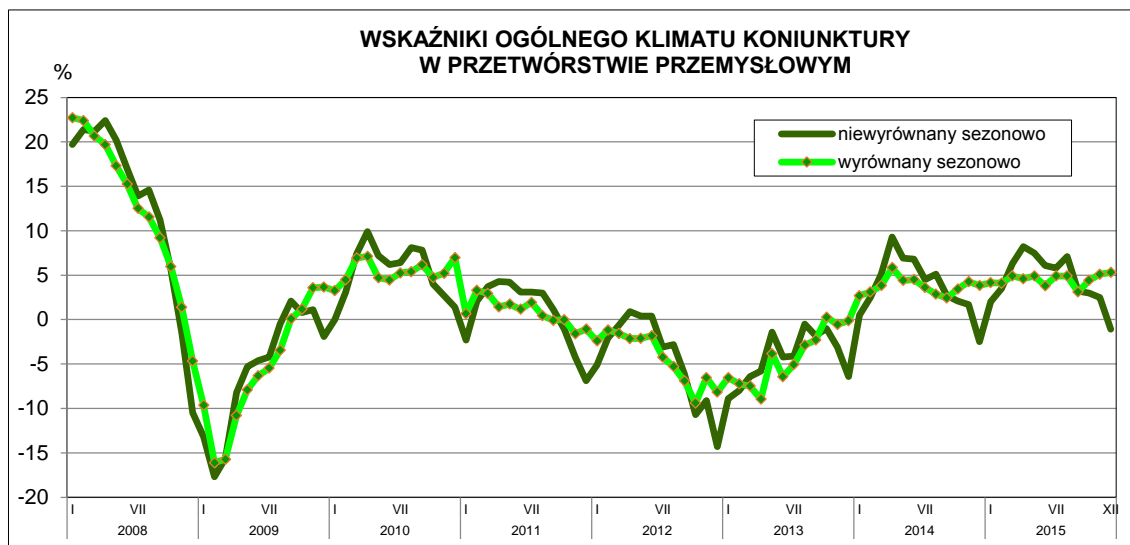
- wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – o 13,7% (w tym wyrobów z tworzyw sztucznych – o 17,5%),
- mebli – o 12,9%,
- urządzeń elektrycznych – o 11,4% (m.in. sprzętu gospodarstwa domowego – o 14,2%),
- wyrobów z drewna, korka oraz słomy i wikliny – o 9,9% (wyrobów z drewna, korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania – o 12,5%),
- chemikaliów i wyrobów chemicznych – o 9,2% (m.in. farb, lakierów i podobnych powłok, farb drukarskich i mas uszczelniających – o 10,9%).

Spadek w skali roku notowano natomiast m.in. w produkcji koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (o 6,8%).

Produkcja artykułów spożywczych (stanowiąca blisko 16% produkcji sprzedanej przemysłu) w listopadzie br. była o 7,1% wyższa niż przed rokiem (kiedy notowano spadek o 3,7%). Zwiększyła się sprzedaż w większości grup, w tym w przetwarzaniu i konserwowaniu owoców i warzyw – o 18,1%, produkcji gotowych pasz i karmy dla zwierząt – o 12,6%, przetwarzaniu i konserwowaniu ryb, skorupiaków i mięczaków – o 11,9%, produkcji pozostałych artykułów spożywczych – o 10,7%, produkcji wyrobów piekarskich i mącznych – o 7,6%, wytwarzaniu wyrobów mleczarskich – o 6,6%, przetwarzaniu i konserwowaniu mięsa oraz produkcji wyrobów z mięsa – o 6,2%, a także wytwarzaniu produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych – o 5,9%. Zmniejszyła się natomiast sprzedaż w produkcji olejów i tłuszczów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego – o 25,4%.

Z obserwowanych w listopadzie br. 266 **wyrobów i grup wyrobów przemysłowych** produkcja 176 była wyższa niż przed rokiem, w tym m.in. węgla kamiennego, siarki, produktów uboju bydła i cieląt oraz trzody chlewnej, mięsa drobiowego, mleka, serów podpuszczkowych dojrzewających oraz niedojrzewających i twarogu, wódki czystej, win owocowych, papierosów, obuwia, płyt pilśniowych, tarcicy liściastej, przerobu ropy naftowej, benzyny silnikowej, olejów napędowych, tworzyw sztucznych, pestycydów, farb i lakierów, mydła, wyrobów z gumy, opon, wyrobów walcowanych na gorąco, rur stalowych, aluminium hutniczego, akumulatorów kwasowo-ołowiowych do pojazdów samochodowych, chłodziarek i zamrażarek, zmywarek do naczyń, pralek automatycznych, kuchni elektrycznych, kuchni gazowych z piekarnikiem, samochodów osobowych, pojazdów do transportu publicznego, wagonów kolejowych towarowych oraz energii elektrycznej. Niższa niż przed rokiem była natomiast produkcja 90 wyrobów i grup wyrobów, w tym m.in. węgla brunatnego, gazu ziemnego, wędlin, margaryny i produktów do smarowania, cukru, piwa, koksu, olejów opałowych, cementu, stali surowej, miedzi rafinowanej, komputerów, odbiorników telewizyjnych, odkurzaczy, ciągników rolniczych, samochodów ciężarowych i ciągników drogowych do ciągnięcia naczep oraz rowerów.

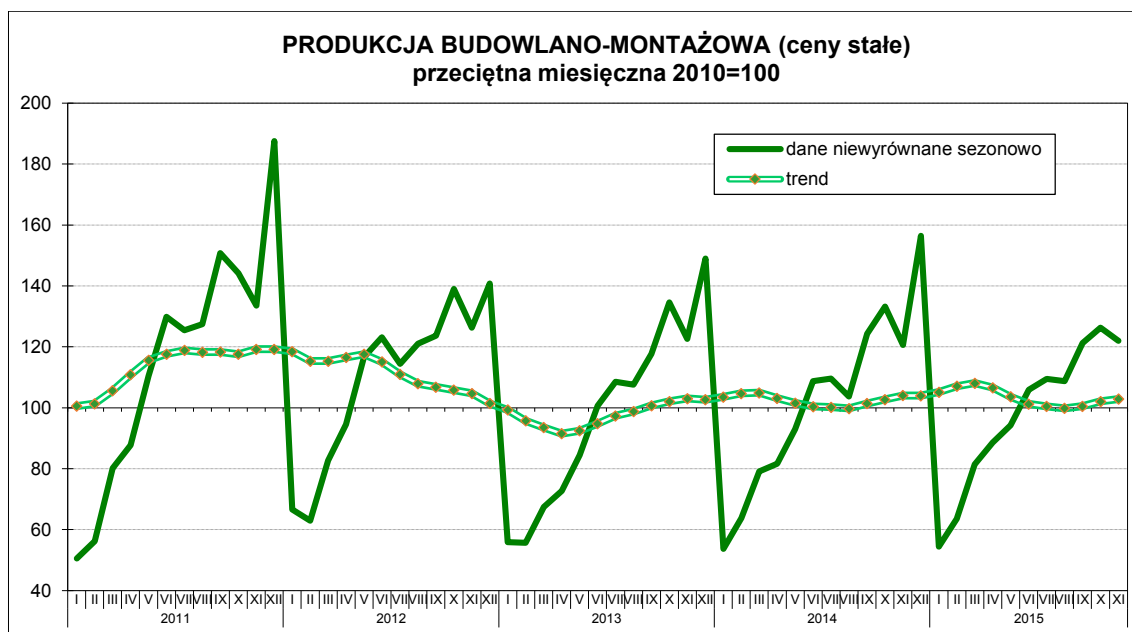

W grudniu br. **ogólny klimat koniunktury** w przetwórstwie przemysłowym oceniany jest negatywnie, po raz pierwszy od roku. Niekorzystne wobec pozytywnych przed miesiącem są oceny bieżące portfela zamówień oraz produkcji. Przewidywania w tych obszarach są bardziej pesymistyczne niż w listopadzie br. Pogorszyły się negatywne bieżące oceny i prognozy dotyczące sytuacji finansowej. Planowane redukcje zatrudnienia mogą być nieco większe od zapowiadanych przed miesiącem. Możliwy jest nieznaczny wzrost cen wyrobów przemysłowych.

Nieznacznie zwiększa się nadmierny stan zapasów wyrobów gotowych. Większe niż w listopadzie br. zapasy zgłaszają m.in. producenci skór i wyrobów skórzanych, wyrobów z drewna, korka, słomy oraz wikliny, papieru i wyrobów z papieru oraz chemikaliów i wyrobów chemicznych. Spadek zapasów sygnalizowany jest natomiast m.in. przez producentów odzieży.

Budownictwo

W listopadzie br., po dwóch miesiącach spadku, **produkcja budowlano-montażowa**⁷ wzrosła w skali roku, co było związane z wpływem czynników o charakterze sezonowym. Produkcja zrealizowana w okresie styczeń–listopad br. była większa niż przed rokiem.

W listopadzie br. produkcja budowlano-montażowa zrealizowana na terenie kraju była o 1,2% wyższa niż przed rokiem (wobec spadku w październiku br. – o 5,2% i w listopadzie ub. roku – o 1,6%). Wpłynął na to wzrost sprzedaży robót o charakterze remontowym, przy utrzymaniu się niewielkiego spadku sprzedaży robót inwestycyjnych. Większą niż w listopadzie ub. roku sprzedaż robót notowały przedsiębiorstwa specjalizujące się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 3,5%) oraz budynków (o 0,6%), a mniejszą – podmioty wykonujące głównie roboty budowlane specjalistyczne (o 2,2%). Po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym produkcja budowlano-montażowa ogółem w listopadzie br. była niższa niż przed rokiem o 1,9% i wyższa niż przed miesiącem o 2,9%.

W okresie styczeń–listopad br. produkcja budowlano-montażowa była o 3,3% większa w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku (przed rokiem obserwowano zbliżone tempo wzrostu – 3,1%).

⁷ W cenach stałych; w jednostkach budowlanych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dynamika (w cenach stałych) i struktura (w cenach bieżących) produkcji budowlano-montażowej kształtowały się następująco:

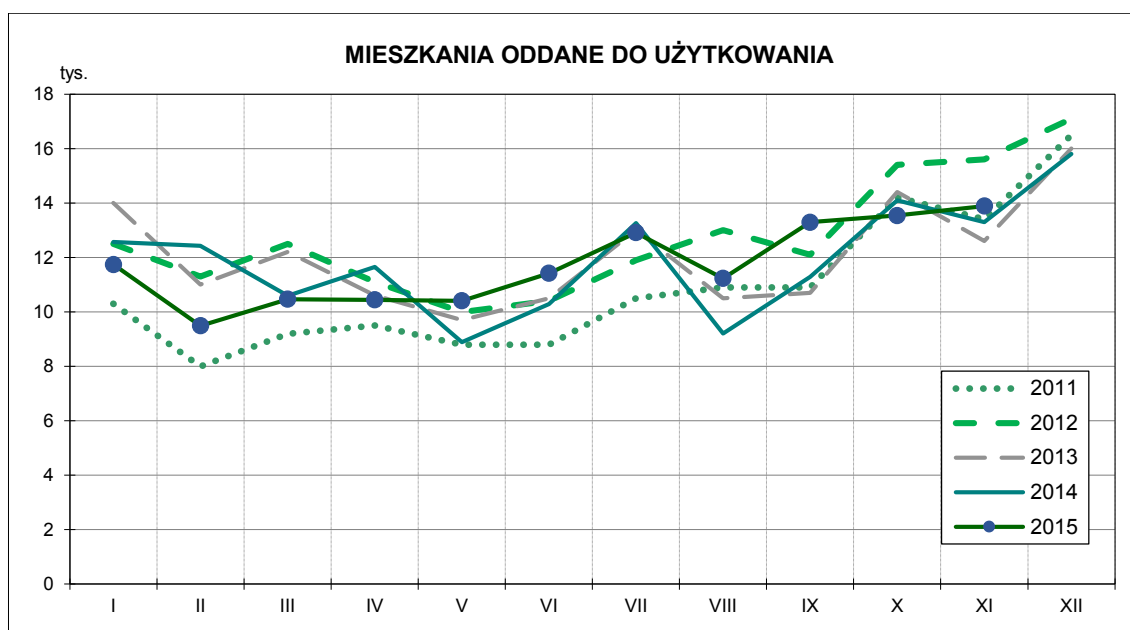
Wyszczególnienie	2014		2015		2014	
	XI	I-XI	XI	I-XI		
	analogiczny okres roku poprzedniego=100				struktura w %	
Ogółem	98,4	103,1	101,2	103,3	100,0	100,0
roboty budowlane o charakterze:						
inwestycyjnym	95,3	101,2	97,6	98,4	61,5	64,6
remontowym	103,9	106,7	107,1	112,4	38,5	35,4
Budowa budynków	87,1	95,9	100,6	101,1	34,4	35,3
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	109,5	107,7	103,5	106,0	38,6	37,8
Roboty budowlane specjalistyczne	98,3	107,4	97,8	102,5	27,0	26,9

W grudniu br. **ogólny klimat koniunktury** w budownictwie oceniany jest bardziej pesymistycznie niż przed miesiącem, jednak mniej niekorzystnie niż w analogicznym miesiącu wcześniejszych pięciu lat. W stosunku do listopada br. pogorszyły się negatywne oceny bieżące i prognozy dotyczące produkcji budowlano-montażowej, portfela zamówień oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Możliwe jest zwiększenie skali redukcji zatrudnienia oraz niewielkie pogłębienie spadku cen robót budowlano-montażowych. Najczęściej wymienianymi barierami w prowadzeniu działalności budowlano-montażowej pozostają koszty zatrudnienia oraz konkurencja na rynku. W porównaniu z sytuacją sprzed roku firmy budowlane częściej wskazują na utrudnienia związane z niedoborem wykwalifikowanych pracowników, a nieco rzadziej – związane z kosztami materiałów.

Budownictwo mieszkaniowe

W listopadzie br., po spadku przed miesiącem, liczba mieszkań oddanych do użytkowania zwiększyła się w skali roku. Utrzymał się wzrost liczby mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dla których dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz tych, których budowę rozpoczęto. W okresie jedenastu miesięcy br. oddano do użytkowania nieco więcej mieszkań niż w analogicznym okresie ub. roku.

Według wstępnych danych⁸, w listopadzie br. **oddano do użytkowania** 13,9 tys. mieszkań, tj. o 6,8% więcej niż przed rokiem (kiedy notowano wzrost o 3,3%). Wzrost wystąpił w formach o największym udziale w budownictwie mieszkaniowym, tj. w budownictwie indywidualnym (o 11,5% do 6,6 tys. oddanych mieszkań) oraz przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 6,6% do 6,8 tys.). Więcej mieszkań niż w listopadzie ub. roku oddano także w budownictwie komunalnym (235 wobec 125), natomiast mniej – w budownictwie spółdzielczym (101 wobec 308) i społecznym czynszowym (163 wobec 216). W budownictwie zakładowym nie oddano do użytkowania żadnego mieszkania (wobec 64 przed rokiem).

W okresie styczeń–listopad br. oddano do użytkowania 128,9 tys. mieszkań, tj. o 0,8% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku (kiedy notowano spadek o 1,0%). Wzrost dotyczył budownictwa indywidualnego i przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem, natomiast w pozostałych formach budownictwa liczba oddanych mieszkań była mniejsza niż przed rokiem.

⁸ Dane meldunkowe – mogą ulec zmianie po opracowaniu sprawozdań kwartalnych.

Liczba mieszkań oddanych do użytkowania kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	I-XI 2014			I-XI 2015		
	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego=100	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego=100
Ogółem	127871	100,0	99,0	128855	100,0	100,8
Indywidualne	67961	53,1	92,9	70776	54,9	104,1
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	52803	41,3	107,2	53486	41,5	101,3
Spółdzielcze	3117	2,4	92,6	1592	1,3	51,1
Spółeczne czynszowe	1605	1,3	130,7	1163	0,9	72,5
Komunalne	1916	1,5	109,1	1429	1,1	74,6
Zakładowe	469	0,4	136,7	409	0,3	87,2

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w okresie styczeń–listopad br. nie zmieniła się w stosunku do notowanej w analogicznym okresie ub. roku i wyniosła 101,1 m².

Liczba mieszkań, na których budowę **wydano pozwolenia** lub dla których **dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym** w listopadzie br. wyniosła 13,9 tys. i była o 28,7% większa niż przed rokiem. Wzrosła w skali roku także liczba mieszkań, których **budowę rozpoczęto** (o 28,3% do 13,5 tys.).

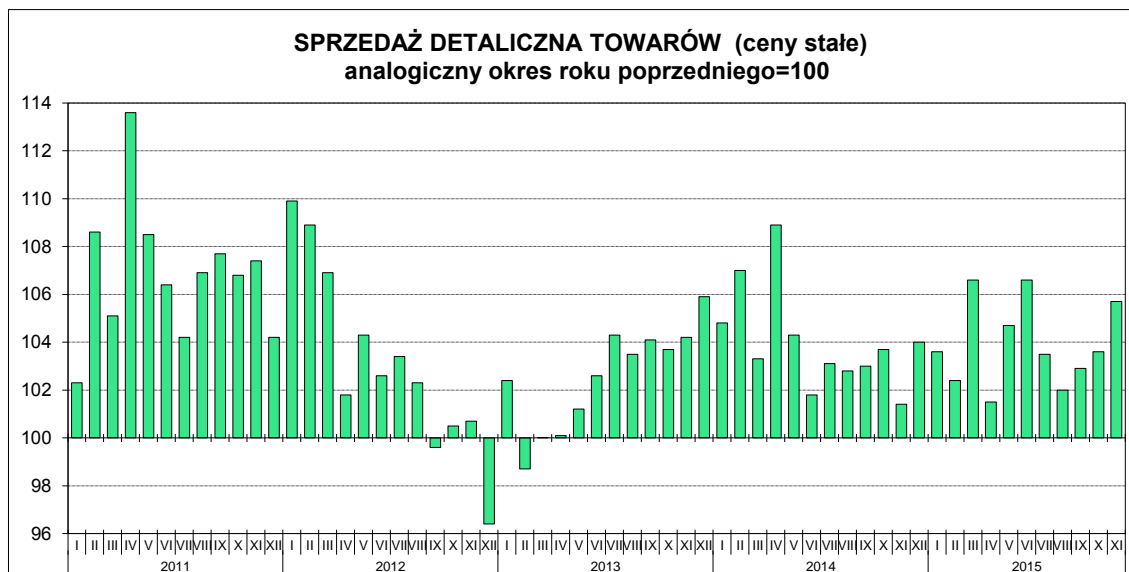
Liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dla których dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań, których budowę rozpoczęto kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym			Mieszkania, których budowę rozpoczęto		
	I-XI 2015					
	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego=100	w liczbach bezwzględnych	struktura w %	analogiczny okres roku poprzedniego=100
Ogółem	171407	100,0	118,7	156025	100,0	111,8
Indywidualne	80708	47,1	114,6	74964	48,0	105,0
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	87312	50,9	123,4	78276	50,2	121,7
Spółdzielcze	1304	0,8	99,2	1103	0,7	91,8
Spółeczne czynszowe	416	0,2	113,4	840	0,5	68,5
Komunalne	1492	0,9	115,7	745	0,5	65,0
Zakładowe	175	0,1	69,4	97	0,1	41,1

Szacuje się, że w końcu listopada br. **w budowie** było 727,1 tys. mieszkań, tj. o 2,9% więcej niż przed rokiem.

Rynek wewnętrzny

W listopadzie br. **sprzedaż detaliczna**⁹ była o 5,7% wyższa niż przed rokiem (wobec wzrostu o 3,6% w październiku br. oraz o 1,4% w listopadzie ub. roku). W okresie styczeń-listopad br. sprzedaż zwiększyła się w skali roku o 3,4% wobec wzrostu o 4,2% przed rokiem.

Spośród grup o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem w listopadzie br. najwyższy wzrost notowano w jednostkach handlujących pojazdami samochodowymi, motocyklami, częściami (o 23,5%, po spadku o 5,0% przed rokiem). Znaczne zwiększenie sprzedaży (o 21,1%) obserwowano w grupie podmiotów prowadzących pozostałą sprzedaż detaliczną w niewyspecjalizowanych sklepach, co spowodowane było m.in. zmianami organizacyjnymi. Zmiany te wpłynęły również na dynamikę sprzedaży w grupie żywność, napoje i wyroby tytoniowe, gdzie odnotowano spadek o 3,3%. Mniejsza niż przed rokiem była także sprzedaż w grupie pozostałe (o 6,9%).

⁹ W cenach stałych; w przedsiębiorstwach handlowych i niehandlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dynamika sprzedaży detalicznej (w cenach stałych) kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	2014		2015	
	XI	I-XI	XI	I-XI
	analogiczny okres roku poprzedniego=100			
Ogółem^a	101,4	104,2	105,7	103,4
w tym:				
Pojazdy samochodowe, motocykle, części	95,0	104,0	123,5	111,1
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe	93,2	96,8	101,2	98,7
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe	104,7	104,5	96,7	104,6
Pozostała sprzedaż detaliczna				
w niewyspecjalizowanych sklepach	108,5	107,7	121,1	107,8
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny ..	111,7	109,7	107,1	105,6
Tekstylia, odzież, obuwie	112,0	117,3	113,5	113,6
Meble, rtv, agd	104,2	102,5	106,7	104,4
Prasa, książki, pozostała sprzedaż				
w wyspecjalizowanych sklepach	105,6	104,3	119,1	114,8
Pozostałe	93,7	104,7	93,1	88,2

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii wg przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym w omawianym okresie stanem organizacyjnym. Odnotowane zmiany (wzrost/spadek) wolumenu sprzedaży detalicznej w poszczególnych grupach rodzajów działalności przedsiębiorstw mogą zatem również wynikać ze zmiany przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa oraz zmian organizacyjnych (np. połączenia przedsiębiorstw). Nie ma to wpływu na dynamikę sprzedaży detalicznej ogółem.

Sprzedaż hurtowa¹⁰ w listopadzie br. była o 8,9% wyższa niż przed rokiem, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych zwiększyła się o 7,0%. W okresie jedenastu miesięcy br. sprzedaż hurtowa była wyższa w skali roku o 4,4%, w tym wśród przedsiębiorstw hurtowych – o 3,7%.

W grudniu br. **ogólny klimat koniunktury** w handlu detalicznym, po raz pierwszy od lutego br., oceniany jest nieznacznie negatywnie. Mniej optymistyczne niż

¹⁰ W cenach bieżących; w przedsiębiorstwach handlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

w listopadzie br. są wskazania przedsiębiorstw dużych oraz średnich. Pogorszyły się niekorzystne oceny formułowane przez przedsiębiorstwa małe i mikro. Pesymistyczne (wobec pozytywnych w listopadzie br.) są oceny koniunktury przedsiębiorstw z branży żywność oraz pojazdy samochodowe. Mniej optymistyczne są wskazania dotyczące ogólnego klimatu koniunktury podmiotów z grupy tekstylia, odzież, obuwie oraz artykuły gospodarstwa domowego ogółem. Nieznacznie negatywne są opinie ogółu przedsiębiorstw dotyczące bieżącej i przyszłej sprzedaży (wobec korzystnych wskazań w listopadzie br.). Pogorszyły się pesymistyczne diagnozy sytuacji finansowej. Odpowiednie prognozy są niekorzystne, po pozytywnych przed miesiącem. Przedsiębiorcy przewidują utrzymanie tempa wzrostu cen oraz nieznaczne redukcje zatrudnienia. Po raz pierwszy od lutego br. negatywne są prognozy popytu na towary.

Jako najbardziej uciążliwe czynniki ograniczające działalność firm handlowych w grudniu br. wskazano: konkurencję na rynku, koszty zatrudnienia, wysokie obciążenia na rzecz budżetu oraz niedostateczny popyt. W skali roku wzrosła m.in. dotkliwość bariery związanej z niedoborem pracowników.

Transport

W listopadzie br. **sprzedaż usług**¹¹ w jednostkach transportu ogółem¹² obniżyła się w skali roku o 0,2% (wobec spadku w październiku br. o 1,3% i wzrostu przed rokiem o 2,3%).

Spośród grup o znaczącym udziale w transporcie ogółem zmniejszenie sprzedaży w skali roku obserwowano w magazynowaniu i działalności usługowej wspomagającej transport (o 7,9%), przy wzroście w transporcie kolejowym (o 3,6%) i samochodowym (o 2,6%). W okresie styczeń–listopad br. sprzedaż usług w jednostkach transportu ogółem była o 0,8% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku.

Przewozy ładunków ogółem w listopadzie br. wyniosły 43,2 mln ton, tj. o 5,0% więcej niż przed rokiem. Wzrost przewozów obserwowano m.in. w transporcie rurociągowym, samochodowym i morskim oraz – niewielki – w kolejowym. Spadek notowano natomiast w transporcie śródlądowym wodnym. Od początku roku łącznie przewieziono 450,4 mln ton ładunków, tj. o 2,7% więcej niż w okresie jedenastu miesięcy ub. roku.

W **transporcie kolejowym** w listopadzie br. przewozy ładunków zwiększyły się w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 0,5% do 20,1 mln ton. W okresie styczeń–listopad br. notowano spadek przewozów ładunków o 1,7% w skali roku, do 205,8 mln ton. Średniodobowe przewozy ładunków w listopadzie br. były mniejsze niż przed miesiącem o 2,2% (wobec spadku o 4,8% przed rokiem).

Transportem samochodowym zarobkowym w listopadzie br. przewieziono 17,7 mln ton ładunków, tj. o 8,6% więcej niż przed rokiem, a w okresie styczeń–listopad br. – 185,3 mln ton, tj. odpowiednio więcej o 7,0%. Potencjał przewozowy transportu samochodowego zarobkowego zwiększył się od początku roku o 5,6%.

Transportem rurociągowym w listopadzie br. przetłoczono 4,4 mln ton ropy i produktów naftowych (wzrost w skali roku o 13,7%), a w okresie jedenastu miesięcy br. – 50,0 mln ton (o 10,0% więcej niż rok wcześniej).

Przewozy ładunków **transportem morskim** w listopadzie br. zwiększyły się w skali roku o 6,4% do 0,6 mln ton. Od początku roku żeglugą morską przewieziono 5,7 mln ton ładunków (o 3,6% mniej niż przed rokiem).

W **portach morskich** w listopadzie br. przeładowano 5,2 mln ton ładunków, tj. o 11,2% mniej niż rok wcześniej. Znaczący spadek przeładunków notowano w grupie ładunków masowych suchych – o 21,0% do 1,6 mln ton oraz w przeładunkach kontenerów – o 14,8% do 1,1 mln ton. Zmniejszyły się również przeładunki w grupie pozostałych

¹¹ Obejmująca wpływy za przewozy ładunków, pasażerów, bagażu i poczty, przeładunki, spedycję, składowanie i magazynowanie ładunków oraz inne usługi związane z obsługą transportu.

¹² W cenach stałych; w przedsiębiorstwach transportowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

ładunków drobnicowych – o 6,4% do 0,3 mln ton oraz ładunków masowych ciekłych – o 4,1% do 1,5 mln ton (w tym ropy naftowej o 1,4% do 1,3 mln ton). Zwiększyły się natomiast przeładunki w grupie ładunków tocznych – o 8,7% do 0,7 mln ton. W okresie styczeń-listopad br. w portach morskich przeładowano 63,7 mln ton ładunków, tj. o 1,5% więcej niż przed rokiem.

W listopadzie br. w większości portów obserwowano spadek przeładunków w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku (z wyjątkiem portów Świnoujście oraz Police, w których notowano wzrost – odpowiednio o 19,3% oraz 9,1%). Obniżyły się przeładunki w porcie Gdynia (o 35,2% do 1,0 mln ton), Szczecin (o 20,3% do 0,6 mln ton) oraz Gdańsk (o 6,2% do 2,4 mln ton).

W grudniu br. oceny **ogólnego klimatu koniunktury** w sekcji transport i gospodarka magazynowa są pozytywne, ale nieco słabsze niż przed miesiącem. Negatywne i gorsze niż w listopadzie br. są oceny bieżącego i przyszłego popytu oraz sprzedaży. Bardziej pesymistyczne są prognozy sytuacji finansowej; aktualna sytuacja finansowa oceniana jest podobnie jak przed miesiącem. Ceny usług transportowych mogą spadać w tempie zbliżonym do oczekiwanego w listopadzie br. Przedsiębiorcy sygnalizują możliwość niewielkiego wzrostu zatrudnienia.

Bilans płatniczy

Według wstępnych danych, **saldo rachunku bieżącego bilansu płatniczego**¹³ w październiku br. wyniosło minus 0,5 mld zł (wobec minus 1,3 mld zł przed rokiem). **Saldo obrotów towarowych** ukształtowało się na poziomie 2,1 mld zł (wobec minus 1,6 mld zł rok wcześniej), przy czym eksport zwiększył się o 4,0% do 65,2 mld zł, a import zmniejszył o 1,8% do 63,1 mld zł. **Saldo usług** wyniosło 3,1 mld zł i było nieznacznie niższe niż w październiku ub. roku (o 0,1 mld zł). Wynikało ono z dodatnich sald: usług transportowych (1,6 mld zł) i pozostałych usług (1,5 mld zł) oraz niewielkiego ujemnego salda podróży zagranicznych. Przychody z tytułu eksportu usług ukształtowały się na poziomie 13,6 mld zł (wzrost o 4,5%), a rozchody z tytułu importu usług wyniosły 10,5 mld zł (tj. o 6,8% więcej niż przed rokiem). **Saldo dochodów pierwotnych** w październiku br. wyniosło minus 5,3 mld zł i pogłębiło się w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 2,4 mld zł. Na wysokość salda dochodów pierwotnych w znacznym stopniu wpłynęły: ujemne saldo dochodów z inwestycji (minus 5,3 mld zł, w ramach którego dochody uzyskane przez bezpośrednich inwestorów zagranicznych z tytułu ich zaangażowania kapitałowego w polskich podmiotach ukształtowały się na poziomie 4,4 mld zł) oraz ujemne saldo pozostałych dochodów pierwotnych (minus 0,2 mld zł) i dodatnie saldo wynagrodzeń pracowników (0,2 mld zł). **Saldo dochodów wtórnych** w październiku br. wyniosło minus 0,4 mld zł (wobec minus 0,1 mld zł w październiku ub. roku), przy czym wartość przychodów zwiększyła się w porównaniu z październikiem ub. roku o 0,1 mld zł do 1,6 mld zł, a wartość rozchodów zwiększyła się o 0,3 mld zł do 1,9 mld zł.

Rachunek kapitałowy zamknął się dodatnim saldem w wysokości 1,4 mld zł (wobec 3,2 mld zł w październiku ub. roku), a kwoty przychodów i rozchodów ukształtowały się odpowiednio na poziomie 1,5 mld zł oraz 0,2 mld zł (wobec 3,3 mld zł przychodów oraz 0,2 mld zł rozchodów przed rokiem).

Saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego w październiku br. wyniosło 0,7 mld zł (wobec 2,7 mld zł rok wcześniej). **Saldo inwestycji zagranicznych w Polsce** ukształtowało się na poziomie minus 6,1 mld zł, przy czym saldo pasywów inwestycji bezpośrednich wyniosło 4,7 mld zł. Saldo **polskich inwestycji za granicą** wyniosło minus 5,3 mld zł, w tym saldo aktywów inwestycji bezpośrednich ukształtowało się na poziomie 2,6 mld zł. Na wielkość salda rachunku finansowego wpływały również **inwestycje portfelowe**, gdzie odnotowano zmniejszenie wartości aktywów rezydentów o 8,9 mld zł oraz odpływ kapitału nierezydentów w kwocie 10,7 mld zł. W **pozostałych inwestycjach** odnotowano zwiększenie aktywów rezydentów w kwocie 2,9 mld zł oraz odpływ kapitału nierezydentów w wysokości 0,1 mld zł. Saldo pochodnych instrumentów finansowych ukształtowało się na poziomie minus 0,5 mld zł. Wartość **oficjalnych aktywów rezerwowych** w październiku br. zmniejszyła się o 1,4 mld zł do 390,5 mld zł.

¹³ Opracowano na podstawie danych Narodowego Banku Polskiego (NBP).

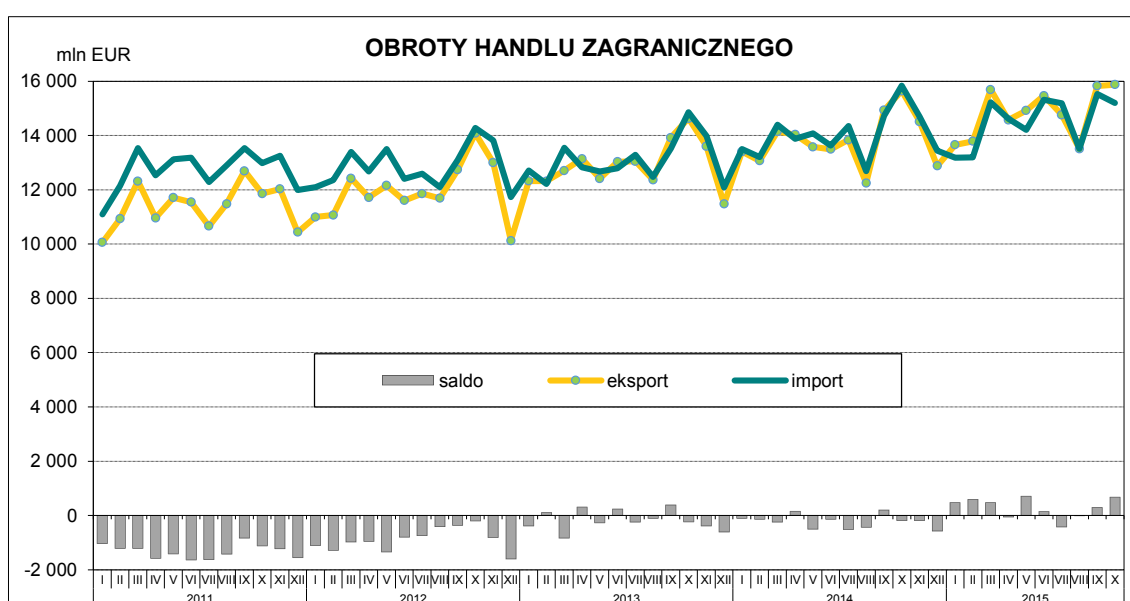
Bilans płatniczy kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	X 2014	X 2015	XI 2014-X 2015 ^a
	w mln zł		
RACHUNEK BIEŻĄCY	-1338	-484	-8939
Saldo obrotów towarowych	-1616	2051	3250
Eksport.....	62666	65151	703231
Import.....	64282	63100	699981
Saldo usług.....	3164	3086	36071
Przychody	13042	13633	156824
Rozchody	9878	10547	120753
Saldo dochodów pierwotnych.....	-2820	-5269	-46457
Przychody	3100	2165	49856
Rozchody.....	5920	7434	96313
Saldo dochodów wtórnych.....	-66	-352	-1803
Przychody	1506	1558	24765
Rozchody.....	1572	1910	26568
RACHUNEK KAPITAŁOWY	3181	1374	35906
Przychody	3374	1523	37636
Rozchody.....	193	149	1730
RACHUNEK FINANSOWY	2697	728	22458
Inwestycje bezpośrednie - aktywa.....	1347	2587	3939
Akcje i inne formy udziałów kapitałowych.....	1327	-137	1522
Instrumenty dłużne	20	2724	2417
Inwestycje bezpośrednie - pasywa.....	2017	4725	26707
Akcje i inne formy udziałów kapitałowych.....	3868	2439	19419
Instrumenty dłużne	-1851	2286	7288
Inwestycje portfelowe - aktywa.....	-4701	-8946	18928
Udziałowe papiery wartościowe.....	-5975	-7201	15934
Dłużne papiery wartościowe.....	1274	-1745	2994
Inwestycje portfelowe - pasywa.....	-10899	-10732	4958
Udziałowe papiery wartościowe.....	-4114	-9428	-5581
Dłużne papiery wartościowe.....	-6785	-1304	10539
Pozostałe inwestycje - aktywa.....	-62	2858	7962
NBP.....	0	0	3
Sektor rządowy.....	3	25	99
Monetarne Instytucje Finansowe	-276	1608	-2753
Pozostałe sektory	211	1225	10613
Pozostałe inwestycje - pasywa	-238	-68	6249
NBP.....	-1656	-2791	286
Sektor rządowy.....	142	2192	2980
Monetarne Instytucje Finansowe	3017	-650	5549
Pozostałe sektory.....	-1741	1181	-2566
Pochodne instrumenty finansowe	429	-484	-2999
Oficjalne aktywa rezerwowe	-3436	-1362	32542
SALDO BŁĘDÓW I OPUSZCZEŃ	854	-162	-4509

^a Dane skumulowane są prezentowane krocząco w ujęciu 12 miesięcy.

Handel zagraniczny

W okresie styczeń–październik br. obroty towarowe handlu zagranicznego w złotych zwiększyły się w skali roku, bardziej po stronie eksportu niż importu. Odnotowano wzrost wymiany towarowej z krajami rozwiniętymi (w tym z krajami UE) i z krajami rozwijającymi się. Jednocześnie w handlu z krajami Europy Środkowo-Wschodniej utrzymał się głęboki spadek eksportu i importu. Obroty ogółem zamknęły się saldem dodatnim wobec ujemnego przed rokiem. W okresie styczeń–wrzesień br. wymiana w cenach stałych wzrosła w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku. Wskaźnik terms of trade kształtował się mniej korzystnie niż przed rokiem.

Eksport liczony w złotych (w cenach bieżących) wzrósł w porównaniu z okresem styczeń–październik ub. roku o 6,7% i wyniósł 616,6 mld zł, a import wzrósł o 3,2% do 604,6 mld zł. Obroty zamknęły się dodatnim saldem w wysokości 12,0 mld zł (przed rokiem minus 7,9 mld zł). Wymiana liczona w euro zwiększyła się po stronie eksportu o 7,0% do 148,1 mld EUR, a po stronie importu o 3,5% i wyniosła 145,2 mld EUR. Saldo osiągnęło wartość 2,9 mld EUR (przed rokiem minus 1,9 mld EUR). Eksport w dolarach USA wyniósł 165,6 mld USD i był o 11,8% niższy niż przed rokiem, a import – 162,4 mld USD i był o 14,7% mniejszy. Saldo wymiany ukształtowało się na poziomie 3,2 mld USD (po dziesięciu miesiącach ub. roku – minus 2,6 mld USD).

Eksport w cenach stałych w okresie styczeń–wrzesień br., w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, był wyższy o 6,6%, a import wzrósł o 3,7%. Wolumen eksportu zwiększył się w obrotach z krajami UE (o 9,5%) i z krajami rozwijającymi się (o 14,0%), natomiast zmniejszył się w wymianie z krajami Europy Środkowo-Wschodniej (o 20,9%). Wolumen importu był wyższy w obrotach z krajami UE o 3,9%, z krajami rozwijającymi się o 9,5%, a z krajami Europy Środkowo-Wschodniej o 1,3%.

Ceny transakcyjne towarów eksportowanych (liczone w złotych) wzrosły w stosunku do okresu styczeń–wrzesień ub. roku o 0,7%, a towarów importowanych – o 0,4%.

Wskaźnik terms of trade w obrotach ogółem kształtował się na poziomie 100,3 (wobec 104,2 w okresie styczeń–wrzesień ub. roku). W wymianie z krajami UE wskaźnik terms of trade wynosił 99,4 (wobec 101,2 rok wcześniej), w obrotach z krajami Europy Środkowo-Wschodniej – 128,8 (wobec 104,3), a z krajami rozwijającymi się – 93,3 (wobec 110,1 przed rokiem).

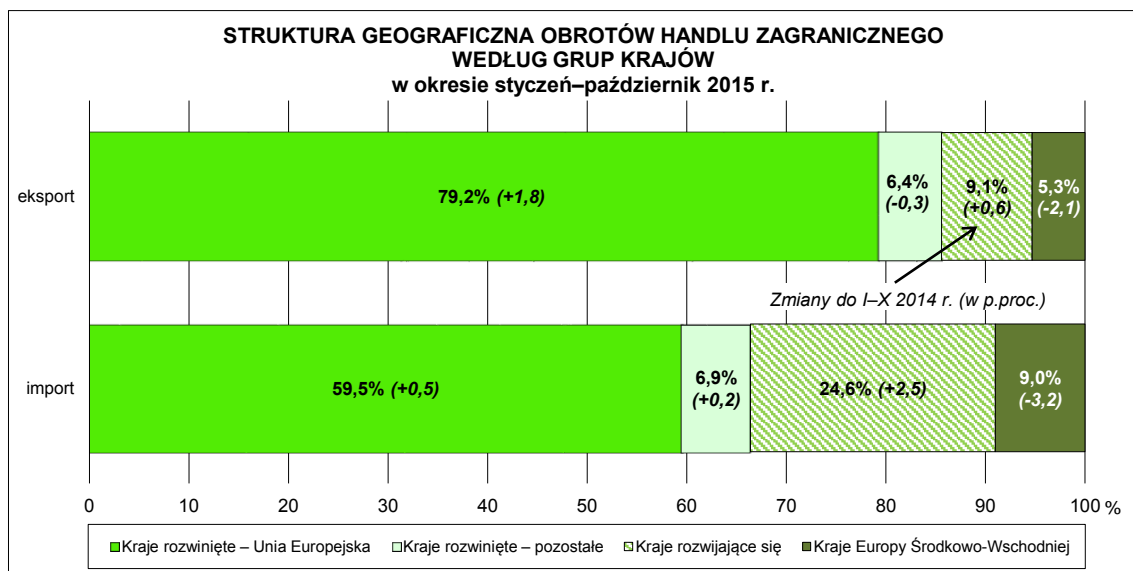
Obroty towarowe handlu zagranicznego kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-X 2015						I-X 2014	I-X 2015
	w mln zł	w mln EUR	w mln USD	I-X 2014=100				
				zł	EUR	USD		
EKSPORT	616587,7	148050,7	165609,6	106,7	107,0	88,2	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	527463,6	126641,0	141752,7	108,6	108,9	89,8	84,1	85,6
w tym Unia Europejska	488202,1	117210,2	131246,0	109,1	109,4	90,3	77,4	79,2
w tym strefa euro	347988,7	83543,1	93558,4	109,1	109,3	90,2	55,2	56,4
Kraje rozwijające się	56315,8	13527,8	15074,0	113,8	114,2	93,7	8,5	9,1
Kraje Europy Śr.-Wsch	32808,3	7881,9	8782,9	77,0	77,2	63,4	7,4	5,3
IMPORT^a	604564,3	145178,3	162369,1	103,2	103,5	85,3	100,0	100,0
Kraje rozwinięte	401217,9	96357,0	107815,6	104,3	104,6	86,2	65,7	66,4
w tym Unia Europejska	359956,7	86443,3	96763,8	104,1	104,4	86,1	59,0	59,5
w tym strefa euro	287598,1	69062,0	77313,3	104,4	104,7	86,3	47,0	47,6
Kraje rozwijające się	149039,9	35757,3	39956,2	115,0	115,2	94,9	22,1	24,6
Kraje Europy Śr.-Wsch	54306,5	13064,0	14597,3	76,0	76,4	62,8	12,2	9,0
SALDO	12023,4	2872,4	3240,5	x	x	x	x	x
Kraje rozwinięte	126245,7	30284,0	33937,1	x	x	x	x	x
w tym Unia Europejska	128245,4	30766,9	34482,2	x	x	x	x	x
w tym strefa euro	60390,6	14481,1	16245,1	x	x	x	x	x
Kraje rozwijające się	-92724,1	-22229,5	-24882,2	x	x	x	x	x
Kraje Europy Śr.-Wsch	-21498,2	-5182,1	-5814,4	x	x	x	x	x

^a Dane dot. importu w podziale na grupy krajów prezentowane są **wg kraju pochodzenia**. Dane dot. importu **wg kraju wysyłki** dostępne są w Informacji bieżącej o wynikach wstępnych *Obroty handlu zagranicznego ogółem i wg krajów I-X 2015 r.* na stronie internetowej GUS:

http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/39/1/obroty_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_i-x_2015.pdf

W strukturze geograficznej obrotów, w porównaniu z okresem styczeń–październik ub. roku, wzrósł udział krajów rozwiniętych (w tym krajów UE) oraz krajów rozwijających się, przy spadku udziału krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

Eksport do krajów **Unii Europejskiej** zwiększył się o 9,1% do 488,2 mld zł, a import wzrósł o 4,1% do 360,0 mld zł. Dodatkowo saldo wymiany było większe niż przed rokiem i ukształtowało się na poziomie 128,2 mld zł (w analogicznym okresie ub. roku – 101,6 mld zł). Obroty liczone w euro w eksporcie wyniosły 117,2 mld EUR, tj. o 9,4% więcej niż przed rokiem, a w imporcie – 86,4 mld EUR, tj. o 4,4% więcej. Saldo wymiany osiągnęło wartość 30,8 mld EUR (wobec 24,3 mld EUR w okresie styczeń–październik ub. roku). Eksport w dolarach USA był niższy niż przed rokiem o 9,7%, a import – o 13,9%. Dodatkowo saldo wyniosło 34,5 mld USD (wobec 33,0 mld USD przed rokiem). Eksport do krajów Unii Europejskiej stanowił 79,2% wartości eksportu ogółem, a import z tych krajów – 59,5% wartości importu ogółem (wobec odpowiednio 77,4% i 59,0% w okresie styczeń–październik ub. roku).

Wartość obrotów z **Niemcami** wzrosła w eksporcie o 9,8% do 166,5 mld zł, a w imporcie o 7,0% do 137,3 mld zł. Wymiana zamknęła się dodatnim saldem w wysokości 29,2 mld zł (przed rokiem 23,2 mld zł). Eksport wyrażony w euro wzrósł o 10,1%, a import – o 7,2%. Saldo wymiany wyniosło 7,0 mld EUR (wobec 5,6 mld EUR przed rokiem). Udział Niemiec w obrotach ogółem zwiększył się w eksporcie z 26,2% w okresie styczeń–październik ub. roku do 27,0%, a w imporcie z 21,9% do 22,7%.

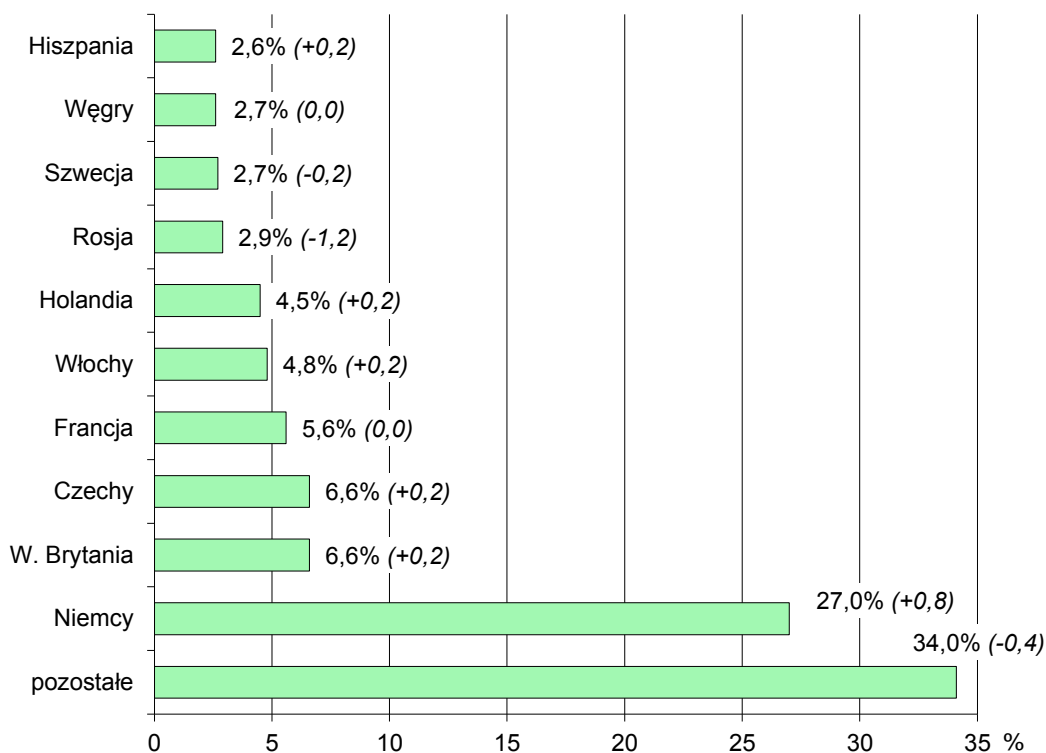
W wymianie z Niemcami wg grup towarowych SITC odnotowano wzrost eksportu m.in. spalinowych silników tłokowych i ich części oraz urządzeń elektrycznych i nieelektrycznych typu domowego. W imporcie wzrosła wartość dostaw m.in. przetworzonych olejów ropy naftowej oraz części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych, mniej natomiast sprowadzono wyrobów z metali nieszlachetnych oraz papieru i tektury.

Wśród naszych partnerów handlowych, kolejne pozycje po Niemczech zajmowały w eksporcie: W. Brytania i Czechy (po 6,6%), Francja (5,6%), Włochy (4,8%), Holandia (4,5%), Rosja (2,9%), Szwecja i Węgry (po 2,7%) oraz Hiszpania (2,6%), a w imporcie: Chiny (11,5%), Rosja (7,6%), Włochy (5,3%), Francja i Holandia (po 3,8%), Czechy (3,5%), Stany Zjednoczone (2,7%), W. Brytania (2,6%) i Belgia (2,5%).

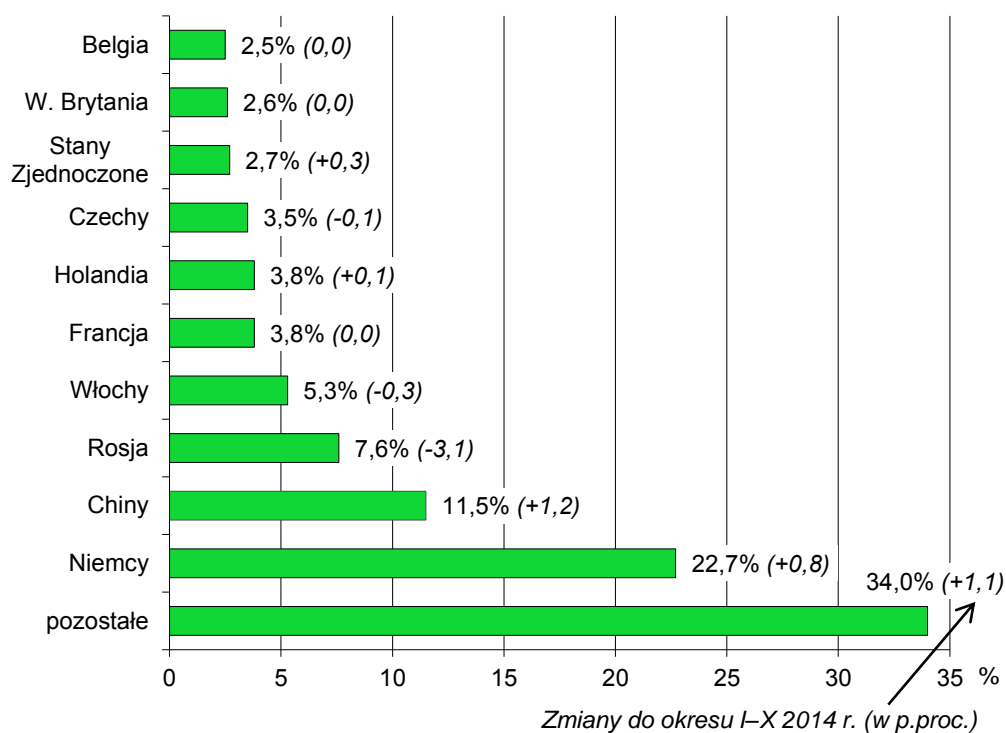
Obroty towarowe z krajami **Europy Środkowo-Wschodniej** były znacznie niższe niż w okresie styczeń–październik ub. roku. Eksport zmniejszył się o 23,0% do 32,8 mld zł, a import – o 24,0% do 54,3 mld zł. Wymiana zamknęła się ujemnym saldem w wysokości 21,5 mld zł (wobec minus 28,8 mld zł w analogicznym okresie ub. roku). Obroty liczone w euro w eksporcie wyniosły 7,9 mld EUR i były niższe niż przed rokiem o 22,8%, a w imporcie wyniosły 13,1 mld EUR, tj. były o 23,6% mniejsze. Ujemne saldo ukształtowało się na poziomie 5,2 mld EUR (wobec minus 6,9 mld EUR w okresie styczeń–październik ub. roku). Eksport w dolarach USA był niższy niż przed rokiem o 36,6%, a import – o 37,2%. Ujemne saldo wyniosło 5,8 mld USD (wobec minus 9,4 mld USD przed rokiem). Udział eksportu do krajów Europy Środkowo-Wschodniej w eksporcie ogółem obniżył się w porównaniu z okresem styczeń–październik ub. roku o 2,1 p.proc. i wyniósł 5,3%, a w imporcie zmniejszył się o 3,2 p.proc. do 9,0%.

**STRUKTURA GEOGRAFICZNA OBROTÓW HANDLU ZAGRANICZNEGO
WEDŁUG KRAJÓW
w okresie styczeń–październik 2015 r.**

eksport

import

Po dziesięciu miesiącach br. **Rosja** zajmowała siódme miejsce na liście naszych partnerów handlowych w eksporcie oraz trzecie w imporcie (przed rokiem odpowiednio szóste i drugie miejsce). W porównaniu z okresem styczeń–październik ub. roku eksport do Rosji obniżył się o 28,4% do 17,9 mld zł, natomiast import był niższy o 26,3% i wyniósł 46,2 mld zł. Ujemne saldo obrotów poprawiło się z minus 37,7 mld zł przed rokiem do minus 28,3 mld zł. Obroty z Rosją wyrażone w euro spadły o 28,2% w eksporcie oraz o 26,0% w imporcie; ujemne saldo wyniosło 6,8 mld EUR (w analogicznym okresie ub. roku – minus 9,0 mld EUR). Wartość wymiany liczonej w dolarach USA była niższa niż rok wcześniej w eksporcie o 41,0%, a w imporcie o 39,1%. Ujemne saldo ukształtowało się na poziomie 7,6 mld USD (przed rokiem – minus 12,3 mld USD). Udział Rosji w eksporcie ogółem zmniejszył się z 4,1% w okresie styczeń–październik ub. roku do 2,9%, a w imporcie – z 10,7% do 7,6%.

W obrotach z Rosją wg grup SITC, w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, obniżył się eksport m.in. sprzętu telekomunikacyjnego, urządzeń elektrycznych i nieelektrycznych typu domowego oraz mebli i ich części, zwiększył się natomiast eksport m.in. statków, łodzi i konstrukcji pływających oraz preparatów perfumeryjnych, kosmetycznych i toaletowych. W imporcie znacznie obniżyła się wartość dostaw ropy naftowej, natomiast wzrosła – m.in. aluminium.

Ukraina przesunęła się w rankingu odbiorców naszych towarów z czternastego miejsca po dziesięciu miesiącach ub. roku na piętnaste, a w imporcie – z dwudziestego pierwszego na dwudzieste drugie. Eksport na Ukrainę zmniejszył się o 6,6% do 10,2 mld zł, a import obniżył się o 13,5% do 5,2 mld zł. Dodatnie saldo obrotów wyniosło 5,0 mld zł (wobec 4,9 mld zł przed rokiem). Obroty z Ukrainą prezentowane w euro były niższe niż przed rokiem – w eksporcie o 6,3%, a w imporcie o 13,2%. Dodatnie saldo wyniosło, podobnie jak przed rokiem, 1,2 mld EUR. Wartość wymiany liczonej w dolarach USA obniżyła się w eksporcie o 23,1%, a w imporcie – o 28,8%. Saldo ukształtowało się na poziomie 1,3 mld USD (przed rokiem 1,6 mld USD). Udział Ukrainy zmniejszył się w eksporcie ogółem z 1,9% w okresie styczeń–październik ub. roku do 1,7%, a w imporcie ogółem – z 1,0% do 0,9%.

W obrotach z Ukrainą wg grup SITC znacząco obniżył się eksport papieru i tektury ciętych wg rozmiaru lub kształtu i artykułów z nich, natomiast większa niż przed rokiem była wartość dostaw statków powietrznych, związanych z nimi urządzeń i ich części. W imporcie zmniejszyła się wartość m.in. rud i koncentratów żelaza oraz wyrobów walcowanych płaskich z żeliwa lub stali niestopowej nieplaterowanych, niepokrytych ani niepowleczonej. Wzrosła wartość sprowadzonej surówki, surówki zwierciadlistej i żelaza gąbczastego, urządzeń do rozdziału energii elektrycznej oraz forniru, sklejk, płyt wiórowych i innych wyrobów z drewna.

W obrotach ogółem wg klasyfikacji towarowej SITC najszybszy wzrost eksportu i importu nastąpił w sekcjach różne wyroby przemysłowe, napoje i tytoń oraz maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy, czego konsekwencją był wzrost udziału tych towarów w wymianie ogółem. Największy spadek eksportu i importu odnotowano w przypadku paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych, co wpłynęło na znaczne obniżenie ich udziału w obrotach ogółem, zwłaszcza w imporcie (o 3,2 p.proc.).

Dynamika i struktura obrotów ogółem wg sekcji SITC kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-X 2015		I-X 2014	
	w mln zł	I-X 2014=100	struktura w %	
EKSPORT	616587,7	106,7	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	65706,3	105,1	10,7	10,8
Napoje i tytoń.....	10366,5	116,5	1,7	1,5
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw.....	14300,6	100,5	2,3	2,5
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne.....	20595,3	86,3	3,3	4,1
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	1691,3	96,2	0,3	0,3
Chemikalia i produkty pokrewne.....	55074,8	103,6	8,9	9,2
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca.....	119042,4	103,3	19,3	19,9
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	236287,7	108,3	38,3	37,7
Różne wyroby przemysłowe.....	92511,4	116,8	15,0	13,7
IMPORT	604564,3	103,2	100,0	100,0
w tym:				
Żywność i zwierzęta żywe	43631,9	103,9	7,2	7,2
Napoje i tytoń.....	4431,7	121,7	0,7	0,6
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw.....	19410,4	102,3	3,2	3,2
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne.....	45410,3	72,3	7,5	10,7
Oleje, tłuszcze i woski zwierzęce i roślinne	2092,4	89,5	0,4	0,4
Chemikalia i produkty pokrewne.....	85356,3	99,2	14,1	14,7
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca.....	106584,2	102,4	17,6	17,8
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	217264,4	111,6	35,9	33,2
Różne wyroby przemysłowe.....	70808,9	117,2	11,7	10,3

Eksport **produktów rolno-spożywczych** w okresie styczeń–październik br. był wyższy w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 6,8% i wyniósł 81,1 mld zł (19,5 mld EUR, 21,8 mld USD), a import zwiększył się o 4,2% do 54,3 mld zł (13,0 mld EUR, 14,6 mld USD). Obroty zamknęły się dodatnim saldem w wysokości 26,8 mld zł (6,4 mld EUR, 7,2 mld USD) wobec 23,8 mld zł (5,7 mld EUR, 7,7 mld USD) przed rokiem. Udział towarów rolno-spożywczych w obrotach ogółem był podobny jak przed rokiem i wyniósł 13,1% w eksporcie i 9,0% w imporcie. Wzrost eksportu odnotowano w obrotach z krajami rozwiniętymi – o 10,7% (w tym z krajami UE o 10,1%) i z krajami rozwijającymi się – również o 10,7% (głównie pszenicy), natomiast niższy (o 41,7%) był eksport do krajów Europy Środkowo-Wschodniej (głównie jabłek oraz sera i twarogu). Import produktów rolno-spożywczych zwiększył się w obrotach ze wszystkimi grupami krajów – z krajami rozwiniętymi o 2,5% (w tym z krajami UE o 1,9%), z krajami rozwijającymi się o 11,5%, a z krajami Europy Środkowo-Wschodniej o 3,7%.

Obroty towarowe produktami rolno-spożywczymi (wg CN) przedstawiały się następująco:

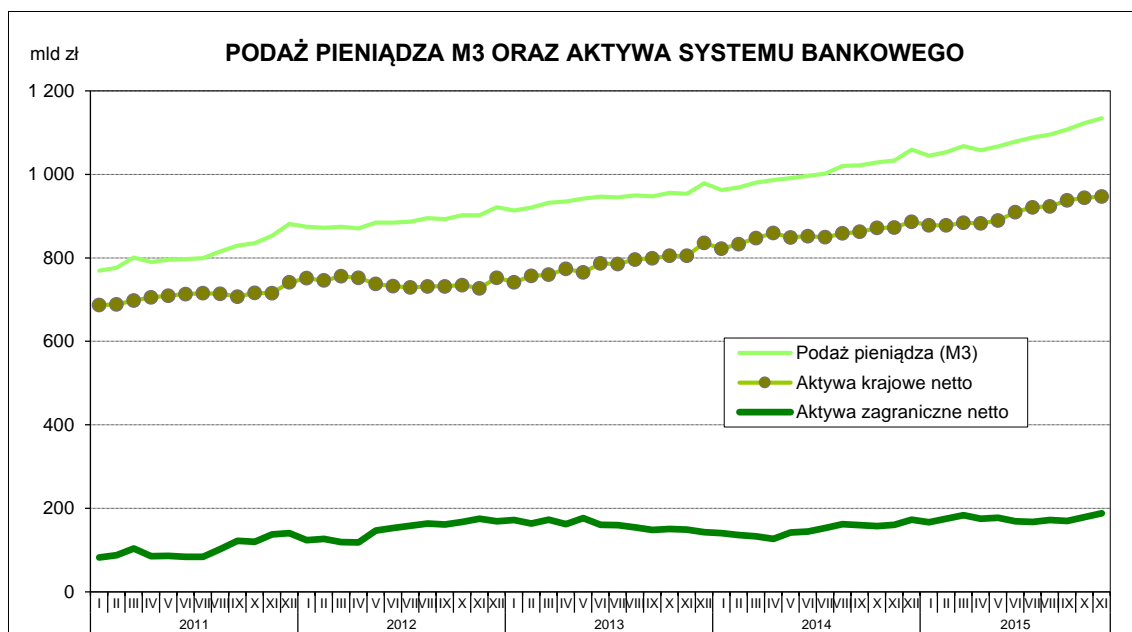
Wyszczególnienie	I-X 2015						I-X 2014	I-X 2015
	w mln zł	w mln EUR	w mln USD	I-X 2014=100				
				zł	EUR	USD		
EKSPORT	81100,7	19475,4	21774,9	106,8	107,0	88,2	100,0	100,0
Zwierzęta żywe i produkty								
pochodzenia zwierzęcego	24597,3	5906,8	6607,8	101,4	101,7	83,8	31,9	30,3
Produkty pochodzenia roślinnego..	16361,0	3925,6	4386,3	109,3	109,4	90,1	19,7	20,2
Oleje i tłuszcze	2062,1	495,4	553,9	100,4	100,8	83,1	2,7	2,5
Przetwory spożywcze	38080,3	9147,6	10226,9	109,8	110,1	90,8	45,7	47,0
IMPORT	54319,0	13037,5	14587,7	104,2	104,4	86,1	100,0	100,0
Zwierzęta żywe i produkty								
pochodzenia zwierzęcego	15235,2	3657,0	4093,1	97,5	97,7	80,5	30,0	28,0
Produkty pochodzenia roślinnego..	13724,3	3291,5	3687,7	106,1	106,2	87,5	24,8	25,3
Oleje i tłuszcze	2454,2	589,7	659,9	92,2	92,5	76,3	5,1	4,5
Przetwory spożywcze	22905,3	5499,3	6147,0	109,6	109,9	90,6	40,1	42,2
SALDO	26781,7	6437,9	7187,2	x	x	x	x	x
Zwierzęta żywe i produkty								
pochodzenia zwierzęcego	9362,1	2249,8	2514,7	x	x	x	x	x
Produkty pochodzenia roślinnego..	2636,7	634,1	698,6	x	x	x	x	x
Oleje i tłuszcze	-392,1	-94,3	-106,0	x	x	x	x	x
Przetwory spożywcze	15175,0	3648,3	4079,9	x	x	x	x	x

W okresie styczeń–październik br. eksport **zbóż** zwiększył się w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku o 19,0% i wyniósł 5045,4 tys. ton o wartości 4,0 mld zł (1,0 mld EUR, 1,1 mld USD). Na rynki zagraniczne dostarczano głównie pszenicę, a największymi jej odbiorcami były Niemcy, Egipt, Arabia Saudyjska, Algieria i Maroko. Import zbóż zmniejszył się o 31,7% i wyniósł 771,4 tys. ton o wartości 1,0 mld zł (0,2 mld EUR, 0,3 mld USD). Najwięcej sprowadzono pszenicy, a także kukurydzy i ryżu. Dostawy zbóż pochodziły głównie ze Słowacji i Czech.

W **strukturze rozdysponowania importu według głównych kategorii ekonomicznych**, w porównaniu z okresem styczeń–październik ub. roku, odnotowano wzrost importu dóbr inwestycyjnych (o 15,0%) i towarów konsumpcyjnych (o 11,0%) oraz spadek dostaw towarów przeznaczonych na zużycie pośrednie (o 2,2%). Udział dóbr inwestycyjnych zwiększył się z 15,2% przed rokiem do 17,0%, a towarów konsumpcyjnych z 21,3% do 22,8%. Udział towarów przeznaczonych na zużycie pośrednie obniżył się z 63,5% do 60,2%.

Pieniądz

Na koniec listopada br. **podaż pieniądza M3¹⁴** wyniosła 1134,6 mld zł, tj. była wyższa niż w końcu grudnia ub. roku o 7,1% i większa niż przed miesiącem o 1,1%.

Komponenty podaży pieniądza M3 oraz aktywa systemu bankowego^a kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014		2015			
	XI	XII	X	XI		
	mln zł				X	XII
				2015=100	2014=100	
Podaż pieniądza (M3)	1033417,8	1059167,2	1122712,6	1134571,5	101,1	107,1
pieniądz gotówkowy w obiegu	127106,5	130029,9	146196,7	146998,6	100,5	113,0
depozyty i inne zobowiązania	890552,3	914523,0	961101,4	972627,7	101,2	106,4
pozostałe składniki M3	15759,0	14614,3	15414,5	14945,3	97,0	102,3
Aktywa zagraniczne netto	160633,7	172946,6	187789,6	187732,3	100,0	108,5
Aktywa krajowe netto	872784,1	886220,6	934923,0	946839,3	101,3	106,8
należności	1005972,0	1005640,5	1072250,0	1076049,4	100,4	107,0
zadłużenie netto instytucji rządowych	150509,1	169024,5	175488,4	173457,9	98,8	102,6
szczebla centralnego						
saldo pozostałych pozycji netto	-283697,0	-288444,4	-312815,4	-302668,0	x	x

^a Stan w końcu okresu.

Zasoby pieniądza gotówkowego w obiegu (poza kasami banków) w końcu listopada br. wyniosły 147,0 mld zł i wzrosły o 13,0% w porównaniu z końcem ub. roku, a w stosunku do października br. zwiększyły się o 0,5%.

¹⁴ Opracowano na podstawie danych NBP – statystyka monetarna i finansowa.

Depozyty i inne zobowiązania, stanowiące główną pozycję w strukturze podaży pieniądza (M3), w końcu listopada br. wyniosły 972,6 mld zł. Największy udział w tej pozycji (65,0%) miały depozyty i inne zobowiązania wobec gospodarstw domowych w kwocie 632,4 mld zł.

Pozostałe składniki M3 na koniec listopada br. wyniosły 14,9 mld zł. Wartość tej pozycji zwiększyła się w stosunku do końca ub. roku o 2,3%, a w porównaniu ze stanem na koniec października br. spadła o 3,0%.

Kolejnym czynnikiem kształtującym stan zasobów pieniądza były **aktywa zagraniczne netto**, które wyniosły w końcu listopada br. 187,7 mld zł. Ich wartość wzrosła w porównaniu z końcem ub. roku o 8,5%, a w porównaniu z poprzednim miesiącem nie zmieniła się.

Aktywa krajowe netto na koniec listopada br. ukształtowały się na poziomie 946,8 mld zł i były wyższe o 6,8% niż w końcu ub. roku oraz o 1,3% większe niż przed miesiącem.

Należności, stanowiące największą pozycję w strukturze aktywów krajowych netto, w końcu listopada br. wyniosły 1076,0 mld zł. Największy udział w tej pozycji (58,7%) miały należności od gospodarstw domowych w kwocie 631,6 mld zł.

Główne komponenty podaży pieniądza i aktywów krajowych netto (wg stanu w końcu okresu) kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	XI 2015		
	w mln zł	X 2015=100	XII 2014=100
Depozyty i inne zobowiązania	972627,7	101,2	106,4
Gospodarstwa domowe	632357,3	101,1	106,9
Niemonetarne instytucje finansowe	50785,9	98,2	97,8
Przedsiębiorstwa	237995,3	102,4	105,4
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	20113,4	100,9	111,1
Instytucje samorządowe	27918,3	99,5	116,2
Fundusze ubezpieczeń społecznych	3457,5	105,6	113,8
Należności	1076049,4	100,4	107,0
Gospodarstwa domowe	631593,6	100,3	106,5
Niemonetarne instytucje finansowe	56143,2	98,7	102,0
Przedsiębiorstwa	330220,9	100,9	110,7
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	6049,9	100,5	106,5
Instytucje samorządowe	52041,6	99,5	97,7
Fundusze ubezpieczeń społecznych	0,2	100,0	100,0

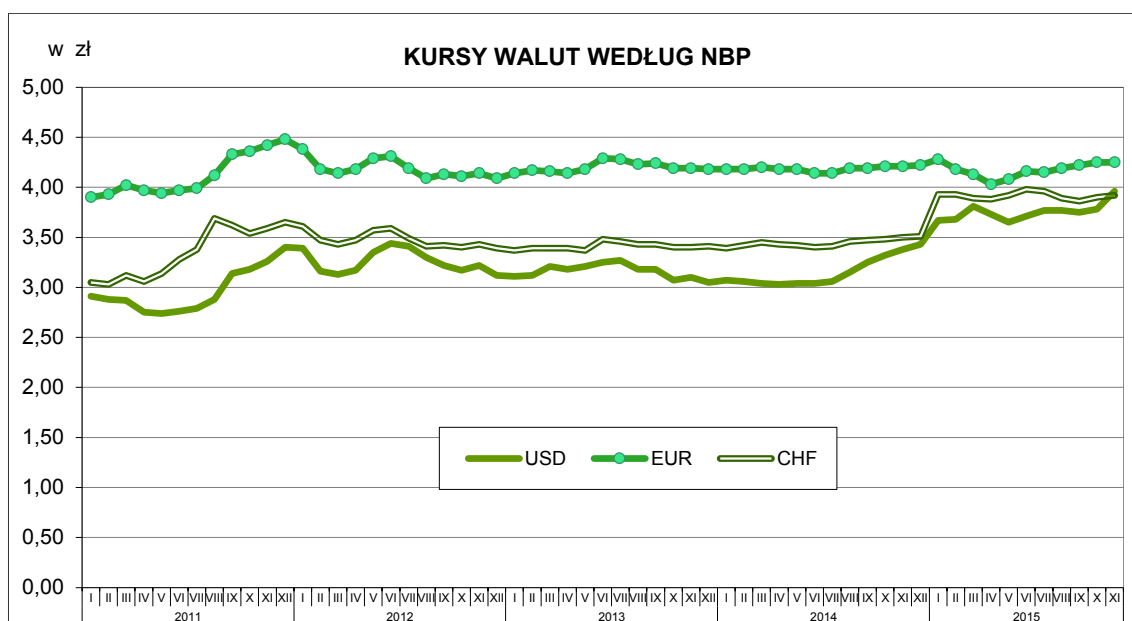
Zadłużenie netto instytucji rządowych szczebla centralnego na koniec listopada br. wyniosło 173,5 mld zł. Zadłużenie to wzrosło o 2,6% w porównaniu z końcem ub. roku, a w stosunku do stanu na koniec października br. spadło o 1,2%.

Czynnikiem obniżającym stan zasobów pieniądza było ujemne **saldo pozostałych pozycji netto** w kwocie 302,7 mld zł, które pogłębiło się w relacji do stanu na koniec ub. roku o 14,2 mld zł, a w stosunku do poprzedniego miesiąca poprawiło się o 10,1 mld zł.

Podstawowe stopy procentowe Narodowego Banku Polskiego nie uległy zmianie od 5 marca br. i wyniosły odpowiednio: stopa lombardowa – 2,50%, stopa redyskonta weksli – 1,75%, stopa referencyjna – 1,50%, stopa depozytowa – 0,50%.

Średnie miesięczne kursy walut w Narodowym Banku Polskim kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	2014		2015				
	XI	XII	X	XI	zmiana % w stosunku do		
	w zł				XI 2014	XII 2014	X 2015
100 EUR	421,15	422,33	424,60	425,03	0,9	0,6	0,1
100 USD	337,77	342,87	378,07	395,71	17,2	15,4	4,7
100 CHF	350,11	351,23	390,37	392,36	12,1	11,7	0,5

Kursy walut w listopadzie br. były wyższe w stosunku do notowanych przed miesiącem i przed rokiem. W porównaniu z listopadem ub. roku kurs euro wzrósł o 0,9%, dolara amerykańskiego – o 17,2%, a franka szwajcarskiego – o 12,1%.

Budżet państwa

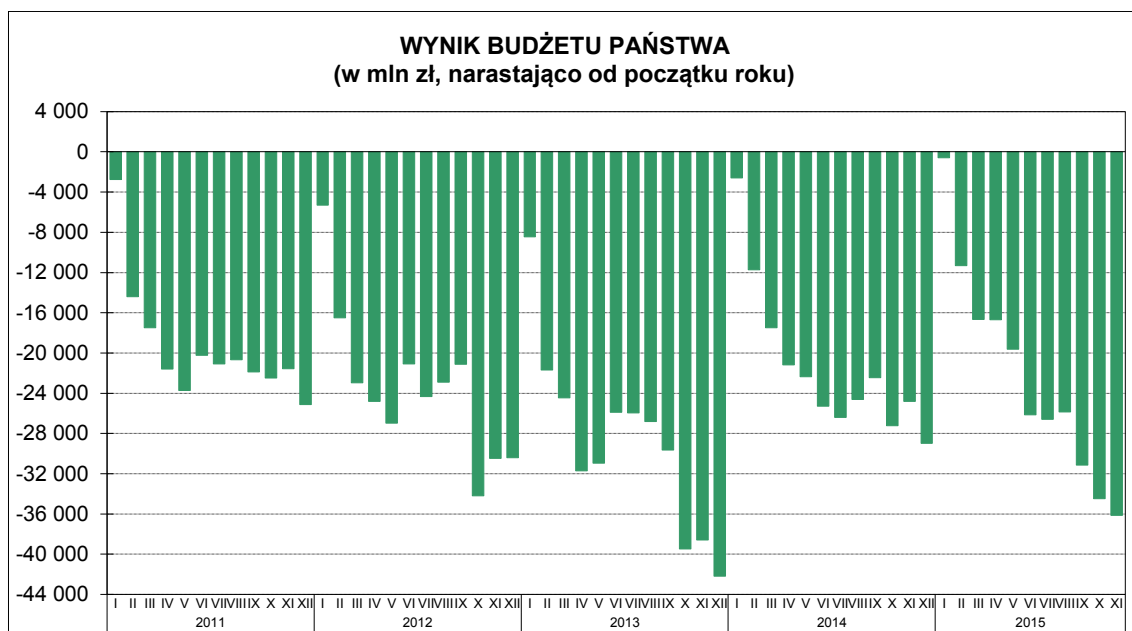
W okresie styczeń–listopad br. **dochody** budżetu państwa¹⁵ wyniosły 263764,4 mln zł (tj. 88,8% kwoty założonej w ustawie budżetowej na 2015 r.), a **wydatki** 299892,9 mln zł (odpowiednio 87,4%). **Deficyt** ukształtował się na poziomie 36128,5 mln zł, co stanowiło 78,4% planu.

Dochody i wydatki budżetu państwa kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa na 2015 r.	I–XI 2015			
		wykonanie	realizacja ustawy budżetowej	struktura	I–XI 2014=100
		w mln zł		w %	
Dochody ogółem	297197,8	263764,4	88,8	100,0	101,3
Dochody podatkowe	269820,0	237156,8	87,9	89,9	101,0
w tym:					
podatki pośrednie	199450,0	171487,8	86,0	65,0	98,9
w tym podatek akcyzowy	63570,0	57277,6	90,1	21,7	102,3
podatek dochodowy od osób prawnych	24530,0	23740,4	96,8	9,0	110,9
podatek dochodowy od osób fizycznych	44390,0	40478,0	91,2	15,3	104,5
Dochody niepodatkowe	25829,9	25336,5	98,1	9,6	104,1
w tym wpływy z cła	2394,0	2655,6	110,9	1,0	119,4
Środki z Unii Europejskiej i z innych źródeł niepodlegające zwrotowi	1547,9	1271,1	82,1	0,5	112,6
Wspólna Polityka Rolna	178,7	171,0	95,7	0,1	98,1
fundusze strukturalne i inne	1369,2	1100,1	80,3	0,4	115,3
Wydatki ogółem	343277,8	299892,9	87,4	100,0	105,2
w tym:					
Obsługa długu krajowego	22082,0	18742,2	84,9	6,2	79,0
Obsługa zadłużenia zagranicznego	10168,0	9657,7	95,0	3,2	101,5
Rozliczenia z budżetem ogólnym UE z tytułu środków własnych	18164,5	15729,1	86,6	5,2	99,1
Dotacje dla:					
Funduszu Emerytalno-Rentowego	17041,1	14854,9	87,2	5,0	102,4
Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	42065,7	40051,6	95,2	13,4	131,9
Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego	51346,6	50443,6	98,2	16,8	100,6
Deficyt (-) / Nadwyżka (+)	-46080,0	-36128,5	78,4	x	x
Finansowanie deficytu ^a :					
źródła krajowe	38873,8	36641,0	94,3	x	x
źródła zagraniczne	10641,7	1978,5	18,6	x	x

a Obejmuje finansowanie deficytu budżetu państwa i budżetu środków europejskich.

¹⁵ Opracowano na podstawie informacji Ministerstwa Finansów: „Szacunkowe dane o wykonaniu budżetu państwa za okres styczeń–listopad 2015 r.”

Dochody zrealizowane w okresie styczeń–listopad br. były większe niż w analogicznym okresie ub. roku o 1,3%, a realizacja ustawy budżetowej była niższa o 4,9 p.proc. Wpływy z **podatków pośrednich** wyniosły 171487,8 mln zł (co stanowiło 65,0% dochodów ogółem), w tym z podatku akcyzowego 57277,6 mln zł (odpowiednio 21,7%).

Wpływy z **podatku dochodowego** od osób prawnych ukształtowały się na poziomie 23740,4 mln zł, a od osób fizycznych – 40478,0 mln zł. Ich udział w dochodach ogółem wyniósł odpowiednio 9,0% i 15,3%. Wykonanie dochodów budżetu państwa z tytułu napływu środków z Unii Europejskiej i z innych źródeł niepodlegających zwrotowi stanowiło 82,1% planu.

Wydatki poniesione w okresie styczeń–listopad br. były o 5,2% większe niż przed rokiem, a realizacja ustawy budżetowej w ich zakresie była niższa o 0,2 p.proc. Wpłaty subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 50443,6 mln zł, tj. były o 0,6% wyższe niż przed rokiem i stanowiły 16,8% wydatków ogółem. Wydatki na obsługę długu krajowego i zagranicznego stanowiły 9,4% wydatków ogółem (przed rokiem 11,6%). Wypłacone w okresie styczeń–listopad br. dotacje dla Funduszu Emerytalno-Rentowego wyniosły 14854,9 mln zł (tj. 5,0% wydatków ogółem), a dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – 40051,6 mln zł (odpowiednio 13,4%).

Wydatki bieżące jednostek budżetowych kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	I-X 2015			I-X 2014	
	wykonanie w mln zł	realizacja ustawy budżetowej w %	I-X 2014=100	struktura w %	
Ogółem wydatki bieżące jednostek budżetowych	47397,7	73,7	103,3	100,0	100,0
w tym:					
transport i łączność	1897,7	62,5	105,8	4,0	3,9
nauka	319,8	92,2	111,9	0,7	0,6
oświata i wychowanie	1305,1	79,5	101,7	2,8	2,8
szkolnictwo wyższe	26,0	67,3	113,0	0,1	0,1
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	178,2	72,5	107,9	0,4	0,4
ochrona zdrowia	1654,2	70,3	84,9	3,5	4,2
pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	228,0	74,5	106,1	0,5	0,5
administracja publiczna	8301,3	78,0	99,5	17,5	18,2
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	1470,8	75,3	101,3	3,1	3,2
wymiar sprawiedliwości	8099,2	79,8	102,3	17,1	17,3
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	8438,3	80,9	101,7	17,8	18,1
obrona narodowa	10900,5	69,8	109,6	23,0	21,7

W okresie styczeń–październik br. **wydatki bieżące jednostek budżetowych** były o 3,3% wyższe niż przed rokiem, a ich udział w ogólnej kwocie wydatków budżetu państwa wyniósł 17,3% (wobec 17,4% w analogicznym okresie ub. roku).

Według danych izb skarbowych i celnych, **zaległości z tytułu podatków** wg stanu w dniu 30 września br. kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Zaległości		Struktura w %	30 IX 2014= =100	Z zaległości ogółem			
	ogółem	w tym z lat ubiegłych			płatne w ratach i odro- czone	wstrzy- manie wykona- nia decyzji	w postę- powaniu egzeku- cyjnym	pozostałe zaległości
	w mln zł							
Ogółem.....	57084,7	39124,0	100,0	137,2	854,1	992,8	31376,2	23861,5
w tym:								
Podatek dochodowy od osób prawnych.....	2737,9	1975,3	4,8	124,2	19,4	486,4	1134,3	1097,8
Podatek dochodowy od osób fizycznych.....	6936,4	5504,9	12,2	106,8	244,7	125,5	4176,2	2390,0
Podatek od towarów i usług (VAT).....	40393,7	25918,2	70,8	152,2	507,9	286,5	23700,1	15899,2
Podatek akcyzowy.....	6927,4	5642,2	12,1	110,1	82,1	94,5	2337,9	4412,9
Podatek od gier.....	80,2	74,3	0,1	106,4	0,0	0,0	24,6	55,6
Podatki zniesione.....	9,0	9,0	0,0	65,5	0,0	0,0	3,1	6,0

Stan łącznych zaległości w końcu września br. był o 15463,6 mln zł (o 37,2%) wyższy niż przed rokiem. Zaległości z tytułu podatku akcyzowego zwiększyły się o 10,1%, natomiast z tytułu podatku od towarów i usług wzrosły o 52,2%. W łącznej kwocie zaległości najwyższy udział miały zaległości z tytułu: podatku od towarów i usług – 70,8%, podatku dochodowego od osób fizycznych – 12,2%, podatku akcyzowego – 12,1%.

Według danych Ministerstwa Finansów, wskaźnik realizacji podatków¹⁶ (tzw. ściągalność) za okres trzech kwartałów br. wyniósł ogółem 92,2%, wobec 94,7% przed rokiem. Wskaźnik ten dla podatku od towarów i usług ukształtował się na poziomie 85,5% (wobec 91,3% przed rokiem), podatku dochodowego od osób fizycznych – 97,6% (wobec 97,5%), a od osób prawnych – 96,9% (wobec 97,3%).

---

¹⁶ Jest to stosunek wielkości zrealizowanych wpływów bieżących pomniejszonych o nadpłaty podatku, do wielkości podatku należnego będącego sumą zrealizowanych wpływów bieżących pomniejszonych o nadpłaty podatku, wielkości bieżących zaległości, kwoty umorzonych zobowiązań podatkowych oraz zobowiązań, których poboru zaniechano.

*

*

*

Wyniki finansowe ubezpieczycieli

Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń¹⁷ ogółem w okresie trzech kwartałów br. były słabsze niż w analogicznym okresie ub. roku. Wpłynął na to spadek przychodów, przy poziomie kosztów podobnym jak przed rokiem. Gorsze wyniki uzyskały zarówno zakłady ubezpieczeń na życie, jak i zakłady majątkowe.

Przychody i koszty zakładów ubezpieczeń ogółem kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem			Dział I ^a			Dział II ^b		
	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2014= =100	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2014= =100	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2014= =100
	mln zł			mln zł			mln zł		
Przychody ogółem	47351,9	46109,4	97,4	27212,4	26239,2	96,4	20139,5	19870,2	98,7
w tym:									
Składki przypisane brutto.....	40791,1	40882,2	100,2	21208,9	20828,5	98,2	19582,2	20053,7	102,4
Przychody z lokat.....	9483,1	7707,2	81,3	6128,8	4878,8	79,6	3354,3	2828,4	84,3
Koszty ogółem	41706,5	41773,0	100,2	24560,3	23872,9	97,2	17146,2	17900,1	104,4
w tym:									
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	25250,2	25855,0	102,4	14997,6	14569,3	97,1	10252,6	11285,7	110,1
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych....	2884,3	-26,3	x	2857,6	-43,9	x	26,7	17,6	65,7
Koszty działalności ubezpieczeniowej	10006,4	10293,7	102,9	4655,2	4728,2	101,6	5351,2	5565,5	104,0
Koszty działalności lokacyjnej	2171,9	4254,3	195,9	1543,4	3505,8	227,2	628,5	748,5	119,1
Wynik finansowy netto	5645,4	4336,4	76,8	2652,1	2366,3	89,2	2993,3	1970,1	65,8
Wynik techniczny	3757,5	2535,3	67,5	2722,5	2123,7	78,0	1035,0	411,6	39,8

a Ubezpieczenia na życie. b Pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe.

¹⁷ Opracowano na podstawie danych Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego przekazanych w dniu 9 grudnia 2015 r.

Przychody ogółem zakładów ubezpieczeń w okresie trzech kwartałów br. były niższe niż przed rokiem o 2,6%. Wpłynął na to, przy nieznacznym wzroście wartości **składki przypisanej brutto** (o 0,2% do 40,9 mld zł), spadek **przychodów z działalności lokacyjnej** (o 18,7% do 7,7 mld zł). Składka w dziale I (ubezpieczenia na życie) zmniejszyła się o 1,8% do 20,8 mld zł, natomiast w dziale II (pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe) wzrosła o 2,4% do 20,1 mld zł. **Koszty ogółem** wyniosły 41,8 mld zł i były wyższe niż w okresie trzech kwartałów ub. roku o 0,2% (w dziale I odnotowano spadek o 2,8%, a w dziale II wzrost o 4,4%). **Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto** ogółem w okresie trzech kwartałów br. wyniosły ponad 25,9 mld zł i były wyższe niż przed rokiem o 2,4% (w dziale I zmniejszyły się o 2,9% do 14,6 mld zł, a w dziale II wzrosły o 10,1% do 11,3 mld zł). **Koszty działalności lokacyjnej** zwiększyły się o 95,9% i ukształtowały się na poziomie 4,3 mld zł (w dziale I 3,5 mld zł, w dziale II ponad 0,7 mld zł).

Łączny **wynik finansowy netto** zakładów ubezpieczeń wyniósł 4,3 mld zł i był niższy o 23,2% niż w okresie trzech kwartałów ub. roku. Towarzystwa ubezpieczeń w dziale I wypracowały wynik w wysokości 2,4 mld zł, tj. o 10,8% mniejszy niż przed rokiem, natomiast w dziale II wynik był odpowiednio niższy o 34,2% i wyniósł 2,0 mld zł.

Wynik techniczny (w ujęciu zagregowanym) ukształtował się na poziomie 2,5 mld zł tj. o 32,5% niższym niż w analogicznym okresie ub. roku. Wynik w ubezpieczeniach na życie zmniejszył się o 22,0% i wyniósł 2,1 mld zł, a w pozostałych ubezpieczeniach osobowych oraz majątkowych obniżył się o 60,2% do 0,4 mld zł.

Składka przypisana brutto z działalności bezpośredniej w okresie trzech kwartałów br. wyniosła w ubezpieczeniach na życie 20,8 mld zł (spadek o 1,8% w stosunku do analogicznego okresu ub. roku), a w ubezpieczeniach majątkowych 19,1 mld zł (spadek o 0,4%).

W strukturze składki przypisanej brutto z działalności bezpośredniej ogółem składka zakładów działu I stanowiła 52,1%, a zakładów działu II – 47,9%. Dominującą pozycję w dziale I, pod względem wartości zebranej składki brutto, uzyskały ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (w których składka wyniosła 9,8 mld zł) oraz ubezpieczenia na życie (6,7 mld zł). Stanowiły one odpowiednio 47,3% i 32,3% wartości składek przypisanych brutto tego działu. W dziale II największą pozycję (52,5% składek) stanowiły składki brutto zebrane z tytułu polis komunikacyjnych. Ich wartość była o 0,7% wyższa niż przed rokiem i wyniosła 10,0 mld zł. Udział ubezpieczeń casco pojazdów lądowych w składce przypisanej brutto działu II wyniósł 21,0%, a ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej wynikających z posiadania pojazdów lądowych 31,5%.

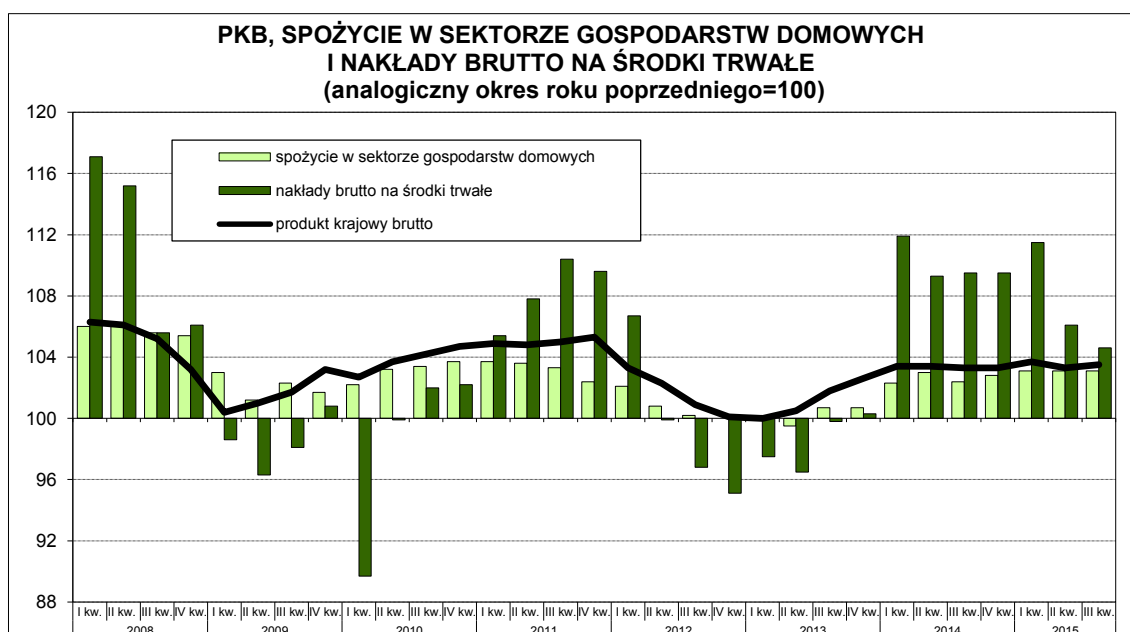
Wartość **odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto z działalności bezpośredniej**, w porównaniu z okresem trzech kwartałów ub. roku, w ubezpieczeniach na życie zmniejszyła się o 2,9% do 14,6 mld zł, a w pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych wzrosła o 10,0% do 11,1 mld zł.

Składki przypisane brutto oraz odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w podziale na wybrane rodzaje ubezpieczeń kształtowały się następująco:

Wyszczególnienie	Składki przypisane brutto			Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto		
	I-IX 2014	I-IX 2015		I-IX 2014	I-IX 2015	
	mln zł		I-IX 2014=100	mln zł		I-IX 2014=100
DZIAŁ I						
Ogółem z działalności bezpośredniej.....	21193,4	20813,4	98,2	14990,8	14562,6	97,1
w tym:						
Ubezpieczenia na życie.....	7997,7	6727,5	84,1	7963,6	6130,2	77,0
Ubezpieczenia na życie, związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym.....	9175,5	9846,0	107,3	5478,0	6725,2	122,8
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe.....	3851,0	4056,7	105,3	1407,4	1560,6	110,9
DZIAŁ II						
Ogółem z działalności bezpośredniej.....	19204,8	19123,0	99,6	10067,9	11072,4	110,0
w tym:						
Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe.....	1459,6	1613,8	110,6	332,2	335,5	101,0
Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych.....	3908,0	4017,4	102,8	2644,7	2836,2	107,2
Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami.....	2267,1	2226,4	98,2	841,4	996,7	118,5
Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych.....	1706,1	1688,4	99,0	709,6	726,5	102,4
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania pojazdów lądowych.....	6060,6	6017,3	99,3	4266,5	4969,4	116,5
w tym obowiązkowe OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.....	5889,4	5841,3	99,2	4131,0	4793,8	116,0
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej.....	1446,2	1525,5	105,5	480,9	545,1	113,3

Produkt krajowy brutto

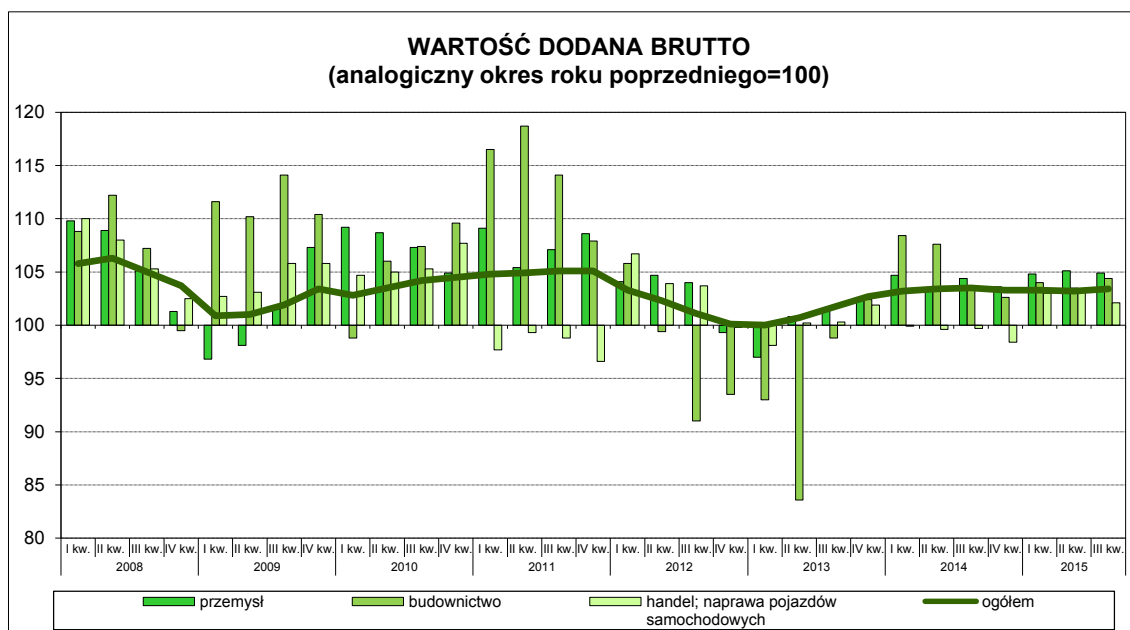
Według wstępnych danych, **produkt krajowy brutto**, po wyeliminowaniu wpływu czynników o charakterze sezonowym, w III kwartale br. był wyższy niż przed rokiem o 3,7%, natomiast w porównaniu z poprzednim kwartałem zwiększył się o 0,9%. PKB niewyrównany sezonowo był realnie wyższy niż przed rokiem o 3,5% (wobec wzrostu odpowiednio o 3,3% w II kwartale br.).

Na wzrost PKB w III kwartale br. pozytywnie oddziaływał popyt krajowy (3,1 p.proc., tj. podobnie jak w II kwartale br.), przy niewielkim dodatnim wpływie popytu zagranicznego (0,4 p.proc. wobec 0,2 p.proc. w okresie kwiecień–czerwiec br.). Dodatni wpływ spożycia ogółem wyniósł 2,3 p.proc. (spożycia w sektorze gospodarstw domowych – 1,8 p.proc., a spożycia publicznego w sektorze instytucji rządowych i samorządowych – 0,5 p.proc.). W rezultacie dodatniego wpływu popytu inwestycyjnego (0,9 p.proc.), przy niewielkim ujemnym oddziaływaniu przyrostu rzeczowych środków obrotowych (minus 0,1 p.proc.), akumulacja oddziaływała pozytywnie na wzrost PKB (0,8 p.proc.).

Tempo wzrostu w skali roku **popytu krajowego** nieco umocniło się w stosunku do obserwowanego w II kwartale br. i wyniosło 3,2% (wobec 3,1%). Podobnie jak w poprzednim okresie, akumulacja brutto zwiększyła się o 4,0% (w tym nakłady brutto na środki trwałe wzrosły o 4,6%, tj. nieco wolniej niż w II kwartale br.). Spożycie ogółem zwiększyło się o 2,9% (spożycie w sektorze gospodarstw domowych wzrosło o 3,1%, a spożycie publiczne – o 2,7%). **Stopa inwestycji** w III kwartale br. wyniosła 19,3% (wobec 18,9% przed rokiem).

Eksport był o 3,9% wyższy niż w III kwartale ub. roku, a **import** – większy o 3,1% (w II kwartale br. notowano odpowiednio wzrost eksportu o 4,8%, a importu – o 4,5%).

Wartość dodana brutto w gospodarce narodowej w III kwartale br. zwiększyła się w skali roku o 3,4% (wobec wzrostu o 3,2% w II kwartale br.). W przemyśle wartość dodana brutto była wyższa niż przed rokiem o 4,9%, a w budownictwie – o 4,4%. Wysoki wzrost notowano w działalności finansowej i ubezpieczeniowej (o 19,3%). Zwiększyła się również wartość dodana brutto m.in. w informacji i komunikacji (o 3,1%), obsłudze rynku nieruchomości (o 2,9%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 2,4%) oraz w handlu, naprawie pojazdów samochodowych (o 2,1%). W sekcjach administracja i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna wartość dodana brutto łącznie była wyższa niż przed rokiem o 1,3%.

Produkt krajowy brutto niewyrownany sezonowo (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2013		2014				2015						
	2013	2014	kwartaly - w mln zł				2015						
			I	II	III	IV	I	II	III	IV			
Spżycie	1310107,8	1348616,1	330564,7	321710,3	328627,1	329205,7	339578,1	335140,1	335345,5	338552,4	344012,0	339808,6	344149,0
w tym:													
w sektorze gospodarstw domowych publicznych w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	994109,5	1019264,9	255177,8	245670,4	252487,7	240773,6	264053,1	254530,9	256171,3	244509,6	267134,8	258089,0	263299,2
Akumulacja brutto	301544,0	315566,6	71862,1	72248,1	72357,0	85076,8	72117,0	76964,9	75610,7	90874,0	73524,6	78105,0	77306,1
w tym nakłady brutto na środki trwałe	314498,3	348393,5	47521,1	67716,9	70549,9	128710,4	54927,6	76198,8	82678,6	134588,5	54661,3	79829,5	86968,5
Eksport	311694,5	337526,6	47194,6	68248,2	74153,3	122098,4	52170,8	73272,8	79983,1	132099,9	57501,9	78374,1	84710,7
Import	766933,3	815639,0	179280,3	190014,4	198607,0	199031,6	195712,5	201273,9	205008,2	213644,4	213835,0	214672,0	215365,0
Popyt krajowy	735198,7	793551,4	175796,8	177725,6	190159,8	191516,5	190224,2	194596,7	198896,7	209833,8	197924,5	202136,4	207900,0
	1624606,1	1697009,6	378085,8	389427,2	399177,0	457916,1	394505,7	411338,9	418024,1	473140,9	398673,3	419638,1	431117,5
Produkt krajowy brutto	1656340,7	1719097,2	381569,3	401716,0	407624,2	465431,2	399994,0	418016,1	424135,6	476951,5	414583,8	432173,7	438582,5
Wartość dodana brutto	1470844,3	1525193,3	344079,2	355232,1	358735,3	412797,7	356459,6	369202,6	374355,8	425175,3	371437,8	382703,8	386320,1
w tym:													
przemysł	366052,9	381548,8	91789,7	82527,9	79482,9	112252,4	97591,0	84500,9	85468,1	113988,8	103982,9	90830,8	89086,1
budownictwo	108567,0	113465,5	16462,3	25867,9	30740,9	35495,9	17612,5	27158,6	32037,7	36656,7	18966,9	28819,1	33520,3
handel; naprawa pojazdów samochodowych	283016,5	280360,7	70271,6	68334,4	72866,3	71544,2	70448,7	68110,8	72395,5	69405,7	72359,6	70527,6	73768,3
transport i gospodarka magazynowa	88356,5	97790,1	16429,8	19470,0	25681,8	26774,9	18753,1	21894,2	28715,6	28427,2	20529,7	24320,1	31121,8
zakwaterowanie i gastronomia	16556,9	18655,0	2995,1	3695,7	4895,3	4970,8	3252,6	3962,3	5706,0	5734,1	3537,4	4343,5	6127,3
informacja i komunikacja	57080,5	59577,3	13154,6	15286,7	13318,7	15320,5	12302,5	15930,2	14480,0	16864,6	11874,8	15783,9	14212,6
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	62622,4	67861,7	14232,0	15664,8	17102,2	15623,4	15635,9	19620,9	16345,5	16259,4	15331,8	16272,1	16284,2
obsługa rynku nieruchomości	75306,3	79490,9	17465,1	19725,5	19287,0	18828,7	18039,6	21146,8	20447,4	19857,1	18976,1	22319,8	21450,6
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; administrowanie i działalność wspierająca													
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukacja; opieka zdrowotna i pomoc społeczna	109480,1	117123,7	24531,7	31497,7	26527,6	26923,1	26693,5	33795,1	28185,8	28449,3	27909,5	34992,8	28967,7
	221447,6	227393,5	59317,8	51403,7	51206,2	59519,9	58766,5	52142,8	53054,7	63429,5	60223,0	53391,6	54316,4

Dynamika realna produktu krajowego brutto niewyrównanego sezonowo^a

Wyszczególnienie	2013		2013				2014				2015			
	rok poprzedni=100	2013	kwartaly - analogiczny okres roku poprzedniego=100				2014			2015				
			I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	
Spżycie	100,7	103,1	100,4	99,9	101,3	101,1	101,8	103,6	102,9	104,0	103,2	102,9	102,9	102,9
w tym:														
w sektorze gospodarstw domowych	100,2	102,6	100,2	99,5	100,7	100,7	102,3	103,0	102,4	102,8	103,1	103,1	103,1	103,1
publiczne w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	102,2	104,9	101,1	101,5	103,5	102,5	100,0	106,2	105,3	107,4	103,7	102,5	102,7	102,7
Akumulacja brutto	94,2	112,6	85,3	88,7	93,2	102,2	118,0	115,1	118,0	106,3	101,1	104,0	104,0	104,0
w tym nakłady brutto na środki trwałe	98,9	109,8	97,5	96,5	99,8	100,3	111,9	109,3	109,5	109,5	111,5	106,1	104,6	104,6
Eksport	106,1	106,4	102,5	104,9	109,5	107,3	107,6	106,5	104,7	106,9	108,4	104,8	103,9	103,9
Import	101,7	110,0	98,6	98,7	104,9	104,4	108,6	111,7	109,7	110,0	106,8	104,5	103,1	103,1
Popyt krajowy	99,3	104,9	98,1	97,7	99,7	101,4	103,8	105,6	105,6	104,6	102,9	103,1	103,2	103,2
Produkt krajowy brutto	101,3	103,3	100,0	100,5	101,8	102,6	103,4	103,4	103,3	103,3	103,7	103,3	103,3	103,5
Wartość dodana brutto	101,3	103,3	100,0	100,7	101,7	102,7	103,2	103,4	103,5	103,3	103,3	103,2	103,2	103,4
w tym:														
przemysł	100,4	104,0	97,0	100,8	101,4	102,5	104,7	103,5	104,4	103,6	104,8	105,1	104,9	104,9
budownictwo	94,9	105,0	93,0	83,6	98,8	102,4	108,4	107,6	103,7	102,6	104,0	103,5	104,4	104,4
handel; naprawa pojazdów samochodowych	100,1	99,4	98,1	100,2	100,3	101,9	99,9	99,6	99,7	98,4	103,0	103,2	102,1	102,1
transport i gospodarka magazynowa	102,8	105,9	102,8	100,6	100,4	106,7	106,4	106,8	109,4	101,8	100,2	101,2	101,3	101,3
zakwaterowanie i gastronomia	106,0	109,5	106,3	106,1	105,3	106,2	105,9	106,6	111,8	111,5	102,8	102,8	102,4	102,4
informacja i komunikacja	104,4	104,3	104,3	107,1	103,1	103,1	98,5	105,3	107,0	105,4	104,1	104,7	103,1	103,1
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	114,4	109,4	111,3	108,9	117,8	120,4	119,0	113,7	96,0	112,2	113,2	106,8	119,3	119,3
obsługa rynku nieruchomości	100,7	105,4	101,7	101,1	100,0	100,0	103,9	105,1	106,2	106,3	102,3	102,7	102,9	102,9
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; administrowanie i działalność wspierająca	103,9	105,4	102,5	104,3	103,9	104,8	105,5	105,1	106,0	105,1	101,7	101,5	101,6	101,6
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukacja; opieka zdrowotna i pomoc społeczna	100,9	101,3	101,8	102,9	99,9	99,4	98,7	100,7	102,7	103,1	101,4	101,4	101,3	101,3

^a Ceny stałe średnioroczne roku poprzedniego.

Dynamika realna produktu krajowego brutto wyrównanego sezonowo^a

Wyszczególnienie	2013				2014				2015			
	kwartały - okres poprzedni=100											
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	
Spożycie	100,2	100,0	100,6	100,5	100,8	101,2	100,9	100,9	100,7	100,7	100,6	
w tym:												
w sektorze gospodarstw domowych	100,0	100,1	100,4	100,5	100,7	100,9	100,8	100,8	100,8	100,7	100,7	
publiczne w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	101,2	99,5	101,4	100,3	101,2	102,4	100,7	101,4	100,1	100,7	100,6	
Akumulacja brutto	94,3	102,1	100,4	106,7	105,8	100,0	101,8	99,2	100,7	102,6	102,2	
w tym nakłady brutto na środki trwałe	97,9	101,5	101,9	101,1	104,3	102,1	102,1	101,7	102,0	100,3	101,2	
Eksport	101,0	102,6	103,2	99,8	101,4	102,0	101,6	102,3	101,4	99,8	100,7	
Import	101,3	98,5	104,0	101,2	103,9	102,3	102,6	101,0	101,2	100,1	100,5	
Popyt krajowy	99,6	99,6	100,8	101,4	101,7	101,3	101,0	100,6	100,5	101,1	100,5	
Produkt krajowy brutto	100,1	100,9	100,7	100,6	101,0	100,9	100,8	101,0	100,9	100,8	100,9	
Wartość dodana brutto	99,8	101,7	100,3	100,8	101,3	100,0	100,9	100,8	100,7	100,7	100,7	
w tym:												
przemysł	97,8	103,0	100,9	98,8	102,9	100,5	98,7	103,0	100,8	101,2	102,7	
budownictwo	100,4	99,5	101,2	101,6	101,6	100,9	100,3	100,8	100,9	101,0	101,3	
handel; naprawa pojazdów samochodowych	100,0	100,6	99,8	100,6	99,0	100,0	100,7	99,9	101,3	100,6	100,4	
transport i gospodarka magazynowa	99,5	102,1	100,7	104,3	101,9	99,0	102,5	98,6	100,1	101,2	99,8	
zakwaterowanie i gastronomia	101,1	102,3	101,0	102,1	104,3	101,3	102,2	100,9	99,5	100,6	101,1	
informacja i komunikacja	101,7	100,5	99,7	101,5	100,3	101,4	102,9	100,7	99,8	102,0	100,2	
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	111,3	104,1	103,4	103,8	100,1	101,3	103,7	102,7	101,7	104,2	101,6	
obsługa rynku nieruchomości	99,5	101,0	100,4	100,8	102,6	100,0	101,2	101,0	99,7	101,5	100,3	
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; administrowanie i działalność wspierająca	100,4	102,0	100,3	101,5	102,2	100,5	101,3	99,9	100,3	100,4	100,6	
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukacja; opieka zdrowotna i pomoc społeczna	100,5	100,2	99,2	100,2	100,3	100,4	101,0	100,3	100,2	100,2	99,9	

^a Ceny stałe przy roku odniesienia 2010.

Dynamika realna produktu krajowego brutto wyrównanego sezonowo^a

Wyszczególnienie	2013				2014				2015			
	kwartały - analogiczny okres roku poprzedniego=100											
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	
Spożycie	100,2	100,2	100,9	101,3	101,9	103,1	103,3	103,8	103,7	103,2	102,8	
w tym:												
w sektorze gospodarstw domowych publicznych w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	99,9	99,9	100,5	101,1	101,7	102,5	102,9	103,2	103,4	103,3	103,1	
Akumulacja brutto	101,8	101,4	102,3	102,3	102,4	105,4	104,7	105,9	104,8	103,0	102,9	
w tym nakłady brutto na środki trwałe	86,1	93,2	95,2	103,2	115,7	113,4	114,9	106,8	101,7	104,3	104,7	
Eksport	95,0	97,5	100,9	102,4	109,1	109,7	109,9	110,6	108,2	106,3	105,4	
Import	102,9	105,4	108,9	106,8	107,3	106,6	104,9	107,5	107,5	105,2	104,3	
Popyt krajowy	98,2	98,6	104,8	104,9	107,6	111,8	110,3	110,1	107,2	105,0	102,8	
	97,9	98,3	99,5	101,5	103,6	105,4	105,5	104,7	103,5	103,2	102,8	
Produkt krajowy brutto	100,0	101,1	101,6	102,3	103,2	103,2	103,3	103,7	103,6	103,5	103,7	
Wartość dodana brutto	100,5	101,7	101,3	102,6	104,1	102,4	103,1	103,1	102,5	103,2	103,0	
w tym:												
przemysł	97,6	103,3	102,3	100,4	105,7	103,1	100,8	105,0	103,0	103,7	108,0	
budownictwo	90,8	88,6	101,2	102,6	103,9	105,4	104,4	103,6	103,0	103,0	104,0	
handeł; naprawa pojazdów samochodowych	99,5	100,4	99,7	101,0	100,0	99,3	100,2	99,5	101,9	102,6	102,4	
transport i gospodarka magazynowa	102,9	102,5	101,3	106,6	109,2	105,9	107,8	102,0	100,2	102,4	99,7	
zakwaterowanie i gastronomia	104,0	106,9	106,2	106,6	110,0	108,8	110,1	108,9	103,9	103,2	102,1	
informacja i komunikacja	104,5	104,2	102,7	103,5	102,0	102,9	106,3	105,3	104,8	105,5	102,7	
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	103,5	111,6	119,2	124,3	111,8	108,8	109,1	108,0	109,7	112,9	110,6	
obsługa rynku nieruchomości	101,0	100,6	101,3	101,6	104,9	103,9	104,7	105,0	102,0	103,5	102,5	
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; administrowanie i działalność wspierająca	104,4	104,4	103,3	104,3	106,3	104,7	105,7	104,0	102,0	102,0	101,2	
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukacja; opieka zdrowotna i pomoc społeczna	102,0	101,5	99,9	100,0	99,9	100,1	101,9	102,0	101,8	101,6	100,5	

^a Ceny stałe przy roku odniesienia 2010.

Skala wpływu poszczególnych kategorii na wzrost realny produktu krajowego brutto^a (w p.proc.)

Wyszczególnienie	2013		2014				2015				
			kwartaly								
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
Popyt krajowy	-0,7	-1,9	-0,3	1,4	3,8	5,5	4,5	2,8	3,1	3,1	3,1
Spożycie	0,5	0,3	1,1	0,8	1,5	2,9	2,8	2,7	2,4	2,4	2,3
w tym:											
w sektorze gospodarstw domowych	0,1	0,1	0,5	0,3	1,5	1,8	1,5	2,0	1,9	1,9	1,8
publiczne w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	0,4	0,2	0,6	0,5	0,0	1,1	0,9	0,7	0,5	0,5	0,5
Akumulacja brutto	-1,2	-2,2	-1,4	0,6	2,3	2,6	3,1	1,7	0,7	0,7	0,8
w tym:											
nakłady brutto na środki trwałe	-0,2	-0,3	-0,1	0,1	1,5	1,6	1,7	2,5	1,5	1,1	0,9
przyrost rzeczowych środków obrotowych	-1,0	-1,9	-1,3	0,5	0,8	1,0	1,4	-0,8	-0,4	-0,4	-0,1
Saldo obrotów z zagranicą	2,0	1,9	2,1	1,2	-0,4	-2,1	-2,2	-1,2	0,9	0,2	0,4
Produkt krajowy brutto	1,3	0,0	1,8	2,6	3,4	3,4	3,3	3,7	3,3	3,3	3,5
Wartość dodana brutto	1,2	0,1	1,5	2,4	2,9	3,0	2,9	2,9	2,8	2,8	3,0

^a Ceny stałe średnioroczne roku poprzedniego.

Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej

		Wyszczególnienie											
		a - 2014											
		b - 2015											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ¹ w tys. osób	a	5506	5508	5515	5515	5515	5526	5531	5535	5537	5545	5551	5549
	b	5573	5573	5576	5575	5577	5578	5583	5588	5593	5608	5617	
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu okresu) w tys. osób	a	2261	2256	2182	2079	1987	1913	1879	1853	1822	1785	1800	1825
	b	1919	1919	1861	1782	1702	1622	1586	1564	1539	1517	1531	
Stopa bezrobocia (stan w końcu okresu) w %	a	13,9	13,9	13,5	13,0	12,5	11,8	11,8	11,7	11,5	11,3	11,4	11,4
	b	11,9	11,9	11,5	11,1	10,7	10,2	10,0	9,9	9,7	9,6	9,6	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w sektorze przedsiębiorstw ¹ :													
w złotych	a	3805,28	3856,56	4017,75	3976,80	3878,31	3943,01	3964,91	3893,23	3900,49	3980,92	4004,80	4379,26
	b	3942,78	3981,75	4214,14	4123,26	4002,16	4039,70	4095,26	4024,95	4059,19	4110,77	4164,01	
poprzedni miesiąc=100	a	90,1	101,3	104,2	99,0	97,5	101,7	100,6	98,2	100,2	102,1	100,6	109,4
	b	90,0	101,0	105,8	97,8	97,1	100,9	101,4	98,3	100,9	101,3	101,3	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	103,4	104,0	104,8	103,8	104,8	103,5	103,4	103,5	103,4	103,8	102,7	103,7
	b	103,6	103,2	104,9	103,7	103,2	102,5	103,3	103,4	104,1	103,3	104,0	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie realne brutto w sektorze przedsiębiorstw ¹ — analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	103,0	103,3	104,2	103,5	104,6	103,2	103,6	103,7	103,7	104,3	103,2	104,7
	b	105,2	105,0	106,6	104,9	104,1	103,4	104,1	104,1	105,2	104,2	104,7	
Przeciętne miesięczne emerytura i renta realna brutto: z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych													
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	103,9	104,3	102,1	103,2	103,6	103,4	103,8	103,7	103,7	103,8	103,9	104,2
	b	104,5	104,6	104,8	103,3	103,1	102,8	103,1	103,4	103,3	103,3	103,4	
rolników indywidualnych													
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	103,8	103,8	100,8	101,0	101,2	101,3	101,7	101,9	101,9	102,0	102,4	102,9
	b	102,8	103,2	104,9	104,5	105,5	104,4	103,6	103,1	103,3	103,0	102,8	
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych:													
poprzedni miesiąc=100	a	100,1	100,1	100,1	100,0	99,9	100,0	99,8	99,6	100,0	100,0	99,8	99,7
	b	99,8	99,9	100,2	100,4	100,0	100,0	99,9	99,6	99,7	100,1	99,9	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	100,5	100,7	100,7	100,3	100,2	100,3	99,8	99,7	99,7	99,4	99,4	99,0
	b	98,6	98,4	98,5	98,9	99,1	99,2	99,3	99,4	99,2	99,3	99,4	
grudzień poprzedniego roku=100	a	100,1	100,2	100,3	100,2	100,1	100,1	99,9	99,5	99,4	99,5	99,2	99,0
	b	99,8	99,6	99,8	100,3	100,3	100,3	100,2	99,9	99,6	99,7	99,6	
Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu:													
poprzedni miesiąc=100	a	100,0	99,9	99,8	99,8	99,8	99,9	99,9	100,3	100,0	99,6	99,5	98,8
	b	99,9	99,9	100,1	99,6	100,4	100,6	99,6	99,3	99,9	100,1	100,0	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	99,0	98,6	98,7	99,3	99,0	98,2	97,9	98,5	98,4	98,7	98,4	97,3
	b	97,2	97,2	97,5	97,3	97,9	98,6	98,2	97,3	97,2	97,7	98,2	
Wskaźniki cen produkcji budowlano-montażowej:													
poprzedni miesiąc=100	a	99,8	99,8	99,9	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	99,9	99,9
	b	99,9	99,9	100,0	100,0	99,9	100,0	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	a	98,3	98,4	98,5	98,5	98,6	98,7	98,8	99,1	99,2	99,3	99,4	99,2
	b	99,5	99,6	99,7	99,7	99,7	99,6	99,6	99,4	99,4	99,3	99,3	99,3

1 Dotyczy podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Wybrane wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej (dok.)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wyszczególnienie												
a - 2014												
b - 2015												
Produkcja sprzedana przemysłu ¹ (ceny stałe ²):												
poprzedni miesiąc=100	103,0	98,2	109,4	97,8	98,3	100,0	102,1	91,5	116,5	103,6	92,5	97,4
a	96,8	101,4	113,4	92,0	98,6	104,6	98,7	92,9	115,1	101,9	97,4	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	104,2	105,3	105,5	105,5	104,4	101,8	102,4	98,1	104,2	101,7	100,3	108,1
b	101,6	105,0	108,8	102,4	102,8	107,4	103,8	105,3	104,0	102,4	107,8	
Produkcja budowlano-montażowa ¹ (ceny stałe ²):												
poprzedni miesiąc=100	36,0	118,7	124,2	103,2	114,0	116,8	100,9	94,6	119,8	107,2	90,6	129,6
a	34,8	116,7	128,2	108,7	106,4	112,5	103,4	99,2	111,6	104,2	96,6	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	96,1	114,4	117,4	112,2	110,0	108,0	101,1	96,4	105,6	99,0	98,4	105,0
b	101,3	99,7	102,9	108,5	101,3	97,5	99,9	104,8	97,5	94,8	101,2	
Mieszkania oddane do użytkowania (od początku roku)	12511	24973	35562	47208	56101	66418	79677	88821	100142	114866	127871	143166
a	11744	21237	31704	42148	52557	63979	76890	88123	101420	114964	128855	
b												
Sprzedaż detaliczna towarów ¹ (ceny stałe ³):												
poprzedni miesiąc=100	78,7	99,5	112,5	102,3	97,5	99,2	105,2	99,6	99,0	104,0	92,1	120,1
a	78,0	98,4	117,1	97,4	100,5	101,0	102,2	98,2	99,9	104,7	94,1	
analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100	104,8	107,0	103,3	108,9	104,3	101,8	103,1	102,8	103,0	103,7	101,4	104,0
a	103,6	102,4	106,6	101,5	104,7	106,6	103,5	102,0	102,9	103,6	105,7	
b	-2601,1	-11718,2	-17491,0	-21179,9	-22362,6	-25298,6	-26403,2	-24603,5	-22444,6	-27233,2	24790,7	-28976,8
Wynik budżetu państwa - od początku roku (w mln zł)	-586,9	-11324,0	-16660,1	-16693,1	-19631,1	-26139,8	-26591,6	-25860,4	-31136,1	-34487,9	-36128,5	
b												
Średnie kursy walut w zł - NBP:												
100 dolarów USA	306,50	306,13	303,78	302,93	304,15	304,25	305,98	314,82	324,75	331,52	337,77	342,87
a	367,39	367,66	381,38	373,47	365,20	371,03	377,34	376,85	375,13	378,07	395,71	
b	417,76	417,86	419,72	418,41	417,90	413,69	414,47	419,32	419,01	420,50	421,15	422,33
a	427,97	417,76	412,78	402,91	407,83	415,97	415,40	419,36	421,69	424,60	425,03	
b	339,35	342,05	344,71	343,17	342,44	339,65	341,14	346,02	346,95	348,14	350,11	351,23
100 franków szwajcarskich	392,73	393,22	389,12	388,12	392,11	398,17	396,27	389,29	386,05	390,37	392,36	
a												
b												
Handel zagraniczny ⁴ w mln zł:												
eksport	56030,8	54454,7	58898,1	59029,0	56910,6	56521,4	57391,5	50637,4	62470,7	65554,3	61273,5	54299,6
a	58804,5	59590,4	65747,4	60391,4	59692,0	62794,6	61291,2	55622,1	65975,1	66679,0		
b	56454,5	55023,8	59925,7	58365,2	59027,7	57100,5	59254,2	52454,2	61593,1	66345,8	62043,8	56708,7
import	59760,1	57027,0	63817,4	60628,2	56886,0	62186,9	63047,3	55647,6	64711,0	63852,8		
a	-423,7	-569,1	-1027,6	663,8	-2117,1	-579,1	-2133,0	-1816,8	877,6	-791,5	-770,3	-2409,1
b	2044,4	2563,4	1930,0	-236,8	2806,0	607,7	-1756,1	-25,5	1264,1	2826,2		

1 Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Średnie ceny bieżące z 2010 r. 3 Ceny bieżące z okresu poprzedzającego okres badany. 4 Od stycznia 2015 - dane wstępne.

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

A. Unia Europejska

Wyszczególnienie	PKB ^a			Handel zagraniczny		Zharmonizowana stopa bezrobocia ^b		Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych				Produkcja przemysłowa ^c				Produkcja w budownictwie ^c	
	2014	2015 ^d		I-IX 2015	saldo	X 2014	2015		XI 2014	2015		X 2014	2015		X 2014	2015	
		II kw.	III kw.				IX	X		XI	IX		X	IX		X	
	zmiana w % w skali roku																
UE-28	1,4	1,9	1,9	·	·	10,1	9,3	0,3	0,0	0,1	0,9	1,8	2,4	1,1	0,6	1,2	
Strefa euro - 19	0,9	1,6	1,6	·	·	11,5	10,8	0,3	0,1	0,1	0,8	1,3	1,9	-0,5	0,1	1,1	
Austria	0,4	0,9	0,9	2,6	-1,8	5,7	5,6	1,5	0,7	0,5	0,4	0,8	·	-5,9	-2,9	·	
Belgia	1,3	1,5	1,3	0,7	17,8	8,6	8,7	0,1	1,2	1,4	-0,2	-2,4	·	-1,4	-3,7	·	
Bułgaria	1,5	2,6	2,9	6,4	-2,2	10,9	9,5	-1,9	-1,2	-0,9	-0,5	0,8	1,1	3,5	-3,0	-5,2	
Chorwacja	-0,4	1,5	2,7	11,9	-5,4	17,6	15,5	0,3	-0,5	-0,4	2,8	5,5	6,4	-7,2 ^e	-0,1 ^f	0,3 ^g	
Cypr	-2,5	0,8	2,2	22,7	-2,4	16,4	15,0	0,0	-1,8	-1,5	-0,7	4,4	·	-25,8 ^e	-4,0 ^f	·	
Czechy	2,0	4,6	4,5	7,5	12,8	5,8	4,8	0,6	0,2	0,0	3,0	3,5	6,4	3,6	2,6	0,0	
Dania	1,3	1,7	0,9	3,4	7,4	6,5	6,0	0,2	0,2	0,1	-1,4	2,6	1,1	3,6	3,6	·	
Estonia	2,9	1,8	0,7	-2,8	-1,1	6,9	6,0	0,0	0,0	0,5	2,3	-4,0	-2,1	-7,9 ^e	-6,1 ^f	-4,7 ^g	
Finlandia	-0,4	0,5	-0,2	-3,7	0,2	9,0	9,5	1,1	-0,3	-0,2	-0,1	1,4	-0,9	-0,9	6,5	·	
Francja	0,2	1,1	1,2	5,0	-43,9	10,5	10,8	0,4	0,2	0,1	-1,4	1,0	3,6	-5,2	-2,8	-2,4	
Grecja	0,7	0,9	-1,1	-4,2	-12,7	26,1	24,6	·	-1,2	-0,1	-0,1	2,9	-1,9	28,8 ^e	6,2 ^f	-29,5 ^g	
Hiszpania	1,4	3,2	3,4	4,8	-19,5	23,9	21,6	-0,5	-0,9	-0,4	1,4	4,1	4,7	8,5	1,7	8,2	
Holandia	1,0	2,2	1,8	1,3	40,8	7,1	6,8	0,3	0,4	0,4	-1,7	-5,9	-2,6	10,8	10,1	4,0	
Irlandia	5,2	7,5 ^b	6,8 ^b	21,3	34,1	10,7	9,0	0,2	0,0	-0,1	35,8	18,6	14,6	5,4 ^e	10,2 ^f	8,7 ^g	
Litwa	3,0	1,4	1,7	-5,6	-2,1	10,3	9,0	0,4	-0,4	-0,5	2,5	-0,3	6,5	12,3 ^e	6,4 ^f	-4,0 ^g	
Luksemburg	4,1	3,1	·	7,4	-4,3	6,1	5,7	0,2	-0,1	0,4	0,6	-2,6	0,5	-0,9	-1,5	·	
Łotwa	2,4	2,7	3,3	0,2	-1,7	10,7	9,9	0,9	-0,1	0,0	0,6	2,0	1,7	0,6 ^e	-3,4 ^f	4,9 ^g	
Malta	4,1	5,5	5,6	5,9	-2,4	6,0	5,1	0,6	1,6	1,3	2,7	3,5	1,7	1,2 ^e	5,8 ^f	5,1 ^g	
Niemcy	1,6	1,6	1,7	7,1	189,2	5,0	4,5	0,5	0,2	0,3	1,4	0,4	-0,1	0,0	-0,3	0,6	
Polska	3,3	3,5	3,7	8,8	2,2	8,4	7,1	7,0	-0,3	-0,5	2,1	4,1	4,7	-1,2	-1,7	-3,4	
Portugalia	0,9	1,6	1,4	4,8	-7,7	13,5	12,4	0,1	0,7	0,6	0,9	3,8	4,5	-5,4	-3,0	-3,6	
Rumunia	2,9	3,8	3,6	4,7	-5,5	6,7	6,9	1,5	-1,4	-0,9	3,7	3,9	2,5	-11,5	3,0	10,2	
Słowacja	2,5	3,3 ^b	3,6 ^b	3,6	6,7	12,7	10,9	10,7	0,0	-0,5	3,1	7,2	4,2	-3,8	26,6	29,7	
Słowenia	3,0	2,6	2,1	6,4	1,6	9,5	9,2	0,1	-1,1	-0,9	3,6	6,1	3,2	-1,8	-12,0	-11,8	
Szwecja	2,3	3,4	3,9	1,4	0,8	8,0	7,3	0,3	0,9	0,8	0,8	7,3	5,5	16,2	13,0	13,8	
Węgry	3,7	2,4	2,3	6,6	4,1	7,4	6,5	0,1	0,2	0,6	1,8	7,8	12,8	13,9	8,1	-7,8	
Wielka Brytania	2,9	2,4	2,3	10,7	-111,9	5,8	5,2	·	-1,0	-0,1	0,9	1,1	2,1	5,1	-0,5	-0,8	
Włochy	-0,4	0,6	0,8	4,2	29,9	13,0	11,6	0,3	0,3	0,2	-2,5	1,8	2,9	-4,5	-1,0	-3,8	

^a Dane na podstawie ESA 2010. ^b Dane wyrównane sezonowo. ^c Dane wyrównane dniami roboczymi. ^d Dane wyrównane sezonowo oraz dniami roboczymi. ^e III kw. 2014 r. ^f II kw. 2015 r. ^g III kw. 2015 r.

B. OECD i wybrane kraje świata

Wyszczególnienie	PKB ^{ab}		Handel zagraniczny			Zharmonizowana stopa bezrobocia ^g		Wskaźnik cen konsumpcyjnych (CPI)		Produkcja przemysłowa ^a		Produkcja w budownictwie ^a							
	2014	2015		I-IX 2015	I-IX 2014	X 2014	IX X	XI 2014	X 2014	XI 2014	X 2014	IX X	X 2014	IX X					
		II kw.	III kw.																
	zmiana w % w skali roku																		
w mld USD																			
OECD	1,8^c	2,2^c	2,1^c	-11,6	-12,3	-379,7	-494,6	7,2	6,7	6,6	1,5	0,6	2,0	0,4	5,0	5,4	.		
w tym:																			
Australia	2,7	1,9	2,5	-21,8	-12,8	-7,7	10,2	6,3	6,2	5,9	2,3 ^d	1,5 ^e	4,9 ^d	0,3 ^e	2,0 ^f	0,9 ^d	-2,2 ^e	2,0 ^f	
Chile	1,9 ^c	2,2 ^c	2,3 ^c	-15,2	-13,6	4,1	6,3	6,3	6,2	.	5,7	4,0	3,9	1,8	-1,8	42,0	-20,9	-7,8	
Islandia	1,8	6,7	1,9	0,0	-2,5	-0,3	-0,3	4,6	4,3	4,3	1,0	1,8	2,0	10,9	.	13,8	.	.	
Izrael	2,6	2,1	2,5	-9,4	-15,3	-6,0	-10,5	5,5	5,1	5,3	-0,1	-0,7	-0,9	1,5	-4,5	-3,3 ^g	-2,6 ^h	-1,2 ^e	
Japonia	-0,1 ^c	0,7 ^c	1,7 ^c	-9,2	-20,4	-22,9	-102,8	3,5	3,4	3,1	2,4	0,3	.	-0,8	0,0	-4,4	.	.	
Kanada	2,4	1,1	1,2	-13,0	-8,4	-8,0	9,4	6,6	7,1	7,0	2,0	1,0	1,4	2,5	-2,5	1,5	.	.	
Korea Południowa	3,3	2,2	2,7	-6,6	-16,6	69,5	32,1	3,5	3,5	3,4	1,0	0,9	1,0	-2,8	2,2	-5,9	14,4	3,9	
Meksyk	2,1	2,4	2,6	-3,0	-0,2	-10,8	-2,6	4,6	4,3	4,4	4,2	2,5	2,2	.	.	6,1	3,4	2,4	
Norwegia	2,2	1,4	3,1	-27,7	-15,3	22,5	43,0	3,8	4,6	.	1,9	2,5	2,8	10,8	2,7	-2,7	6,2 ^g	2,7 ^h	1,5 ^e
Nowa Zelandia	3,7	2,4	2,3	-17,8	-13,9	-1,3	0,0	5,6 ^d	5,9 ^e	6,0 ^f	1,0 ^d	0,4 ^e	0,4 ^f	4,2 ^d	1,0 ^e	1,3 ^f	12,8 ^d	2,5 ^e	-0,1 ^f
Stany Zjednoczone	2,4	2,7	2,2	-6,0	-3,8	-552,3	-545,0	5,7	5,1	5,0	1,3	0,2	0,5	4,1	0,7	6,2	13,5	13,0	
Szwajcaria	1,9	1,2	0,6	-8,9	-13,5	28,0	23,4	4,4 ^g	4,4 ^h	4,2 ^e	-0,1	-1,4	-1,4	-0,4 ^d	-2,2 ^e	0,8 ^d	-2,8 ^e	-2,8 ^f	
Turcja	2,9 ^c	4,3 ^c	5,3 ^c	-9,4	-13,4	-48,1	-60,9	9,6 ^g	10,1 ^h	10,2 ^e	9,2	7,6	8,1	3,4	-8,2	0,2	.	.	
Białoruś	1,6 ^c	-4,5 ^c	.	-26,7	-26,1	-1,7	-2,1	0,5 ⁱ	1,0 ⁱ	0,9 ⁱ	11,3	13,9	13,0	.	-7,1	.	.	.	
Brazylia	0,1	-2,9	-4,4	-16,7	-22,8	9,8	-0,6	4,8	7,5	8,0	6,6	9,9	10,5	-2,7	-10,6	-5,0	-19,0	-18,2	
Chiny	7,4 ^c	7,0 ^c	6,9 ^c	-0,4	-15,2	457,7	238,1	.	.	.	1,4	1,3	1,5	.	.	.	.	.	
Indie	7,1 ^c	7,3 ^c	7,1 ^c	-16,4	-14,0	-94,9	-103,3	.	.	.	4,1	6,3	.	-2,5	3,6	10,2	.	.	
Rep. Pd. Afryki	1,5	1,6	1,2	-7,9	-12,0	-9,3	-13,6	25,2 ^g	25,8 ^h	24,9 ^e	5,8	4,6	4,8	.	.	8,9	18,4	-6,3	
Rosja	0,6 ^c	-4,5 ^c	.	-31,6	-38,3	115,9	145,3	5,2 ^d	5,7 ^e	5,6 ^f	9,1	15,6	.	-3,9	-4,0	14,7 ^d	-6,1 ^e	-6,1 ^f	
Ukraina ^k	-6,8	-14,6	-7,2	-32,7	-33,6	0,7	0,8	9,0 ⁱ	9,6 ^h	.	.	46,4	46,6	.	-16,6	-15,4	-22,8	-20,8	

a Dane wyrównane sezonowo. b Dane na podstawie SNA 2008. c Dane na podstawie SNA 1993. d III kw. 2014 r. e II kw. 2015 r. f III kw. 2015 r. g II kw. 2014 r. h I kw. 2015 r. i Stopa bezrobocia rejestrowana. k Dane nie obejmują terytorium Autonomicznej Republiki Krymu i miasta Sewastopol. l I kw. 2014 r.

Uwaga do części B: przeliczeń danych dotyczących handlu zagranicznego w oparciu o dane zawarte w bazie OECD dokonano w Departamencie Analiz i Opracowań Zbiorczych GUS.

Źródło: EUROSTAT, OECD, BELSTAT, UKRSTAT, GUS — dane pobrano w dn. 21.12.2015 r.